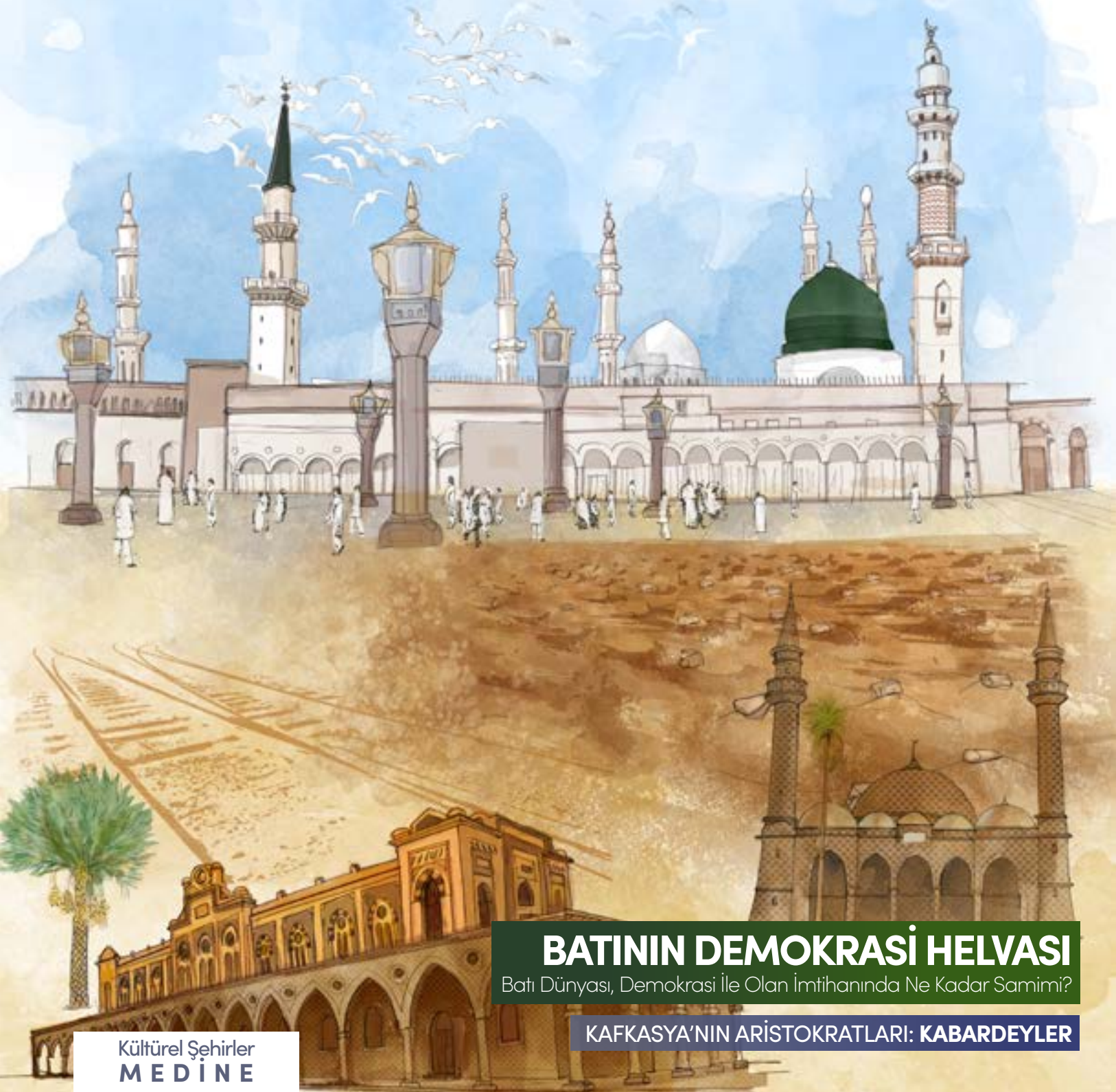


ARTI90

T.C. BAŞBAKANLIK YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI

Ekim-Kasım-Aralık

2016 Sayı 16



BATININ DEMOKRASİ HELVASI

Batı Dünyası, Demokrasi İle Olan İmtihanında Ne Kadar Samimi?

KAFKASYA'NIN ARİSTOKRATLARI: KABARDEYLER

Kültürel Şehirler
MEDİNE



'Divriği Ulu Camii'

Bizi **Takip** Edin!

www.ytb.gov.tr

 facebook.com/yurtdisiturkler

 twitter.com/yurtdisiturkler

 youtube.com/basbakanlikytb



T.C. BAŞBAKANLIK
YURTDIŞI TÜRKLER
VE AKRABA TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI

ARTI90

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı'nın süreli yayınıdır.

İmtiyaz Sahibi

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı adına
Doç. Dr. Kudret Bülbül

Yayın Kurulu Başkanı

Ahmet Atabaş

Genel Yayın Yönetmeni

İsmail Yıldız

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Ahmet Alemdar

Yayın Editörleri

Gökhan Duman
Mehmet Cemal Çollak
Caner Süleyman

Yayın Danışmanı

Hulusi Üstün

Görsel Editör

Muhammet Sağlam

Haber Araştırma

Seda Dural
Eda Ertan

Yönetim Yeri

T.C. Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı

Oğuzlar Mah. Mevlana Bulvarı No: 145
P.K. 06520 Balgat-Çankaya / ANKARA

Tasarım Uygulama

Rihtim Ajans
www.rihitimajans.com.tr

Yayın Türü

3 Aylık Süreli Yayın

ISSN

2146-9571

Basım Yeri

Özel Ofset, Tel: (0312) 395 06 08

Basım Tarihi

Ekim 2016

İletişim:

Tel: +90 312 218 4000

Web: www.ytb.gov.tr

Mail: info@ytb.gov.tr

Dergide yer alan yazıların sorumluluğu yazarlara aittir. Dergide yer alan yazı ve fotoğraflar kaynak gösterilerek kullanılabilir.

KÜNYE

EDİTÖRDEN

Değerli okurlarımız,

Artı 90, bu sayısında Batı'nın demokrasi ile olan imtihanını taşıyor sayfalarına. Özgürlüğü, demokrasiyi ve halkın iktidarını savunduğunu iddia eden Batı dünyası ne kadar samimi? Yazar, Batı'nın demokrasiye bakışını putperestlerin helvadan yaptıkları putlarla olan ilişkisine benzetiyor. Batı'nın kendi çıkarları söz konusu olduğunda nasıl demokrasiyi feda ettiğini anlatıyor.

Batı dünyasında; Terör örgütü PKK'ya kahraman gözüyle bakılması, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın medyada sistematik şekilde negatif bir imajla işlenmesi, 15 Temmuz'da Türkiye'de bir darbe girişimi olmamış gibi davranılması tepkilerin odak noktasını oluşturuyor. Makalede batının ikiyüzlülüğünün nedenleri açık bir şekilde sorgulanıyor.

Artı 90'ın 16. sayısının kapağında İslam Medeniyeti'nin temellerinin atıldığı Peygamber şehri 'Medine' var.

Medine, İslam ümmetinin göz bebeği şehirlerinden biridir. Her yıl milyonlarca Müslüman'ın ziyaret ettiği bu kutsal topraklar, tarih boyunca da önemini hep korumuştur. Osmanlı Devleti, Medine'nin imarına, korunmasına ve geliştirilmesine büyük önem vermiştir. Osmanlı'nın hâkim olduğu dönemde şehre önemli eserler kazandırılmış, büyük tadilatlar ve yenileme çalışmaları yapılmıştır. Bu yönüyle aynı zamanda bir Osmanlı şehridir Medine.

Artı 90'ın yeni sayısında bu kutlu beldeyi tanımaya, anlamaya ve anlatmaya çalıştık.

Sri Lanka haritadaki görünüşü itibarıyla Hindistan'ın güney ucundan bir gözyaşı damlası gibi... ayrılmış, okyanusun ortasında yüzen bir ülke. Bu ülkeye dair neler biliyoruz? Yazar, rengarenk Kolombo sokaklarında gezerken okurlarını şehrin sesine ve ritmine kulak vermeye çağırıyor.

1961 yılında başlayan göç hikâyesini bir de şarkılar zerinden okumaya ne dersiniz? Zira bu şarkılar göç hikâyesinin en gerçekçi tanıkları olmuşlardır. Dönemin tüm yaşanmışlıkları adeta bir tarihi vesika gibi şarkılarda kayıtlara geçmiştir. İşte bu yüzden gurbeti anlamak ve anlatmak için şarkılara, türkülere kulak vermek gerekir. Sizlere ilgiyle okuyacağınız bir makale hazırladık.

Türkiye Bursları aracılığıyla ülkemize gelen Filistinli uluslararası öğrencimizle üniversite hayatı üzerine yaptığımız keyifli röportajı, ölüm yıl dönümünde Mehmet Akif Ersoy'un hayatını, tarihe kara bir leke olarak geçen Mölln Katliamı'nı ve daha birçok konu ve dosyayı Artı 90'ın sayfalarında okuyabilirsiniz.

Bir sonraki sayımızda tekrar görüşmek dileğiyle...



Kapak Görseli: Medine illüstrasyonu

Sanatçı: Serap Deliorman

1981'de Ankara'da doğdu. Anadolu Üniversitesi Çizgi Film Bölümü'nden mezun oldu. Yurt içi ve yurt dışında çeşitli resim sergilerine katıldı. 2006 yılından beri çocuk kitapları resimlemektedir. Resimlediği "Yolculuk" adlı kitabı, "2010 ÇGYD En İyi Kitap Ödülü"ne değer bulundu. Eskişehir'de yaşıyor.



MERHAMET MEDENİYETİNİN
YANSIMALARI:
KUŞ EVLERİ



26



Kapak/ **Avrupa Siyaseti**.....12

Şehir ve Öğrenci.....18

Türk Halkları / **Kabardeyler**.....22

Enstantane.....34

Şehir Panorama.....48

Analiz / **Türkiye Bursları**.....54

Tarih Atlası.....58

Proje / **Kutadgu Bilig**.....74

Hukuk78

Kültür Sanat / **Mehmet Akif Ersoy**.....86

Tarih / **Mölln Katliamı**.....88

Biyografi / **İmam Gazzali**.....94

Yapılar.....96



90 ▲

BİR TUTAM TAD
BAHARAT'IN TARİH YOLCULUĞU

BİR MEMLEKET
HASRETİDİR;
NOTALARI
TİTRETEN...



66





KOLOMBO'DA ÜÇ DURAK
SRI LANKA



60

İSLAM
MEDENİYETİ'NİN
MERKEZİ
MEDİNE

36 ▾



MALZEMENİN
HAKKINI VERME
SANATI:
HAKKÂK



30



PROF. DR. HAVVA ENGİN
HASBİHAL

"Eğer, Türkçe Yazı Dili Olarak Öğrenilmezse,
Başka Bir Dile Yenik Düşmesi Kaçınılmazdır!"

6



HALUK PİYES



50



BİZDEN
KISA KISA

➤ YVDK TOPLANTISI YTB'DE GERÇEKLEŞTİRİLDİ

Başkanlığımızda yapılan Yurtdışı Vatandaşlar Danışma Kurulu (YVDK) Kamu Kurumları toplantısında, Bakanlar Kurulu ve MGK kararları çerçevesinde ilgili kamu kuruluşları ve üniversiteler tarafından yurt dışında yaşayan vatandaşlarımız ile soyaş ve akraba topluluklarımızın FETÖ hakkında bilgilendirilmesi ve faaliyetlerine yönelik önleyici çalışmalar yapılması kararlaştırıldı.



➤ TÜRKİYE STAJLARINDA İKİNCİ DÖNEM BAŞLADI

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) tarafından bu yıl ilk kez hayata geçirilen Türkiye Stajları kapsamında yurt dışında yaşayan genç Türk vatandaşları Türkiye'deki kamu kurum ve kuruluşlarında staj yapmaya başladı. İki dönem halinde gerçekleştirilen Türkiye Stajları'nın ilk döneminde 50 gencin staj yerleştirmeleri yapıldı.



KATİP BURSLULARI SERTİFİKALARINI ALDI



Kamu Görevlisi ve Akademisyenlere Yönelik Türkçe İletişim Programı (KATİP) 2015-2016 dönemi sona erdi. 24 ülkeden 24 diplomat, bürokrat ve akademisyenden oluşan KATİP bursluları 8 ay sonunda İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi'nde gerçekleşen sertifika töreni ile sertifikalarını aldı.

➤ 2. ULUSLARARASI ÖĞRENCİ TRENİ

2. Uluslararası Öğrenci Treni 26 Eylül 2016 tarihinde yola çıktı. Türkiye Burslusu 40 öğrenci, İstanbul'dan yola çıkarak Eskişehir'de kendilerine tahsis edilen özel trene geçiş yaptı. 5 gün boyunca Kütahya, İzmir, Denizli, Afyon ve Konya illerini gezdiler.





BAŞKANIN MESAJI

Değerli okurlarımız,

15 Temmuz'da yaşanan darbe girişimi Türk milletinin büyük cesareti ve ferasetiyle önlendi. Şüphesiz 15 Temmuz bir kahramanlık destanı olarak tarihimizde müstesna bir yer edinmiştir. Ancak bu olaydan almamız gereken dersler olduğu da aşikârdır. Türkiye bu süreçte, kendilerini demokrat ve uygar gören dünya devletleri tarafından yalnız bırakılmıştır. Batıda gerçekleşen en küçük olayda dahi birbirine kenetlenen, hatta olayın olduğu ülkeye en üst temsille ziyaret gerçekleştirerek birliktelik mesajı veren Batı dünyası Türkiye'deki kanlı darbe girişimini sadece seyretmekle yetinmiş, oluşacak sonuca göre pozisyon belirlemiştir.

Sadece siyasiler değil Batı medyası da FETÖ Terör Örgütü'nü açık bir şekilde kınamak ve Türkiye'nin demokrasi mücadelesine koşulsuz destek vermek yerine küstah bir dil kullanmayı tercih etmiştir. Şöyle düşünelim: Böyle bir olay herhangi bir Avrupa ülkesinde yaşansaydı, bu kahramanlık destanını bir Avrupa ülkesi halkı yazsaydı ne olurdu? Evet, tahmin etmek çok zor değil. Hep birlikte bu destanı yazanlara övgüler dizerlerdi.

Elbette bu ülkelerin duyarsızlığı, ilgisizliği ve hatta yanlış tutumu Türkiye'nin haklı davasına ve demokrasi mücadelesine gölge düşüremeyecektir.

Türkiye, tarihinden aldığı ilham ve milletine duyduğu güvenle bu zor günlerden güçlenerek çıkmayı bilmiştir.

Kıymetli okurlarımız,

YTB olarak, bu yıl içerisinde başlattığımız Türkiye Stajları Programı ile yurt dışında yaşayan Türk gençleri, Türkiye'deki kamu kurum ve kuruluşlarında staj yapma imkânı buldu. Türkiye Stajları ilk dönemi 50 öğrencinin katılımıyla tamamlandı. Hiç ara vermeden ikinci dönemi de Ağustos ayı içerisinde başlatmış olduk. Böylece vatandaşlarımızın Türkiye'deki kamu sektörü ve sivil toplum kuruluşlarındaki iş alanlarını daha yakından tanımalarını, Türkiye ile olan bağlarının güçlendirilmesi noktasında önemli bir adım atılmış oldu.

Son üç aylık dönemde gerçekleştirdiğimiz en önemli çalışmalarından biri de Yurtdışı Vatandaşlar Danışma Kurulu'nun (YVDK) tekrar toplanması oldu. İlgili kamu kurum temsilcilerinin katıldığı toplantının ana gündemini FETÖ



DOÇ. DR. KUDRET BÜLBÜL

YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA
TOPLULUKLAR BAŞKANI



Terör Örgütü'ne karşı mücadele ve eylem planı oluşturdu. Ayrıca bu toplantıda yurt dışındaki vatandaşlarımızın, dil, kültür, aile ve sosyal alanlar ile ırkçılık ve yabancı düşmanlığı konularında yaşadığı sorunlar da gündeme geldi. Bu kapsamda bir Diaspora Strateji Belgesi'nin hazırlanması düşüncesi karara bağlandı. İlgili kamu kurum ve kuruluşları ile üniversiteler, yurt içi ve yurt dışından sivil toplum kuruluşları, akademisyenler ve kanaat önderlerinden oluşan farklı çalışma gruplarının katılımıyla 6 ay içerisinde bir Diaspora Strateji Belgesi taslağı hazırlanarak YVDK'ya sunulacak.

Türkiye, dünyadaki uluslararası öğrenci hareketliliğindeki payını her geçen yıl daha da yükseltmeye devam ediyor. Türkiye Bursları'na 2016 yılında 183 farklı ülkeden 120.000'e yakın başvuru yapıldı. Bu büyük ilgi Türkiye'nin eğitim noktasında bir cazibe merkezi olduğunu gösterdiği gibi sorumluluklarımızın daha da arttığını ortaya koyuyor. Biz, Türkiye Burslusu öğrencilerimizi sadece maddi anlamda desteklemekle kalmıyor aynı zamanda sosyal ve kültürel etkinlikler düzenleyerek Türk kültürünü yakından tanımalarını amaçlıyoruz. Ayrıca yıl boyunca düzenlenen Uluslararası Öğrenci Akademileri ve Uluslararası Öğrenci Sempozyumları ile öğrencilerin Türkiye'deki akademik serüvenlerini başarılı bir şekilde tamamlamalarına yardımcı oluyoruz. Diğer yandan mezun olmuş öğrencilerimizle kalıcı ve sürdürülebilir ilişkiler tesis edebilmek için etkinlikler düzenliyor, çeşitli programlar gerçekleştiriyoruz.

Bu duygu ve düşüncelerle yeni eğitim-öğretim yılının tüm öğrencilere hayırlı olmasını diliyor, tüm okurlarımızı sevgiyle, saygıyla selamlıyorum.

“Eğer, Türkçe Yazı Dili Olarak Öğrenilmezse, Başka Bir Dile Yenik Düşmesi Kaçınılmazdır!”

✍ Röportaj: Erhan Şengül



Heidelberg Göç Araştırmaları ve Kültürlereşiri Pedagoji Merkezi Direktörü Prof. Dr. Havva Engin, çarpıcı bir durum tespiti yapıyor: **“Almanya genelinde, artık çok az sayıda öğrenci Türkçe ve Türk Kültürü derslerine devam ediyor; bu, onların Türkçe yazı dilini öğrenememe olgusunu beraberinde getiriyor. Eğer bir dil, sistemli bir şekilde yazı dili olarak da öğrenilemiyorsa, onun erime ve başka dillere, örneğin Almancaya, yenik düşme gerçeği artıyor.”**

Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımız için hayati önemi taşıyan konuların başında ana dil meselesi geliyor. Özellikle yeni yetişen neslin Türkçeyi iyi anlayıp, iyi konuşamaması kendi kültür ve kimliğinden de uzaklaşması anlamına geliyor. Bu konuda son yıllarda önemli çalışmalar başlatılmış durumda. Prof. Dr. Havva Engin de bu meseleyi dert edinmiş isimlerin başında geliyor.

2010 yılından beri Heidelberg Göç Araştırmaları ve Kültürlereşiri Pedagoji Merkezi'nin direktörlüğünü yürüten Prof. Dr. Havva Engin, Türkçenin iyi bir şekilde öğrenilmesi ve öğretilmesi noktasında önemli çalışmalara imza atıyor. Engin'in hedefi çok dilli ve kültürlü göç toplumlarında, eğitim sisteminde göçmen öğrencilerin de fırsat eşitliği bağlamında değerlendirilmesini sağlamak. Engin'e göre bu, çocukların kültürlerine ve dillerine sahip çıkmakla başlıyor. "Eğer, eğitim sisteminde fırsat eşitliğinden söz ediliyorsa, bu herkes için geçerli olmalı" görüşünü paylaşıyor.

Prof. Dr. Havva Engin, 1974 yılında henüz 6 yaşında iken Almanya'da yaşayan ailesinin yanına geliyor. Babası ekmek parası umuduyla Almanya'ya işçi olarak gelmiş yıllar önce. Haliyle birçok zorluğu henüz çok küçük yaşlarda iken tecrübe etmek durumunda kalıyor. Ancak ona en ağır gelen ise Almanya'da okul arkadaşları tarafından dışlanıp, küçümsenmesi olmuş. Yıllar sonra kendisini bu çalışmaları yapmaya iten o günleri anlatırken dönemin bir fotoğrafını veriyor adeta bizlere:

"Başladığımda, ana dilim çok iyi bir durumda idi, ama Almanca bilmediğim için çok zorlandım ve sınıfta Alman öğrenciler tarafından dışlanıp, küçümsendim. Zamanla, birçok göçmen çocuğunun benim durumumda olduğunu gördüm. Alman eğitim kurumlarında, İngilizce, Fransızca gibi dillere önem verip, konuşanları ön plana çıkarırken, göçmen dillerinin okul ve ders ortamında konuşulmaması isteniyordu. Biz de bu dili konuşanlar olarak, aile dilimizi okulda konuşmamaya ve böylece unutmaya başladık."



Türklere ve hatta diğer göçmen kökenli öğrencilere yapılan haksızlığın ne kadar üzücü boyutlarda olduğunu üniversitede Almanca Öğretmenliği Bölümü'nde okumaya başladığında iyice idrak ettiğini ifade ediyor Engin. "Bu büyük bir haksızlıktı; zira dünyada konuşulan her dil değerlidir ve İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ve Çocuk Hakları Bildirgesi, her insanın ana dilini konuşabilmesini temel hak olarak güvence altına almıştır."

Ve bu haksızlık karşısında yılmıyor Havva Engin. Daha fazla gayret etmek, daha fazla çalışmak gerektiğini düşünüyor ve kendisine de bir sorumluluk yüklüyor: "Daha öğrenciyken bu konuya ilğim arttı, Türkçe kurslarına gidip, yeniden Türkçe konuşmayı ve yazmayı öğrendim ve yavaş yavaş çalışmalar yapmaya başladım; doktora tezimin konusunu da zaten bu alanda seçtim. »

"Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin yarısı, anne-baba ile Türkçe konuşuyor; kardeşleriyle ise, yarısından fazlası sadece Almanca konuşuyor, **sadece Türkçe konuşanların oranıysa %16,1'de kalıyor.**"



Bilim insanı olarak hedefim, özellikle çok dilli ve kültürlü göç toplumlarında, eğitim sisteminde göçmen öğrencilerin de fırsat eşitliği bağlamında değerlendirilmesini sağlamak. Bu, çocukların kültürlerine ve dillerine sahip çıkmakla başlıyor. Eğer, eğitim sisteminde fırsat eşitliğinden söz ediliyorsa, bu herkes için geçerli olmalı.

Göçmen dillerinin, konuşulduğu ülkelerin toplumlarına ve ekonomik hayatına küçümsenmeyecek kadar katkıları bulunuyor. Eğer bu yönde daha fazla bilimsel çalışma yapıp, bu gerçekler toplumsal bilince ulaştırılabilirse, eğitim politikaları da bu yönde değişebilir. Hedefim, uzun vadede, Türkçe gibi, toplumda ciddi sayıda konuşulan bir göçmen dilinin, Alman eğitim sisteminde, yabancı diller statüsüne yükseltip, isteyen her öğrenci tarafından öğrenilebilmesini sağlamak.”

Hayatını Türkçeye adayan Prof. Dr. Havva Engin’e bu konuda sorular yönelttik, önemli cevaplar aldık.

Hocam, sizden Almanya’daki Türklerin ana dil öğrenimi ve dil yetkinliği bağlamında güncel durumlarına ilişkin bilgi alabilir miyiz?

Son yıllarda yapılan çalışmalar, göçmen aileleri arasında konuşulan ana dilin, gelen yeni nesillere de aktarılması çabasının olduğunu gösteriyor. Bu bağlamda, Türkiye kökenli göçmenler, çocukları ile Türkçe konuşmaya gayret ediyor. Ana dilin muhafaza edilmesi genelde ebeveyn-çocuk ve Türkçe televizyon ve medya aracılığıyla sağlanıyor.

Maalesef, Almanya genelinde, artık çok az sayıda öğrenci Türkçe ve Türk Kültürü derslerine devam ediyor; bu, onların Türkçe yazı dilini öğrenememe olgusunu beraberinde getiriyor. Eğer bir dil, sistemli bir şekilde yazı dili olarak da öğrenilemiyorsa, onun erime ve başka dillere, örneğin Almancaya, yenik düşme gerçeği artıyor.

Bu olgu, şu anda üçüncü nesil arasında çok sık yaşanıyor. Öğrencilerin, önemli bir kısmının anne-babası, Almanya doğumlu, ama çocuklarıyla genelde Almanca-Türkçe karışımı bir dil kullanıyor. Böylelikle, üçüncü nesil öğrenciler konuşurken, sürekli bir dilden başkasına geçiyor, bir konuşmayı bir dilde başlayıp, o dilde bitirmekte çok zorlanıyor.

Daha sayıları az da olsa, dördüncü nesil yetişmeye başladı ve şu anda ilkokul yaşına gelmiş durumda. İzleyebildiğim kadarıyla, bu çocuklar arasında, Türkçe konuşabilme yetisi tamamiyle azalmış durumda.

Araştırma Sonuçları Tehlikeyi Haber Veriyor

Bu konuda sizin bilimsel çalışmalar, kamuoyu araştırmaları ve projeler yürüttüğünüzü biliyoruz. Bize bu çalışmalardan, bu araştırma sonuçlarından bahsedebilir misiniz?

“Eğer bir dil, sistemli bir şekilde yazı dili olarak da öğrenilemiyorsa, **onun erime ve başka dillere, örneğin Almancaya, yenik düşme gerçeği artıyor.**”

Biz, velilere bu konularda hassasiyet kazandırmak amaçlı, YTB'nin maddi katkılarıyla 2013-2014 yılları arasında kısa adıyla "Heidelberg Veli Akademisi" olarak anılan "Göçmen Türk Veliler İçin Veli Akademisi ve Bu Bağlamda Eğitim Malzemesi Geliştirilmesi Projesi"ni gerçekleştirdik. Bu bağlamda, Baden Bölgesi'nde, Türkçe ve Türk Kültürü derslerine devam eden 6125 öğrenciyle, onların "Dil Kullanma Alışkanlıkları"na yönelik bir anket çalışması da yaptık.

Elde ettiğimiz sonuçlara göre, öğrencilerin yarısı, anne-baba ile Türkçe konuşuyor; kardeşleriyle ise, yarıyından fazlası sadece Almanca konuşuyor, sadece Türkçe konuşanların oranıysa %16,1'de kalıyor.

Öğrencilerin Almanca ve Türkçe dil düzeylerini değerlendirmesi istenildiğinde, ilerleyen nesle göre Almanca düzeyi artıyor; buna karşın Türkçe düzeyi önemli şekilde azalıyor.

Çalışma, Almanya'da yetişen Türkiye kökenli gençler arasında, nesillere göre dil tercihlerinin değiştiğini gösteriyor. İkinci ve üçüncü nesiller arasında baskın dil olarak Almanca ortaya çıkıyor. Türkçe ise ikinci ve üçüncü nesilde hızlı bir şekilde önem kaybediyor.

Çalışma, Türkçenin kardeşler arasında çok az kullanıldığını ve kardeşler arasındaki iletişimin genelde sadece Almanca veya iki dilde sağlandığını ortaya koyuyor.

"Birçok gencimizin, şekil itibariyle, Türkiye kökenli olduğunu görüyoruz; yani Türk ismi taşıyor, bir Türk spor takımının formasını giyiyor veya özel takılar takıyor; ama bu çocuklar kendileriyle Türkçe konuşmaya çalıştığım zaman, genelde, ikinci cümleden sonra, Almancaya geçiyorlar. Çoğunun gündelik kelime dağarcığının 300 kelimeyi geçmeyeceğini düşünüyorum."

Başka bir sonuç, öğrencilerin devam ettiği okul modellerine göre, sadece Türkçe konuşma ve kullanma isteğinin düşmesi olgusu. Realschule ve Gymnasium'a giden öğrenciler arasında, sadece Türkçe kullanma alışkanlığı en düşük düzeyde. Buna karşın dominant dil pratiği olarak Almanca veya iki dillilik ortaya çıkıyor. »





Üniversitelerde, Türkçe Öğretmenlik Kursüleri Gerekıyor

Özellikle sizin yoğun girişimlerinle Heidelberg Eğitim Bilimleri Üniversitesi'nde Türkçe Öğretmenlik Bölümü açılması planlanıyor. Bu çalışmaya dair neler söylersiniz?

Sözünü ettiğim çalışma, bize daha önce de bildiğimiz gerçeği bir defa daha hatırlattı: Türkçe, ana dil / göç-

men dili olarak gelecekte var olmak istiyorsa, sadece ailede değil, okulda da öğretilmeli. Bu bağlamda, mevcut olan Türkçe ve Türk Kültürü dersleri yetersiz kalıyor.

Türkçenin okullarda yabancı dil olarak okutulması için, öğretmene ihtiyaç var; bunun için üniversitelerde, Türkçe Öğretmenlik Kursüleri gerekiyor.

Bizim üniversitemiz, böyle bir kursüyü açmayı çok istiyor; zira Heidelberg'in bağlı bulunduğu Baden-Württemberg eyaletinde tahminen 45.000 Türkiye kökenli öğrenci eğitim görüyor ve veliler çocuklarının Türkçe öğrenmelerine yönelik hayli istekli.

Daha iyi Türkçe Eğitimi ve Öğretimi için Neler Yapılması Gerekliyor? Bu Konuda Kimlere, Hangi Görevler Düşüyor?

Türkiye kökenli göçmenler artık uzun süreden beri, "Gurbetçi" statüsünden kurtulup, göç ettikleri ülkelerin vatandaşı olmuş durumda. Bu ülkelerde, gerekli eğitimle ve donanımla, iyi yerlere gelmek onların da hakkı. Göçmenler, kendi kültürlerini ve dillerini, bugüne kadar iyi-kötü muhafaza etmeye çalışıyor.

Eğer, göç ettikleri toplumlarda, yani yeni vatanlarında, kendi kökenlerini hatırlayıp, korumak ve beraberlerinde getirdikleri dillerinin saygın olmasını istiyorlarsa, bunun ancak örgün sisteme girerek olabileceğini bilmelidirler.

Almanya, tarihinde göç deneyimi pek olmadığı için, göçmen dillerinin toplumda ve eğitim sisteminde kabulü konusunda zorlanıyor. Onun için bu dilleri konuşan insanlara ve onları temsil eden STK'lara önemli görevler düşüyor.

"Türkiye'den gelen insanlar artık "Gurbetçi" değil, "Göçmen"; bu toplumlarda dördüncü nesil yetişiyor. Bu nesiller iyi yetiştiği vakit, yani eğitim, dil ve kültür birikimi açısından, iyi yerlere gelebilirse, Türkiye ile göç ettikleri ülkeler arasında köprü vazifesi göreceklerdir."

Türk Gençleri İkinci Cümleden Sonra Almancaya Geçiyorlar

Avrupa’da yetişen gençlerimizi dil ve kültür bağlamında nasıl bir gelecek bekliyor?

Mesleğim gereği, düzenli değişik okulları ziyaret ediyor ve farklı yaşlardaki öğrencilerin dil durumlarını gözlemleyebiliyorum. Söyleyebileceğim olgu, birçok çocuğun, şekil itibarıyla, Türkiye kökenli olduğunu görüyoruz; yani Türk ismi taşıyor, bir Türk spor takımının formasını giyiyor veya özel takılar takıyor; ama bu çocuklar kendileriyle Türkçe konuşmaya çalıştığım zaman, genelde, ikinci cümleden sonra, Almancaya geçiyorlar. Çoğunun gündelik kelime dağarcığının 300 kelimeyi geçmeyeceğini düşünüyorum. Zaten, Türkiye kökenli üçüncü nesil öğrenci, artık Türkçe yazamıyor; maalesef Türkiye kökenli aileler arasında kitap okuma oranı, yerli ailelerle kıyaslandığında çok gerilerde kalıyor.

Türkiye’den Gelen İnsanlar Artık “Gurbetçi” Değil, “Göçmen”

Sizce, ana dilin iyi bir şekilde öğrenilmesi ve etkin bir şekilde hayata aktarılması noktasında Türkiye’nin rolü ne olmalı?

Ben, Türkiye’nin zaman geçirmeden, Avrupa’da ve Almanya’da yetişen nesillere destek vermesi gerektiğini düşünüyorum. Biraz önce de altını çizdiğim gibi, Türkiye’den gelen insanlar artık “Gurbetçi” değil, “Göçmen”; bu toplumlarda dördüncü nesil yetişiyor. Bu nesiller iyi yetiştiği vakit, yani eğitim, dil ve kültür birikimi açısından, iyi yerlere gelebilirse, Türkiye ile göç ettikleri ülkeler arasında köprü vazifesi göreceklerdir. Geldiği kültürü ve dili unutmamış, dünya çapında hareket kabiliyeti olan, dünya vatandaşı için, Türkiye en başta Türkiyeli göçmenlerin yoğun yaşadığı ülkelerin eğitim sistemlerinde Türkçenin okullarda yabancı dil olarak okutulabilmesine altyapı oluşturmali ve maddi destek vermeli... ■



Prof. Dr. Havva Engin Kimdir?

Altı yaşındayken işçi çocuğu olarak Almanya’da yaşayan ailesinin yanına gelen Havva Engin, Berlin’de eğitimini tamamladıktan sonra lise öğretmeni olarak işe başladı. 1998-2004 yılları arasında, Berlin Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü’nde asistan olarak çalıştı. 2003 yılında “Berlin Eyaleti Örneğinde, Göçmen Kökenli Öğrencilere Yönelik Eğitim Politikaları” konulu doktora tezini tamamladı. 2005’te, Karlsruhe Eğitim Bilimleri Üniversitesi’nde, Alman Filolojisi ve Edebiyatı Enstitüsü’nde asistan profesör olarak çalışmaya başladı; 2009’da Bielefeld Uygulamalı Bilimler Üniversitesi’nde “Okul Öncesi Eğitimde Çok dillilik” adlı profesörlük kadrosuna atandı. 2010 Nisan ayından beri, Heidelberg Eğitim Bilimleri Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü’nde, “Kültürlerarası Eğitim” alanında çalışmakta ve aynı zamanda “Heidelberg Göç Araştırmaları ve Kültürlerarası Pedagoji Merkezi”nin direktörlüğü görevini sürdürmektedir.

BATI'NIN DEMOKRASİ HELVASI



Batı'nın demokrasiyle olan ilişkisi, İslam'dan önceki müşriklerin putlarıyla olan ilişkisini çağrıştırıyor.

Müşrikler helvadan yaptıkları putlarını yolculukta tapınmak için yanlarına alırlardı, ama karınları acıkınca putlarını yerlerdi.

Helva tabii, yenmez mi? Günümüzün Batı dünyasına bakıyorsanız, çıkarlar söz konusu olunca devlet sorumluları tapar gibi bağlı oldukları demokrasiyi gözlerini bile kırpmadan feda etmekten hiç kaçınmıyorlar. **Hem de bunu yaparken demokrasi adına hareket ettiklerini iddia edecek kadar terbiyesizleşiyorlar.**



Son Aylarda Batı Medyalarında Türkiye'ye İlişkin Yer Alan Haberlerde Üç Ortak Özellik Bulunuyor:

1. Terör örgütü PKK'ya kahraman gözüyle bakılıyor.
2. Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan medyada negatif bir imajla işleniyor.
3. Türkiye'de sanki hiç acımasız bir darbe girişimi olmamış gibi davranılıyor, hatta darbecilerle empati kuruluyor.

Batı Medyasındaki Bu Tutumun Altında Hangi Sebepler Yatmaktadır?

Önce PKK'dan başlayalım. Batı medyası PKK'yı 'Türkiye'de yasaklanan Kürt İşçi Partisi' olarak adlandırıyor ve terör örgütü ifadesini kullanmıyor. Bu adlandırış kafalarda çok pozitif bir resim oluşturuyor ve örgütün terörist yüzünü gizliyor. Oysa PKK 2002'den beri Avrupa Birliği'nin ve ABD'nin terör listesinde yer alıyor. 2008'den beri PKK Foreign Narcotics Kingpin Designation Act örgütünün uyuşturucu satanlar listesinde bulunuyor. 2015'te Alman Parlamentosu PKK'ya ilişkin yasağı PKK'lı Cemil Bayık'ın 1990'lı yıllarda Almanya'da işlenen eylemlerden dolayı Almanya'dan özür dilemesine rağmen kaldırmadı.

Avusturya'da da PKK, yüksek mahkeme tarafından Avusturya Ceza Kanunu'nun 278 a maddesinin 1. fıkrasına göre yasadışı örgüt olarak nitelendirilmiş durumda. Avusturya'da PKK adıyla resmen kayıtlı bir örgüt olmasa da, birtakım Kürtçü derneklerin PKK ile olan ortaklıklarını açıkça dışa vurmalarına hiçbir engel bulunmuyor. Geçtiğimiz Ağustos ayında bir grup saldırgan PKK bayrakları ve sloganları ile Avusturya devlet televizyonu ORF'yi basıp Öcalan'la ilgili bir bildirge okutmak istediler. Polis bu eyleme engel oldu, ancak saldırganların hiçbirini »

Türkiye ve Türkler hem ırkçı politikaların, hem de ırkçı partilere ciddi derecede oy kaptıran büyük partilerin malzemesi oluyor. **Toplumdaki mental dinamikleri oy potansiyeli haline dönüştürebilme hesabı ile sağcısı, solcusu, her kesimden politikacı habire Türklere verip veriyor.**

tutuklamadı, yalnızca genel huzuru bozdukları için suç duyurusunda bulundu. Saldırganların molotof kokteyli kullandıkları iddiasına rağmen polisin resmi raporlarında bu eylemden hiç bahsedilmedi.

Neden Pkk'nın Suçları Örtbas Ediliyor, Hatta Örgüte Arka Çıkılıyor?

Bu nasıl iş, diyeceksiniz. Neden PKK'nın suçları örtbas ediliyor, hatta örgüte arka çıkılıyor? Bunun başlıca iki nedeni var.

80'li yılların Türkiye'sinden Avrupa'ya kaçan Kürtçü aktivistler geldikleri ülkelerde ideolojik sebeplerle kendilerine kucak açan solcu partilere sığındılar. Bu kişiler ve onların nesilleri geçen süre içinde bu partilerin içinde bir hayli çöreklandılar, hatta bir kısmı milletvekili oldu. Bu şahısların demeçleri, sosyal medyadaki postingleri PKK yanlısı ifadelerle ve en ilkel düzeyde Türkiye nefretiyle doludur. Ortak payda Türkiye'ye duyulan nefret olunca, diğer partilerden de sempatizanlar kazandılar. Yediği ve içtiği bir olan insanların, fikri ve zikri de bir olur. Bu şahıslar bulundukları ülkelerde beraberce PKK lobisi oluşturdular. Değişik ülkelerde değişik isimler olsa da, model hep aynı.

İkinci nedenin arkasında Suriye'de olanlar yatmaktadır. Amerika'nın büyük Ortadoğu projesinde Kürtlere özerk bir devlet vadettiği artık bir sır olmaktan çıktı. Bu doğrultuda PKK'nın Suriyeli kardeşi YPG Amerikan ordusundan askeri ve lojistik destek alıyor ve DAESH'e karşı savaşıyor. Böylelikle Batı'nın korkulu rüyası DAESH'e karşı savaşan silahlı Kürt organizasyonu, Batı'nın kahramanı haline geliyor ve büyük sempati topluyor. PKK Avrupa'daki çir-

kef tavrını hem bu sözüm ona kahramanlık statüsünden hem de 'Arkamda Amerika var' havasından almaktadır. Batı mantığı Kürt ve terörist PKK/YPG arasında ayırım yapmıyor, çünkü onlara göre zaten Kürtler terörist değil özgürlük savaşçısı. Buna paralel olarak kafalarda Türkiye için beliren denklem şu: 'Sen benim can düşmanım 'İslam Devleti'ne karşı kahramanca savaşan Kürtlere karşıysan, o zaman benim de düşmanımsın.' Her ne kadar Türkiye'nin eş zamanlı olarak DAESH'le uğraşması ufak çapta bu ezberi bozuyorsa da, Batı kamuoyunda pekçok insan 'Yok canım inanmayın, onların derdi Kürtler' diyor. Bu iki nedenden dolayı PKK el üstünde tutuluyor.

Batı Medyası Erdoğan'ı Neden Hedef Tahtasına Koydu?

Neden Batı medyası Türkiye'nin siyasi lideri Erdoğan'a olağanüstü negatif bir kişilik atfetmeye ve artık sürreal diyebileceğimiz bir tablo çizmeye çalışmaktadır?

Önce Amerika ve NATO açısından durumu değerlendirelim. Recep Tayyip Erdoğan yönetimindeki Türkiye'nin Amerika'ya karşı 'kabahat' dosyası oldukça kabarık:

- 2003'te ABD uçak filosuna Türkiye'deki uçak üssünden Irak'a saldırı yapması yasaklandı.
- 2005'te Türkiye ve Rusya arasındaki doğrudan doğal gaz boru hattı olan Mavi Akım devreye girdi.
- 2009'da Başbakan Erdoğan Davos Zirvesi'nde bütün dünyanın gözü önünde İsrail Devlet Başkanı Simon Peres'e 'one minute' restini çekti.



- 2010'da ABD'nin Birleşmiş Milletler tarafından İran'a ambargo uygulatma çabasını reddetti.
- 2013'te Ankara Çin'den füze sistemleri satın alma görüşmeleri yaparak Amerika ve NATO'yu şoke etti. (Daha sonra bu satış gerçekleşmedi, ama Türkiye'nin farklı bir oryantasyona kolayca geçebileceği görüldü.)
- 2015'te Türkler ve Ruslar Mersin'deki nükleer enerji tesisinde bulunacak deniz yapılarının ve limanın temelini attı.
- Kasım 2015'te bir Rus uçağının düşürülmesiyle başlayan Türk-Rus husumeti, 2016'da Erdoğan'ın izvinite girişimi ile tatlıya bağlandı.



Bu durumda Türkiye için Amerika'nın bütün dayatmalarına 'he' deyip boynunu bükten, ezik, cefakar ve mankafa bir ortağı olduğunu söyleyebilir misiniz?

Belki bu olanların en önemlisi şuydu: Tayyip Erdoğan o 'one minute' lafını Simon Peres'e değil, temelini etnik bölünmelerin oluşturduğu ve giderek içinden çıkılmaz bir hal almaya başlayan Büyük Ortadoğu Projesine demişti. Bana kalırsa CIA, Türkiye'deki FETÖ şalterine tam bu noktada bastı.

Türkiye, Eski Türkiye Değil!

Ya Avrupa nasıl görüyor Recep Tayyip Erdoğan'ın siyasi liderliğindeki Türkiye'yi? Artık Avrupa'nın karşısında ekonomisi günden güne büyüyen, öz güveni yüksek ve kendinde kendi başına karar verme hakkı gören bir ülke var.



Türkiye 70'li yılların 'Gastarbeiter' (Misafir İşçi) tedarikçisi değil. Osmanlı'nın pasif bırakılmış, gücü elinden alınmış, bankalardan bozuk para dilenen torunu hiç değil, 2008 finans krizinden yüzünün aklıyla çıkmış, kararlı, istikrarlı, gelecek vadeden bir ülke. Aslında bu durumda Avrupa'nın Türkiye'yi güçlü bir ortak olarak görmesi, beraber para kazanma modelleri oluşturması gayet mantıklı olurdu, zaten bu yönde hareket eden pek çok özel girişimci var. Ancak genel kitlenin düşünce sisteminde böyle makul bir mantık yok, onlar yüzyıllardan beri Türklere karşı duyulan kompleksle kavrulup duruyorlar. Okuldaki tarih kitaplarıyla, kilisede anlatılanlarla, aile içinde nesilden nesile aktarılan anlatılarla Türklere karşı içten içe öyle bir nefret oluşmuş ki, mantıklı düşüncelerine imkân yok. Üstüne üstlük Türkler onca sıkıntının arasında 'En büyük köprüyü biz yaparız, en büyük havaalanını biz yaparız' diyorlar. Siz bunun Avrupa'daki küçük adamın haset ruhunda açtığı tahribatı bir düşünün! Adam köyündeki kiliseden yüksek olabilme ihtimalinden dolayı minareye savaş açmış.

Avrupalı Siyasetçiler Oy İhtirasıyla Türkiye Düşmanlığını Körüklüyorlar

Bu durumda Türkiye ve Türkler hem ırkçı politikaların, hem de ırkçı partilere ciddi derecede oy kaptıran büyük partilerin malzemesi oluyor. Toplumdaki mental dinamikleri oy potansiyeli haline dönüştürebilme hesabı ile sağcısı, solcusu, her kesimden politikacı habire Türklere verip veriyor. Avusturya Başbakanı Kern'in son zamanlardaki Türkiye'nin diktatörlüğe doğru gittiği yönündeki safsataları ve Avrupa Birliği'ne girme sürecini kapatmak istemesi, tamamen iç politikadaki oy hesaplarına dayanmaktadır. Kern yenilerde Başbakan oldu ve gitgide oy potansiyeli azalan Sosyal Demokrat Parti'nin son umudu. Fakat kitleye ulaşabilmek için aklına »

“Avrupa’daki küçük adamın ırkçı damarının kabarmasına sebep olan medyanın saldırgan tutumu, **İslamofobi ve sözel şiddetin tüm platformlarda yükselmesine neden oluyor ve devamında sokak çatışmalarına zemin oluşturuyor.**”

gele gele Türkiye'ye sataşmak geldi. Bu tavır ferasetsiz bir düşünce sisteminden çıkan ucuz bir hesaptır, kendi bindikleri dalı kesiyorlar. Neden? Çünkü bu düşmanca tavırlar Avusturya'daki ırkçı havayı daha da körükler ve bu durumda ırkçı parti FPÖ'ye daha da çok oy gider, sosyal demokratlar da havalarını alırlar. Orijinali varken kim kopyaya yönelsin? Oysa Kern sosyal demokrasi teorisinde var olan değerleri pratiğe dökse, adil paylaşım odaklı, uzlaşmacı, barışçı ve insancıl politikalar üretse, partisi çok daha karlı çıkmayacak mı? Tabii çıkacak, o kaybedilen oylar asıl o zaman geri dönecek. Tabii böyle bir politikaya cesaret ve emek lazım, bu da Avrupalı politikacılar da ne yazık ki az bulunuyor, işin ucuzuna kaçıyorlar.

Medyanın Nefret Dili Sokağı Da Etkiliyor

Toplumu ve politikacıları anladık diyelim, peki Batı medyası neden Türkiye ve Erdoğan karşıtlığının taşeronluğunu üstleniyor? Bunun çok basit ve gülünç bir nedeni var: Reyting almak için. Habercilik anlayışı gerçekleri aktarmak üzerine değil, halkın dinamiklerini kazanca çevirmek üzerine kurulunca, bu kıyasıya rekabet ortamında kazancı maksimize etmek için yapılan her şey mübah görülüyor ve sonunda kendi yalanlarına kendileri inanır hale geliyorlar. Evet, çok ucuza gidiyoruz. Araya algı yönetimi için satın aldığınız birkaç yorumcuyu, sahte uzmanı da yerleştirdiğiniz zaman resim tamamen netleşiyor. Batı'da doğruları gören, dürüst insanlar yok mu? Var tabii, ama vicdanlı bir gazeteci olarak deneyin bakalım Türkiye'yi doğru düzgün anlatmayı, kimse suratınıza bakmaz, tek başınıza kalırsınız. Konunun tehlikeli başka bir tarafı daha var: Avrupa'daki küçük adamın ırkçı damarının kabarmasına sebep olan medyanın bu tutumu, İslamofobi ve sözel şiddetin tüm platformlarda yüksel-

mesine neden oluyor ve devamında sokak çatışmalarına zemin oluşturuyor.

Baskıcı Bir Düzenin Yapı Taşları Hazırlanıyor

Helvadan put fenomenini yalnızca Batı'nın Orta Doğu politikasında gözlemlemiyoruz, kendi topraklarında da durum aynı: Zamanımızda Batılı devletler günden güne hukuk devleti olma özelliklerini kaybedip, kontrolcü polis devletlerine dönüşüyorlar. Şimdiye kadar hukuk ve adaletin koruması altında olan kitleler, şimdi 'güvenlik' nedeniyle zorba bir sisteme, adaletsiz bir ortama doğru sürükleniyor. Müslümanlar bu süreçte yalnızca bir piyon, 'mülteciler', 'burkini/haşema', 'Erdoğanlı Türklerin Allahu ekber gösterileri' gibi konular arka arkaya patlatılıp suni gündem oluşturulsa da, asıl üzerinde çalışılan obje Batı'nın kendi halkı. Bunun sebebi yakın gelecekte beklenen ekonomik ve sosyolojik felaket. Kontrolcü polis devletine geçiş süreciyle Batı, aklınca kendisini büyük bir ekonomik ve toplumsal çöküntüye hazırlıyor, sokaklara dökülebilecek olan işsizler ordusuyla baş edebilecek baskıcı bir güvenlik sisteminin yapı taşlarını yerleştiriyor. İlk deney Müslümanlarla yapılıyor, ileride kullanmak üzere toplumsal refleksler ölçülüyor. Esas olan toplumu korumak ve kurtarmak değil, zenginlerin zengin kalması. Paylaşmasını bilmeyen Batılı zengin, kendi halkıyla bile paylaşmıyor.

Biz Ortadoğu'da gerçek demokrasiyi sahiplendikçe Batı demokrasiden uzaklaşarak totaliter yüzünü gösteriyor. Varsın öyle olsun, biz doğru yoldayız ve yardımcımız büyük.





Batı'nın 15 Temmuz'la İmtihanı

Batı medyası neden sanki Türkiye'de hiç acımasız bir darbe girişimi olmamış gibi davranıyor?

Batı nasıl düşünüyor, bir görelim: Efendim biz Batı dünyası olarak şu Türklerin darbeye olan alerjisini bir türlü anlayamadık! Darbe neden olmasın ki, bizden olmayan bir memlekette vuku bulduğu müddetçe gayet pozitif bir vaka. 1953 İran darbesinden 1973 Şili darbesine kadar birçok ülkede güzel örnekleri var. Hepsinde kötü, öcü rejimler devrildi, yerlerine dostlar geldi. Şu Mısır'da önce Otpor metotlarıyla gençleri kullanarak yaptırdığımız halk darbesi biraz ters yöne gitti ama hemen ikinci bir askeri darbeye her şeyi tekrar rayına oturttuk, o öcü Mursi gitti, yerine sadık Sisi geldi. Türkler darbe lafından niye nem kapıyorlar, silahsız bedenleriyle tankları falan durduruyorlar, bilen var mı? 15 Temmuz'daki darbenin arkasındaki ABD istihbaratının İncirlik'ten verdiği lojis-

tik destek FETÖ'cü darbecilerin beceriksizliği yüzünden heba oldu, tam bir fiyasko! Üstüne üstlük Erdoğan daha da yükseldi, bize de 'üst akıl' diye bir isim taktı, böyle olacağını hiç beklemiyorduk doğrusu.

İşte Batı böyle düşünüyor. Batı'nın demokrasiyle olan ilişkisi, İslam'dan önceki müşriklerin putlarıyla olan ilişkisini çağırıştırıyor. Müşrikler helvadan yaptıkları putlarını yolculukta tapınmak için yanlarına alırlardı, ama karınları acıkınca putlarını yerlerdi. Helva tabii, yenmez mi? Günümüzün Batı dünyasına bakıyorsunuz, çıkarlar söz konusu olunca devlet sorumluları tapar gibi bağılı oldukları demokrasiyi gözlerini bile kırpmadan feda etmekten hiç kaçınmıyorlar. Hem de bunu yaparken demokrasi adına hareket ettiklerini iddia edecek kadar terbiyesizleşiyorlar. ■

TARİH, TÜRKİYE'DE YENİDEN YAZILIYOR



Bilal Filistinli ancak ailesi uzun yıllardır Suriye'de yaşıyor. **2011 yılında Suriye'de savaşın alevlendiği günlerde Türkiye'nin yolunu tutmuş Bilal, o günleri anlatırken savaşın içinden çıkıp geldiğini söylüyor.** Bilal, bu yıl okulundan mezun oldu. Ona göre Türkiye, sadece uluslararası ilişkiler bağlamında değil sosyoloji ve siyaset alanları için de tam bir laboratuvar ortamı sunuyor. **"Çevremizde olup bitenler, savaşlar, göçler; tarih burada yeniden yazılıyor. Burada olmak, tüm bunları deneyimlemek müthiş bir şey."**

Filistinli Bilal Saleymeh ile Samsun'da ve Ankara'da geçirdiği öğrencilik günlerini konuştuk.

“Size Samsun’da başımdan geçen komik bir olayı da anlatayım burada. O dönem TÖMER’e gidiyordum. Yurt müdürü beni çağırdı. **Tayland’dan gelen bir arkadaşın buradaki işlemlerini halletmesi için yardımcı olmamı istedi, ben de seve seve kabul ettim.** Ancak bir baktık ki; o Arapça konuşamıyor ben de Tayland dilini bilmiyorum. Onun da İngilizcesi iyi değil benim de. Yani biraz konuşuyorum ama yapacağı bir sürü işlem var, onları anlatamıyorum. Hal böyle olunca müdüre gittim, durumu anlattım. **Müdürümüz de Karadenizli çok neşeli ve sevecen bir amcaydı. Amca dedim bu arkadaş ne Arapça biliyor ne İngilizce, bir türlü anlaşılmadı, ne yapabiliriz?** Sonra hoca döndü bana çok ciddi bir şekilde ‘La oğlum sen yabancı değil misin?’ Evet, dedim. ‘E o da yabancı? Neyini anlaşılmıyorsunuz?’ dedi. **İşin şakası bir yana o hocamdan Allah razı olsun. Samsun’da bana en çok yardımcı olanlardan biriydi.”**



Bize biraz kendinden ve ailenden bahsedebilir misin?

Aslen Filistinliyim. Ancak Suriye’de doğdum ve büyüdüm. Ailecek Humus’ta yaşıyoruz. Sizin de bildiğiniz üzere Suriye’de yaklaşık 600 bin Filistinli yaşıyor. Lübnan’da, Ürdün’de olduğu gibi Suriye’de de birçok Filistinli mülteci var, biz de onlardan birisiydik. Babam harita mühendisi, annem ise eczacı.

Benim nenemin adı Türkiye. Neden Türkiye adını vermişler? dersiniz bilmiyorum. Daha önce kullanılan bir isimdi, şimdi ise pek kullanılmıyor.

Humus, yani yaşadığınız bölge savaştan ne kadar etkilendi? Sen ne kadar etkilendin?

Çok etkilendik tabii. Ben 2011 yılının Ekim ayında Türkiye’ye giriş yapmıştım. Suriye’deki olaylar da bundan 6-7 ay önce başlamıştı. Özellikle ilk aylarda Deraa Baniyas ve Humus’da yoğun şekilde çatışmalar vardı. Tam bu süreçte benim de Türkiye’ye gitmem gerekiyordu, çünkü Türkiye Burslarını kazanmıştım. Normalde Humus’tan Türkiye’ye direkt otobüs seferleri vardı ancak savaştan dolayı kaldırıldı. Bu yüzden önce Şam’a oradan Ankara otobüsüne binebildim. Bir yerde savaşın ortasından geçerek geldim diyebilirim.

Seni bu süreçte Türkiye’ye getiren şey neydi?

Aslında ben Suriye’de başka bir bölüm okumaya başlamıştım. Ama aklımda hep ‘Siyaset ve Uluslararası İlişkiler’ okumak vardı. Daha önce Türkiye’ye gelen bir arkadaşım vardı o da YTB aracılığıyla gelmişti. Onun da yardımı ve teşviki oldu. »



Ben başka ülkelerden de burs kazanmıştım ancak özellikle babam Türkiye'yi beklememi ve orayı tercih etmemi söylemişti. Türkiye özellikle siyasi açıdan çok yoğun bir gündeme sahip olduğu için Türkiye'yi anlamamın ve siyasetine vakıf olmanın bu alanda bana çok şey katabileceğini söyledi. Açıkçası bu fikir de benim aklıma yatı. Ki buraya geldiğimde şunu gördüm; Türkiye'de sadece uluslararası ilişkiler bağlamında değil sosyoloji ve siyaset alanları için de tam bir laboratuvar ortamı sunuyor. Çevremizde olup bitenler, savaşlar, göçler; tarih burada yeniden yazılıyor. Burada olmak, tüm bunları deneyimlemek müthiş bir şey.

Diğer taraftan hem dini, hem kültürel yakınlığımız vardı. YTB'den haber gelince de hiç beklemedim.

Türkiye'ye nasıl geldin? Yolculuğundan bahsedebilir misin biraz?

Yolculuğum 50 TL'ye aldığım Şam-Ankara otobüsü biletiyle başlamıştı. Şam'dan Ankara'ya 50 liraya gelebilmek bana gerçekten iyi gelmişti. Ankara'da bir iki gün kaldıktan sonra Türkçe eğitimimi alacağım şehre, Samsun'a geçtim. Aslına bakarsanız Samsun'da okuma fikri ilk dönem beni çok çekindirmişti. Çünkü bildiğim, duyduğum bir yer değildi. Ama iki yıl geçirdikten sonra iyi ki böyle olmuş dedim. Çok güzel anılarım oldu bu şehre dair.

Türkçe öğrenme ve Türkiye'ye alışma noktasında neler yaşadın?

Samsun'a ilk geldiğimde devlet yurduna yerleşmiştim oradaki müdürler olsun, öğrenciler olsun beni çok sıcak karşıladılar, çok yardımsever oldular. Ancak tek sıkıntı şuydu; yabancı öğrencilerin hepsi aynı kata yerleştirilmişlerdi. Bu durum Türkiye'ye alışmamı ve Türkçeyi öğrenmemi geciktiren bir faktör oldu.

Bu durumun şöyle bir sıkıntısı oluyor. Eğer çok fazla Türk arkadaşınız yoksa ve Türkçeyi sadece yabancılarla konuşuyorsanız ortaya çok farklı bir aksan çıkıyor. Bazen bize Türk arkadaşlar soruyorlardı. Siz hangi dilde konuşuyorsunuz? Türkçe diyorduk ama onlar anlamıyorlardı, biz gayet iyi anlaşıyorduk.

Filistinli olduğunu söylediğinde nasıl karşılanıyorsun?

Türk halkının gözünde Filistin, büyük bir öneme sahip. Türkler bu konuda bize çok sıcak ve güvenilir bir şekilde kucak açıyorlar. Bu da bizi çok mutlu eden Türkiye'ye yakınlaştıran bir etken oluyor.



BİR ULUSLARARASI ÖĞRENCİNİN GÖZÜNDEN 15 TEMMUZ GECEİ

Biz üç yabancı arkadaş evdeydik. Ankara'daydık. Sesler gelmeye başlamıştı. Ne olduğunu anlayamadık. Sonra arkadaş internetten darbe olduğuna dair haberler geldiğini söyledi. Ben güldüm geçtim açıkçası. Saçma dedim, gerçekten inanmadım. Darbe mi olur Türkiye'de? Çünkü Türkiye'nin eski Türkiye olmadığını görüyorduk, yani sivilleştirme süreci olsun reform paketleri olsun Türkiye'nin demokratik anlamda üst seviyede olduğunu göz önünde bulundurarak böyle bir tepki vermiştim. Ayrıca bir darbe olması için de geçerli sebepler mevcut değildi. Yani Mısır'da olduğu gibi halk sokaklara çıkmamıştı. Türkiye'de 80 İhtilalinin öncesi gibi bir durum söz konusu değildi. O dönem insanlar neredeyse kendileri çağırdı darbeyi, çünkü çok kan dökülüyordu, insanlar birbirini öldürüyordu. Bu tür olayların yaşanmadan darbenin gerçekleşmeyeceğini düşünüyordum.

Başbakanın açıklamalarından sonra olayın farkına vardık. Arkadaşlarım 'Bilal bak herkes çıkıyor biz de çıkalım' dedi ve biz de çıktık. Biz

Gölveren'de oturuyoruz. Evden çıkıp Dikimevi'ne doğru gittiğimizde, ileride bir kalabalık olduğunu gördük. Oraya doğru ilerlediğimizde insanların araçlarının üstüne çıktığını sandık. Yakınlaştığımızda gördük ki meğer bu insanlar tankların üzerine çıkmışlardı. Tankların içlerinde ise askerler olduğunu görünce iyice şaşırdık.

Bu olaylar esnasında ailemden arkadaşlarımdan çok arayanlar oldu. Türkiye'de neler olduğunu merak ediyordu herkes. Çünkü Türkiye, özellikle Ortadoğu ülkelerinin umutla baktığı, bu coğrafyanın ayakta kalan tek ülkesiydi. Sabah namazına kadar sokaktaydık. İnsanlar artık evlerine gitmeye başlamıştı. Açıkçası ben çok korktum. Hatta 'durun ya bir yere gitmeyelim, daha ne olduğu belli değil' dedim. Hemen ardından Cumhurbaşkanı Erdoğan, havalimanında açıklama yapınca o zaman rahatladık ve evlerimize döndük. Daha sonra arkadaşlarımla beraber nöbetlere katılmaya devam ettik. ■





Binlerce yıldır yüksek dağları, derin vadileri, taşkın nehirleri ile insan muhayyilesinin sınırlarını zorlayan, mitolojinin, söylencelerin ve masalların anayurdu Kafkasya'nın kadim halklarından birisidir Kabardeyler.

KAFKASYA'NIN ARİSTOKRATLARI KABARDEYLER

✍ Yazı: Enis Dedebeý



Kuzey batı Kafkasya halkının en büyük kollarından biri olan Kabardeyler, günümüzde anayurdunda beş yüz binin üzerinde bir nüfusa sahiptir.

Dünya literatüründe 'Çerkes' olarak bilinen ve kendisine 'Adige' adı veren kuzey batı Kafkasya halkının en büyük kollarından biri olan Kabardeyler, Kuzey Kafkasya'nın merkezinde, Kaf Dağı silsilesinin çatısını oluşturan Elbruz Dağı'nın doğusundaki düzlüklerde yaşarlar.

Günümüzde Kabardey ve Balkar halkının yaşadığı topraklar 5. yüzyıldan itibaren bölgeye gelip yerleşen ve yaklaşık beş asır bölgede varlığını sürdüren Kabar halkına yurt olmuştur. Türk Ogur kavimlerinden olan Kabarlar, Hazarları oluşturan kabilelerin en önemlisidir. 9. yüzyılda Kabar halkının büyük bölümü batıya göç etmiş ve Macar halkını oluşturmuşlardır. Onların yaşadığı bölge ise Kabar toprakları olarak adlandırılmış, Adigece bu anlama gelen Kabardey olarak bilinip tanınmıştır. Kabardey ismi etimolojik olarak halktan çok yaşanan toprağı tanımlamaktadır. Nitekim günümüzde Adigelerin yaşadığı bölgelere de 'Adigeý' denmektedir.

Kabarların yaşadığı topraklar 13. yüzyıldan sonra Kuzey Kafkasya'nın batısından göçler almış ve bu bölgede yaşayan insan toplulukları Kabardey halkını oluşturmuştur.

►► Günümüzde Kabardey ve Balkar halkının yaşadığı topraklar **5. yüzyıldan itibaren bölgeye gelip yerleşen ve yaklaşık beş asır bölgede varlığını sürdüren** Kabar halkına yurt olmuştur.

Nitekim Kabardey halkı etnolojik olarak Adigelerin bir parçası olmakla birlikte Kuzey Kafkasyanın diğer yerli halklarıyla da akrabalık ilişkileri mevcuttur. Komşuları olan Osetlerle, Karaçay ve Balkarlarla, İnguş ve Çeçenlerin oluşturduğu Vaynah grubuyla, Nogay, Kumuk ve Tatar gruplarıyla ortaklıklar taşımaktadırlar. Yüzyıllardır aynı isimlerle tanınan klanlardan oluşan Kabardey halkı, bölgede tarih boyunca etkili olmuş etnik grupların da izlerini barındırmaktadır.

İç İçe Geçmiş Kültürler

Kabardey dili, Kafkasya'nın en eski sakinleri olan Abhaz, Ubıkh ve Adigelerin dili ile aynı kökten olup Çerkesçe'nin doğu kolunu oluşturmaktadır. Kabardeyce ile Adigece'nin diğer aksanları arasındaki fark, birbirini anlamaya engel teşkil edecek ölçüde büyük değildir. Nitekim Kabardey kültürü ve sözlü edebiyatı da Adige kültür ve edebiyatından kesin olarak ayrılmaz.

Kabardey bölgesi 13. yüzyıl ve sonrasında hızlı bir sosyal ve siyasi gelişim göstermiş, 16. yüzyıla gelindiğinde ►►

►► Kabardey halkı,
feodal ve aristokrat
bir sosyal bünyeye
sahiptir.



Kuzey batı Kafkasya halkının en büyük kollarından biri olan Kabardeyler, günümüzde anayurdunda beşyüz binin üzerinde bir nüfusa sahiptir.



Kabardey Balkar Cumhuriyeti Devlet Sarayı.

Kabardeyler hem toprak esaslı ayrıcalıklı bir sınıf, hem de kan esaslı ayrıcalıklı sınıf oluşturmuştur. Dolayısıyla Kabardey halkı, feodal ve aristokrat bir sosyal bünyeye sahiptir. Bu karmaşık sosyal yapıya ilişkin izler Sovyet idaresine rağmen Kabardey toplumunda canlılığını korumaktadır.

Kabardey Ülkesi Osmanlı Döneminde Canlı Bir Ticari ve Siyasi Merkez Görünümündedir

Kabardeylerin Pşı adını verdikleri soylular sınıfı aşağı yukarı bir devlet örgütlenmesi sağlamış, Rusya ve Osmanlı tarafından Kafkasya ilişkilerinde muhatap alınmıştır. Kabardey ülkesi Osmanlı döneminde canlı bir ticari ve siyasi merkez görünümündedir. Kırım Hanlığının etki alanındaki Kabardeyler, Kırım Hanlığıyla çoğunlukla akrabalık ilişkilerine dayanan iyi ilişkiler yürütmüş olmakla beraber kimi dönemlerde kanlı savaşlar da yaşanmıştır. İslam dini Kabardeylere Kırım Hanlığı tarafından başlangıçta soylu ailelere akrabalık ilişkileri kurmak sureti-



Başkent Nalcık'ta bulunan Kahramanlar Anıtı.

le tanıtılmıştır. Kısa süre sonra Kabardey toplumu küçük bir kısmı haricinde İslam dinini kabul etmiştir.

Bu dönemde kadim çağlardan beri Kafkasya'da sürdürülegelen gelenekler kodifike edilip hukuk normuna dönüştürülmüş, Kabardey topraklarında yüksek bir kültür oluşturulmuştur. 17. yüzyılda Kabardey'de yaşayan Kazanikue Jebagh adlı bir bilge tarafından daha önce de özelde Çerkes toplumunda, genelde Kuzey Kafkasya'nın tamamında var olan, khabze, kebze, kılık, töre, adet gibi farklı adlarla anılsa da Kuzey Kafkasyalıların ortak değerlerini oluşturan örfi kurallar sistematize edilerek hukuk normuna dönüştürülmüştür. Günümüzde de Kabardey toplumsal hayatını büyük ölçüde bu kurallar düzenlemektedir.

Khabze, insani erdemleri önceleyip yücelten bir yaşam tarzının adıdır. Erkek ve kadın, çocuk ve yaşlı tüm bireylerin uyması gereken toplumsal ve bireysel normları, çocuk yetiştirme usullerini ve cezai kuralları barındı-

ran khabze bütün Kuzey Kafkasya'nın ruhunu oluşturur. Khabzenin en ince uygulayıcı olmak Kuzey Kafkasyalılar için övünç sebebidir.

Kafkas-Rus Savaşları Büyük Bir Yıkıma Neden Olmuştur

19. yüzyıla dek siyasi olarak herhangi bir devlete doğru-
dan bağlı olmayan Kabardey toprakları bu yüzyılın ba-
şında Kafkas Rus Savaşlarına mekân olmuş, bu savaşlar
ve savaşın getirdiği yoksulluk ve hastalıklar dolayısıyla
nüfusunun büyük kısmını kaybetmiştir. Öyle ki Kafkas
Rus Savaşlarının ilk çeyreğinde Kabardey halkı kendi
topraklarında hemen hemen yok oluş tehlikesiyle karşı
karşıya kalmıştır. 1829 yılında Rus yönetiminin kesin ola-
rak tesis edildiği Kabardey toprakları bu tarihten sonra
da çeşitli karmaşalara sahne olmuş, Rus idaresini kabul
etmeyen bir grup Kabardey, batıya doğru çekilip diğer
Çerkes boylarının arasına yerleşerek daha uzun yıllar
direnişi sürdürmüştür.

1859 yılından itibaren Osmanlı topraklarına yoğun Ka-
bardey göçü başlamış, 1864 Büyük Çerkes Sürgünü ile



Elbrus'a bağlı Terskol kasabasında bulunan bu cami, zarif ve sade mimarisiyle dikkat çekiyor.



Büyük göç ve sürgünlerden dolayı Kabardey ve Balkarlar halkı dünyanın birçok ülkesine dağılmak durumunda kalmıştır.

►► Çoğunlukla deniz yoluyla
gelen göçmenler **Karadeniz**
limanlarından güneye doğru inmiş
ve Samsun-Kahramanmaraş
hattına yerleştirilmiştir.

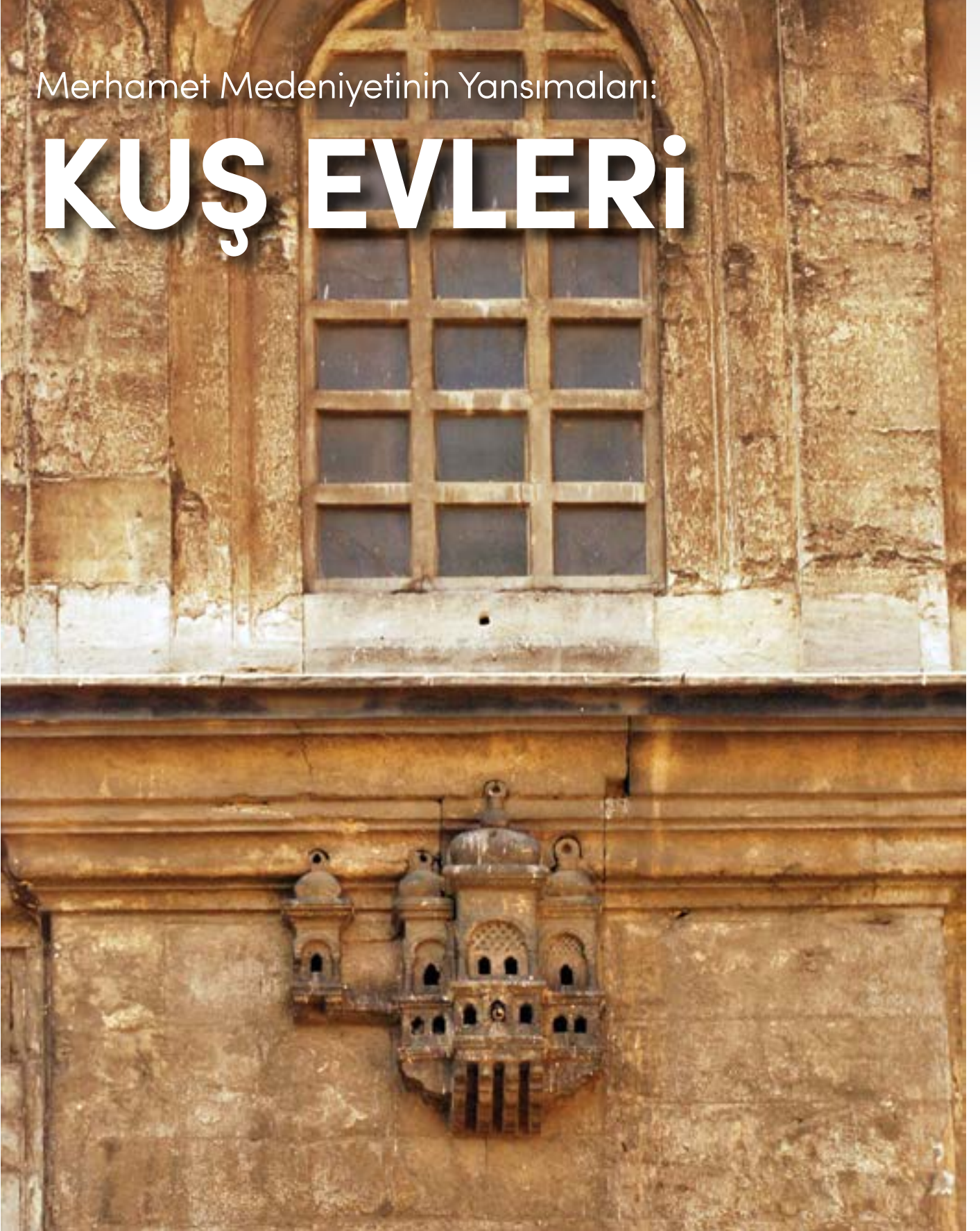


daha büyük kitleler Kabardey topraklarını terk ederek
Anadolu'ya yerleşmiştir. Çoğunlukla deniz yoluyla ge-
len göçmenler Karadeniz limanlarından güneye doğru
inmiş ve Samsun-Kahramanmaraş hattına yerleştiril-
miştir. Bunun dışında Anadolu, Rumeli ve Ortadoğu'da
Çerkes yerleşiminin olduğu her bölgede diğer Çerkes
toplulukları arasında Kabardeylere rastlanmaktadır.
Ayrıca kalabalık bir Kabardey grubu Şam eyaletine, bu-
günkü Ürdün'ün başkenti olan Amman'a ve Filistin'in ku-
zey sınırı olan Colan bölgesine yerleşmiştir.

Kabardey Halkı günümüzde anayurdunda beşyüz bi-
nin üzerinde nüfusa sahiptir. Türkiye başta olmak üze-
re Ortadoğu, Avrupa ve Amerika'da ciddi nüfusa sahip
Kabardey toplulukları bulunmaktadır. Sovyetler Birliği
dönemine Kabardey ve Balkarların yaşadığı topraklar
Kabardey Balkar Özerk Cumhuriyeti olarak belirlen-
mişken Sovyet sonrası dönemde 1992 yılında Kabardey
Balkar Cumhuriyeti olarak isimlendirilmiştir. Halen bu
Cumhuriyette yaklaşık bir milyon nüfusun %60'ını Kabar-
deyler, %15'ini Balkarlar oluşturmaktadır. Başkenti Nalçık
olan Kabardey Balkar Cumhuriyeti, Kuzey Kafkasya böl-
gesinin kültürel merkezi görünümündedir. ■

Merhamet Medeniyetinin Yansımaları:

KUŞ EVLERİ



Kuş evleri, kendisini büyük gören bir canlının diğerine yardımı değil, kendisini diğerinden farklı görmeyen bir canlının, diğerinin hayatını güzelleştirme çabasıdır.

Yazı: Yakup İmre Fotoğraflar: Asiye Komut

►► **Kuş evleri, Türk-İslam Medeniyeti'nin zirvelerinden birini temsil eden Osmanlı döneminde filizlenip kök salmış ince bir zevkin yansımasıdır. Geniş bir bakış açısıyla ele alındığında sevgi, merhamet ve şefkatin dışavurumu olarak değerlendirilebilecek kuş evleri, ayrıntılara inildiğinde İslam medeniyetinin yapıtaşlarını işaret eden birer simge olarak görülebilir.**

İslam medeniyet tasavvurunun başat unsurlarından birinin insanın kendisini ve dünyayı güzelleştirmesi olduğu söylenebilir. Birçok medeniyetin aksine İslam Medeniyeti dünyayı güzel ve kıymetli kabul ettiği gibi, insana bu güzel yeri daha da güzelleştirip imar etme görevini yükler. Allah'ın dışındaki her şeyi ifade eden alem kavramı içerisinde kendisini bulan insan, taşıdığı birbirinden kıymetli özellikler nedeniyle Allah'ın alem içindeki halifesi konumundadır. Büyük alem içindeki küçük alem olan insan, aynı zamanda alemdeki tüm unsurları kendisinde topladığından büyük alemin minyatürü gibidir. Bu özelliğiyle ona önce kendisiyle, sonra doğayla, daha sonra dünya ve evrenle uyum içinde olma, ahenkli bir birliği oluşturma sorumluluğu verir. Kadim felsefenin "Kendini bil" düsturu, İslam medeniyet dairesinde yetişen her bireyin doğuştan kulağına çalınan temel düşüncelerdendir. Kendini bilme çabası, tüm yaratılmışlarla bir ahenk oluşturmayı zorunlu kılar. Kendisini çevresinden soyutlamayıp aksine çevresiyle bir olan, elinin değdiği, gözünün gördüğü, kulağının işittiği her yeri ve her şeyi güzelleştirmeye çabalayan insan, kamil olma yolunda aşama katettiği gibi aleme ve alemin yaratıcısına da yaklaşacaktır.

İşte bu düşünceyle hareket edildiğinde doğaya kendinden bir parçaymış gibi bakabilen insanı anlamak ve bu medeniyet tasavvuru içerisinde ortaya çıkan kuş evleri gibi şaheserleri içselleştirmek kolaylaşıyor. Nasıl ki insanın evi varsa kuşun da olmalıdır, insanla kuşun arasında ne fark vardır ki? Kuş evleri, kendisini büyük gören bir canlının diğerine yardımı değil, kendisini diğerinden farklı görmeyen bir canlının, diğerinin hayatını güzelleştirme çabasıdır. »



Sadr-ı Esbak Paşa Medresesi, İstanbul



II. Beyazıt Camii Külliyesi, Amasya



Emir Sultan Camii, Bursa



Kocatepe Camii Sebili, Ankara

İnsanımızın hayvanlarla kurduğu şefkat yüklü ilişki yüzyıllar boyunca gönül iklimimizi kuşatmıştır. Yaradan'dan ötürü yaradılanı hoş görmeyi sadece şiirine değil hayatına da yansıtan bir toplumun fertlerinin hayvanlarla kuracağı ilişkinin de hoşgörüsü, şefkat ve merhamet üzere olması kaçınılmazdır. İnsanımızın eli, tarih boyunca, kedi köpekten büyükbaş hayvana, her cins kuştan ata kadar birçok hayvanın üzerinde olmuştur.

Osmanlı İmparatorluğu'nda başka kültürlerde benzerine rastlanmayan bir mimari örneği olarak ortaya çıkan ve kuş köşkü, serçe saray, kuş sarayı, kuş takası gibi isimlerle de anılan kuş evleri sevgi ve merhametin estetiğe bürünmüş halleri gibidir. Çoğunlukla duvara bir göz veya kovuk oyularak, küçük boyutlu bir yapı giydirile-

►► **Osmanlı medeniyet tasavvurunun mimariye yansıyan şekillerinden biri olarak değerlendirilebilecek kuş evlerinin ilk örnekleri 13. yüzyıldan başlayarak görülebilse de uygulamadaki artış 16. yüzyıldan itibaren hız kazanarak 19. yüzyılın sonlarına kadar devam etmiştir.**

rek veya bir cephe eklenerek yapılan kuş evleri, insanla hayvan arasındaki ilişkinin beslenme ve barınma temelden hareketle ne denli sevgi ve hoşgörüsüyle birleşebileceğini gösteren sanat eserleridir. Herhangi bir yapı üzerine imar edilebilen kuş evleri çoğunlukla han, mescit, medrese ve camilerin duvarlarını süslemiştir. Dönemin mimarlarının halka açık bir alan üzerinde hünerlerini göstererek adeta yarıştıkları bir mecra haline gelen kuş evlerinin Osmanlı sınırlarındaki birçok yerde takdire şayan örnekleri mevcuttur. Ahşap ve tuğladan yapılmış örneklerine rastlansa da çoğunluğu taştan yapılan kuş evlerine Van'dan Filibe'ye, Tokat'tan Saraybosna'ya kadar geniş bir coğrafyada rastlamak mümkündür. Osmanlı medeniyet tasavvurunun mimariye yansıyan şekillerinden biri olarak değerlendirilebilecek kuş evlerinin ilk örnekleri 13. yüzyıldan başlayarak görülebilse de uy-



Yeni Valide Camii, Üsküdar / İstanbul



Ayazma Camii, İstanbul

►► **Göçebeliğiyle bilinen bir milletin kuşları da düşünerek yerleşik hayata kattığı bu mimari estetik ancak hayata duyulan muhabbet ve doğaya beslenen hamiyetle anlaşılabilir.**

gulamadaki artış 16. yüzyıldan itibaren hız kazanarak 19. yüzyılın sonlarına kadar devam etmiştir.

Konak, ev ve cami şeklinde işlenen kuş evleri, bu narin hayvanların soğuktan korunmaları ve hayatlarını sağlıklı bir şekilde sürdürebilmeleri amacıyla yapıların az rüzgar alan ve sıcak olan taraflarına yapılmıştır. İmar edilen yapıya ya inşa sırasında ya da sonradan eklenen kuş evleri insanımızın hayatını doğayla ve dünyayla uyum içerisinde sürdürdüğünün kanıtları gibidir. Öyle ya göçebeliğiyle bilinen bir milletin yerleşik hayata kuşları da düşünerek kattığı bu mimari estetik ancak hayata duyulan muhabbet ve doğaya beslenen hamiyetle anlaşılabilir.

Kuş evlerinin en güzel örneklerinin Osmanlı'nın başkenti İstanbul'da görülmesi şaşırtıcı değildir elbette. Fakat Anadolu'nun birçok şehrinde ortaya konan sanat şaheserleri de sayılmadan geçilemez. Bunlardan birkaçını söylemek gerekirse Selimiye Camii'nde, İshakpaşa Sarayı'nda, Ankara Beypazarı'ndaki Alaaddin Camii'nde, İzmir'deki Çakaloğlu Han'da, Amasya'daki Saraçhane Camii'nde, Lüleburgaz'daki Sokullu Mehmet Paşa Kül-

liyesi'nde, Kastamonu'daki İbn-i Neccar Camii'nde, Tokat'taki Ali Paşa Camii Selsebili'nde, Nevşehir'deki Kurşunlu Camii Kütüphanesi'nde, Bursa'daki Emir Sultan Camii'nde ve Yozgat'taki Çapanoğlu Camii'ndeki kuş evleri sayılabilir.

Osmanlı medeniyetinin nefes aldığı her yerleşim yerinde bu medeniyetin göstergelerinden biri olan kuş evlerine rastlamak mümkünken Osmanlı'nın başşehri olduğu kadar sanatın ve mimarının kanatlandığı rüya şehir olan İstanbul'da-

ki kuş evleri saymakla bitmez. Taksim Maksemi, Üsküdar Ayazma Camii, 3. Mustafa ve 3. Selim Türbeleri, Eyüp Şah Sultan Mektebi, Atıf Efendi Kütüphanesi, Bereketzade Medresesi, Saksı Han, Galata Selanik Pasajı, Dolmabahçe Sarayı, Fatih Camii ve Kütüphanesi, Topkapı Sarayı İstanbul'daki birbirinden güzel kuş evlerine ev sahipliği yapar.

Ortaya konduğu ilk günden itibaren kuş evleri, büyük bir medeniyetin sevgi, hoşgörü ve muhabbetle harmanlanıp cisme bürünmüş halleri gibidir. Günümüzde hâlâ varlığını koruyan birçok kuşevi, insanımızın yüzyıllar öncesinden bugüne taşıdığı hayvan sevgisi, şefkat ve merhametin işaretleridir. Dünyayı ve hayatı yorumlayış şekli modern zamanlarla birlikte değişse de insanın, alemin küçük bir nüshası olduğu gerçeği değişmemiştir. Bu düşünceden hareketle, modern insanın hayvanla ve doğayla kuracağı ilişki kendisini dünyada konumlandığı yerle doğrudan alakalıdır. İnsan kendisini ne kerte biliyorsa doğayı ve hayvanları da o kerte biliyor. Kendisine nasıl bir hayatı layık görüyorsa hayvanlara da o ölçüde bir hayatı layık görüyor. İnsan ne denli güzelleşirse, dünya da o denli güzelleşecektir. Kuş evlerinin hayatın bir parçası olduğu zamanlar, dünyada böyle bir dönemin yaşandığını gösteren belgelerdir. Kuş evleri insanın güzelliğini ve dünyayı güzelleştirme kabiliyetini ortaya koyan sanat eserleridir. ■

Hakkâkın Çarhı Dönüp Durur...

MALZEMENİN HAKKINI VERME SANATI:



✍ Yazi: Sezin Atalar

*Yıllar durur ki şem'-i ruhun reşkine mehün
Hakkâk-i dehr çarha dutar şeb-çerâğını
Bâkî*

Bâkî, dünyayı ve hayatı oyup duran feleği "başta ahşap olmak üzere taş, maden ve fildişi gibi çeşitli sert maddeler üzerine yazı ve şekil oyma veya kazıma sanatçısı" olan hakkâka benzetir yukarıdaki beyitinde. Büyük şairin hakkâk olarak nitelediği felek, "şebçerağ" adlı efsanevi bir mücevhere benzetilen ayı, mücevher şekillendirme ve parlatma işlemlerinde kullanılan "çarh" adlı bir alete tutarak sevgilinin yanağı kadar güzel bir mücevhere dönüştürmeye çalıştığına işaret eder.

Doğanın tüm güzellikleri hakkâk ve hakkâklık üzerinden insanla buluşur. Büyük bir kültür imbikten damıtılırcasına incelikte yansıtılır oyulan malzemenin üzerine. Bu anlamda, hakkâklığın sadece taş, maden ve ahşabı değil, bu toprakların şuur ve şiirini, yani kültürünü de bir oya gibi işlediği öne sürülebilir.





En önemli geleneksel el sanatlarımızdan olan hakkâklığın Anadolu'daki ilk izleri Selçuklulardan kalmadır. 13. yüzyılda belli bir üsluba dönüşüp 15. yüzyılın ilk yarısına dek etkisini sürdürecektir Anadolu Selçuklu sanatında oyma tekniğinin kullanıldığı ağaç işçiliğinin estetik açıdan en nitelikli örneklerine günümüzde Konya Alaeddin Cami, Manisa Ulu Cami, Birgi Ulu Cami ve Divriği Ulu Cami minberlerinde rastlanmaktadır. Söz konusu eserlerin günümüze kadar hasar görmeden dayanmış olmaları ceviz, elma, armut, sedir, meşe, abanoz ve gül ağacını tercih eden hakkâkların kullandıkları malzeme-iyi tanıdıklarının ve hakkını verdiklerinin ispatıdır. Minberlerin yanı sıra kapı kanatları, pencere ve dolap kapakları, kürsü, rahle ve sanduka gibi ahşap malzemenin kullanıldığı hemen her yerde karşımıza çıkan hakkâklıkta süsleme oyma işlemi sonucunda ortaya çıkan genellikle geometrik şekillerin bir araya gelmesiyle oluşmuş kabartma yüzeyde bulunur. Bu palmetli ve yarı palmetli süslemelerde servi, rumî kıvrımlı dallar gibi bitkisel motiflerin ve sülüs yazının yanı sıra tavus kuşu gibi hayvan ve kimi zaman da insan figürlerine yer verilmiştir. Bu dönemin en sık başvurulan tekniği 12. yüzyıldan itibaren gelişen ve sekizgen, baklava, yıldız biçimli geometrik desenlerle oluşturulan künde-kârî olup, en iyi örnekleri Siirt Ulu Cami ve Birgi Ulu Cami minberlerinde ve Ürgüp Damseköy Taşkın Paşa Camii mihrabında bulunmaktadır.

Osmanlı devrinde şimşir ve ıhlamur gibi ağaçların da ustalarca tercih edilmeleriyle zenginleşen ağaç işçiliği gerek teknik, gerekse estetik açıdan daha üst seviyelere, 16. ve 17. yüzyıllarda ise zirve noktasına ulaşır. Selçuklulardan gelen oyma ve künde-kârî tekniklerine ahşap malzemenin üstüne sedef, bağa, fildişi, altın ve gümüş gibi farklı malzemelerin kakılmasıyla hayata geçirilen kakma ve genellikle kapı, pencere ve dolap kapaklarında uygulanan geçme teknikleri eklenir. Süslemelerde daha karmaşık bitkisel kompozisyonlara hatayî ve doğallı biçimli çiçek motifleri eklenir, hatta Uzak Doğu kökenli Çin bulutu ve çintemani motiflerine de rastlanır. 17. ve 18. yüzyıllar Osmanlı hakkâklığında bir yandan sadelikten uzaklaşılarak daha dinamik kompozisyonlara geçilen, öte yandan lakenin (malzemenin sonradan üstüne uygulanacak boyayı emmemesi için verniklenmesi, kuru-ruktan sonra altın yaldız veya boyalarla süslenmesi ve



tekrar verniklenmesi) kullanıldığı, Edirnekârî adı verilen yeni ve oldukça zahmetli bir tekniğin doğduğu zaman dilimidir. 18. yüzyılın sonlarına doğru kıvrımdan zengin, Avrupa kökenli barok üslubu Osmanlı ağaç oymacılığına etki etmeye başlar. Bu etkinin bir diğer sonucu da 19. yüzyılda Fransız saraylarında gelişen rokoko üslubunun mobilya ve eşya süsleme sanatını klasik Osmanlı motiflerini ortadan kaldırarak çiçek buketleri, C ve S biçimli dallar, kurdellalar ve fiyonklar aracılığıyla ele geçirmesidir.





“Neccar” olarak adlandırılan ahşap ustaları ve hakkâklar Selçuklular ve Osmanlılar devirlerinde tüm zanaatkarlar gibi loncalar içinde örgütlenmişlerdi. Aynı zamanda mimari üretim sistemiyle de doğrudan ilişkilidiler. Yapı tasarımı ve uygulamasındaki tüm gelişmelere yeni malzemeler, teknikler ve süsleme biçimleri geliştirerek uyum sağlamayı başarıyorlardı. Fatih Sultan Mehmed’in 15. yüzyılda Edirne’de temellerini attığı, daha sonra Topkapı Sarayı bünyesine taşınan Ehl-i Hiref ve Hassa Mimarları Ocağı gibi mesleki örgütlenmeler Osmanlı hakkâklığının estetik açıdan gelişiminde belirleyici rol oynamıştır. Söz konusu loncalar mimarın yetişmesinde marangozluğun, hakkâklığın, süslemeciliğin özellikle malzemenin ruhunu kavrama (hakkını verme), dokusunu hissetme, yüzeyinin derinliklerine nüfûz etme anlamında büyük faydası olduğuna inanıyorlardı. Bu nedenle Mimar Sinan, mimar olmadan önce marangozluğu, Mimar Mehmed Ağa ve Dalgıç Ahmed Çavuş ise sedefkârlığı öğrenmişlerdi. Zamanının büyük seyyahı Evliya Çelebi de çok iyi bir hakkâktı. Belki de gezdiği coğrafyaların ruhunu böylesine kuvvetle kavrayabilmesinde ilk gençlik yıllarında edindiği ahşabın derinliklerine nüfûz etme becerisinin büyük bir payı vardı.

Hakkâklığın Batı dünyasındaki karşılığı olarak görülen gravüre özellikle 18. yüzyıl sonlarına doğru yoğun bir şekilde iltifat etmeye başlayan hakkâklar, yüzlerce senelik oymacılık birikimlerini kağıda yansıtarak gravür sanatında da önemli eserler vermişlerdir. İstanbul’un dillere destan eserleri, can alıcı manzaraları, mahalle görüntüleri, insan portreleri ve Anadolu’nun birçok şehri gravürler aracılığıyla sanat eserine dönüştürülmüştür. Gravür büyük bir sanatsal birikimin kağıda dökülen hali olarak şekillenmiştir topraklarımızda.

Hakkâklığın ruhumuza kazınmışlığına bir kez daha işaret etmek üzere yazıyı bitirirken daire biçimli olduğu, sürekli döndüğü ve bu dönüşleriyle dünyada ve hayatta olup biten her şeyi etkilediği için feleği yine hakkâkın çarhına benzeten Bâkî’nin bir beyitine konuk olalım. Hakkâkın çarkı bu kez de mücevher anlamına gelen “güher” kelimesiyle imâ edilen inciye Bâkî’nin mükemmel biçimli gözyaşı damlalarına benzemek istediği için dönerek delip yuvarlatmaktadır... ■



*Katre-i eşkine öykündi diyü Bâkî’nün
Çarh-i hakkâk yonupdur güheri döne döne
Bâkî*



1844, İstanbul Eski Liman Görünümü



ENSTANTANE

neredesiniz?



İllüstrasyon: Deniz Gazioğlu

Ümran...

Bazı fotoğraflar vardır hani, karşısına geçip saatlerce bakılabilir. Bütün seslerden, görüntülerden sıyrılıp, tüm dış dünyaya; etrafta olup biten ne varsa, her şeye sağlar ve kör olunabilir.

Seni içine alıp başka diyarlara götürür. İçinde fırtınalar kopar ancak, kıpırdıyamaz, hareket edemezsin. Kalırsın öylece...

İşte geçen yıl Aylan'ın fotoğrafına bakarken bu duyguları hissetmiş, derinden sarsılmıştık. "Bundan daha öte ne olabilir ki?" derken nereden bilebilirdik ki 5 yaşındaki Halepli Ümran'ın bir gün ansızın karşımıza dikkileceğini...

Peki, hepimizin bir anlığına donup kalmasına sebep olan neydi? Ümran bize nasıl bakmıştı da biz öylece kala kalmıştık? Bizi tarifsiz bir hüznün içine sokan Ümran ne hissediyordu da bize öyle bakıyordu. Bu suçluluk duygusu nasıl içimizi kemiriyordu böylesine? Neden pembe yanakları toz grisine bürünmüştü? Okşanmaya hasret başından akan kan neyin nesiydi? Daha az evvel oyuncak tutan o yaralı eller ona mı ait? Ya etrafta delicesine koşturan bu insanlar? Anneciği babacığı nerede?

Ümran...

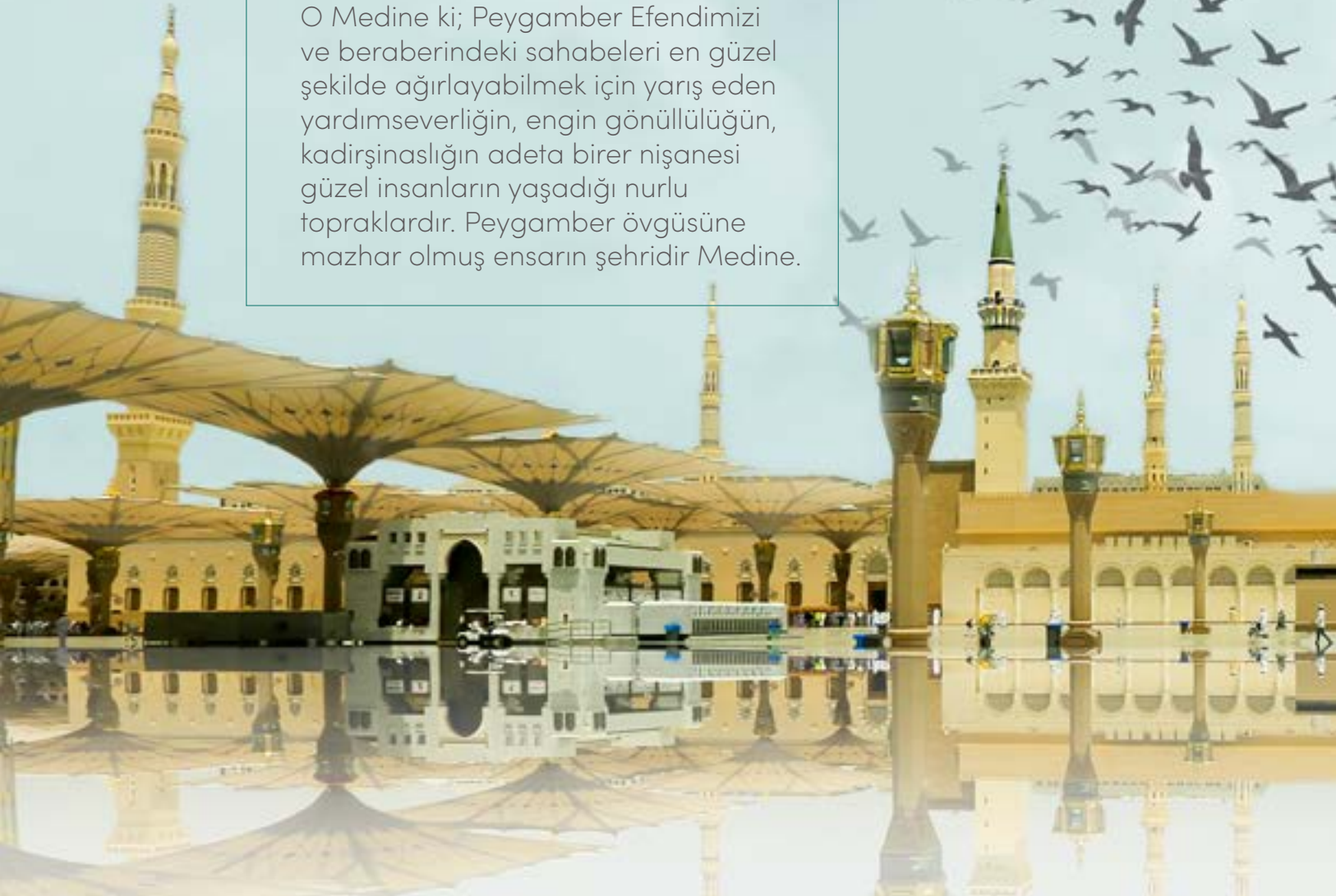
Onun gözlerinde savaşın acı yüzüyle daha küçük yaşta tanışmış binlerce çocuğun bakışları gizliydi. Aylan'ın, Hüda'nın ve isimlerini bilmediğimiz binlerce masum çocuğun bakışlarıydı karşımızda dikilen!

Ve tüm insanlığa şunu haykırıyordu: "Neredesiniz?"



İSLAM MEDENİYETİNİN MERKEZİ Medine

Medine; âlemlere rahmet olarak gönderilmiş olan Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed'in Mekke'de bunaldığı, sıkıntı ve çilelerin had safhaya ulaştığı bir dönemin ardından hicret ettiği, huzur ve sükûnet bulduğu şehirdir. Peygamber Şehridir Medine. O Medine ki; Peygamber Efendimizi ve beraberindeki sahabeleri en güzel şekilde ağırlayabilmek için yarış eden yardımseverliğin, engin gönüllülüğün, kadirşinaslığın adeta birer nişanesi güzel insanların yaşadığı nurlu topraklardır. Peygamber övgüsüne mazhar olmuş ensarın şehridir Medine.



►► **Siyasi, hukuki, ekonomik ve toplumsal anlamda İslam medeniyetinin temellerinin atıldığı şehirdir: Medeniyet merkezidir Medine.**

İslam ümmetinin göz bebeği olan ve her yıl milyonlarca Müslümanın ziyaret ettiği bu kutsal topraklar, tarih boyunca da önemini hep korumuştur. Ecdat, Medine'nin imarına, korunmasına ve geliştirilmesine büyük önem vermiştir. Osmanlı'nın hâkim olduğu dönemde şehre önemli eserler kazandırılmış, büyük tadilatlar ve yenileme çalışmaları yapılmıştır. Bu yönüyle aynı zamanda bir Osmanlı şehridir Medine.



Bir Sığınak Şehir: MEDİNE

Yazı: Ali Işık

Tarihte ensar olabilmeyi, göç edenlere kucak açmayı onlarla beraber yaşamayı başarmış bu şehir ahalisinin alınlarının açıklığını hissetmemek mümkün değil. **Peygamberin övgüsüne mazhar olmuş Medinelilerin yaşayış biçimleri, adetleri, uygulamaları pek çok ilmi mülahazalarda başvurulacak bir delil olarak görülmüştür. Öyle ki Maliki mezhebi de, Medine örfüne bir hukuk kaynağı olarak başvurmaktadır.**

Yol

Mekke'den kiraladığımız bir araçla kavurucu sıcakta yola çıkıyoruz. Yol boyunca sönmüş volkanların bulunduğu volkanik bir araziye yararak ilerliyoruz. Etrafta nadiren gördüğümüz ağaçların gölgelerini içine alan deve çiftlikleri var. Uçsuz bucaksız taş yığınlarının arasından yol dümdüz devam ediyor. Medine'ye yaklaşıncı şoförden 'Taleal Bedru' marşını açmasını istiyoruz.

Medine'ye 'Taleal Bedru' eşliğinde yaklaşırken sessizce hicrete uzanıyoruz. Yol bizi hicreti düşünmeye, hicret düşüncesi bizi Yesrib'de Peygamberi bekleyen Ensarı, Mekke'den her şeyini bırakıp hicret etmiş Muhacirleri düşünmeye sevk ediyor. Medine'ye yaklaştıkça marşın verdiği coşku artıyor. Hazreti Peygamber Veda Tepesi'ne vardığında dolunay şavkıyla aydınlanmaya başlayan Medine sığınak haline geliyor. Medine önce Peygambere sonra müminlere kucağını açıyor. Bir deve sürüsü aracın hızını yavaşlatınca volkanik arazideki yolculuğumuza dönüyoruz. Sonra iki dostun dağların arasındaki yıldızlarla birlikte yürüyüşlerini seyre dalıyoruz. İkinci ikincisi arkada.

Kaynaklara göre eskiden Medine'ye giriş kapıları varmış. Şehrin dış kapılarından girildiğinde dünyanın gürültüsü arkanızda kalırmış. Dünya ne kadar gürültülüyse Medine o kadar sakinmiş. Şehre yaklaştıkça bu durumun değiştiğini gürültünün şehre yayıldığını, aradığımız kapıların





mescidin dış kapılarına kadar çekilmiş olduğunu tecrübe ediyoruz. Uzaktan kopan bir kaya parçası gibi yuvarlanarak giriyoruz şehre. Yara bere içinde. Mescidin minareleri uzaktan görünüyor. II. Mahmud döneminde Hücre-i Saadetin üstüne taştan imar edilip kurşunlanmış ve yeşile boyanmış kubbeyi binalar arasından görünce sükûnet yayılmaya başlıyor içimize. Yaklaştıkça mescidle aramızda ucube beton yığınları yükseliyor. Yüksek ve sert. Araçtan inip koşar adım mescide yöneliyoruz. İftar vaktine çok az var. Vaktin doruğunda mekânın doruğuna ulaşıyoruz. Dış kapılardan birinden girdiğimizde dünya dışarıda kalıyor. Mescidin bahçesine açılmış sofraların etrafına oturmuş ezanı bekleyen Müslümanların çeşitliliği gözümüze çarpıyor. Her bölgeden her renkten nasibinin peşine düşmüş Müslümanlar yuvarlanarak buraya birikmişler.



“Hiç beklemediğim bir anda o etten duvarın arasından önüme bir koridor açılıyor. Biraz yürüyünce yeşil demirlerle örülü, diz boyu ince bir duvarın olduğu yerdeyim. Kabrin yanı başında. Orda olduğumun ayırımına varınca kendimi içeri itilivermişim gibi hissediyorum. Güç bela selamları iletıyorum. Sonrası sessizlik, içimize akan nehir.”

Kalabalıkta zor yürüyoruz. 7B 13. Kapıdaki Muşlu Ayşe Teyze'nin yıllardır aralıksız kurduğu sofrayı arıyoruz. Bahçeyi bir baştan bir başa hızlı adımlarla ama kimseye zarar vermemeye gayret ederek ve biraz da acele ederek geçiyoruz. Sofralar arasında bırakılmış yol olarak kullanılan bölümler kalabalık. Etrafı izleyerek geçiyoruz. Pakistanlılar, Afganlar, Türkistan'dan gelenler, Malezyalılar, Etiyopyalılar Balkanlardan gelenleri geçiyoruz. İftara on dakika var. Donuk bakışlar dalgın, görmüyor. Bakışlar uzaklara ayarlı. Sınırı geçmiş. Dudaklar kıpırdıyor. Ellerdeki tesbihler yavaşlıyor. Etrafa bakarak 7B 13. kapıya ulaşıyoruz. Ama oturacak yer kalmamış. Ayşe teyzenin sofrasına damak tadına daha uygun olduğu için Türkler daha çok rağbet etmiş. Ellerindeki büyük poşetlerden dağıtım yapanlardan biri bize yaklaşip birer kâse yoğurt veriyor. Ayşe Teyze'nin sofrası dolmuş. Yan sofralara yöneliyoruz. Birer tabak etli pilav alıyoruz. Oturacak yer bulamıyoruz. İftar vakti geldi. Akşam ezanı okunmaya başlıyor. Ezanı dinlerken bir sofrada birikmiş Afrikalı Müslümanlara bakıyorum, Bilal'i görüyorum. Kenarda sütunlara yaslanarak hurma ve zemzemle oruçlarımızı açıyoruz. Ezan bitince sesler kesiliyor. Kısa bir yemek faslı. Herkes önündekini hızlıca bitiriyor. Ezanla kamet arasında on dakikamız ya var, ya yok. Kamet getiriliyor. Akşam namazı kılınıyor. Namaz bitince çay dağıtan genç imdadımıza yetişiyor.

Teravih yaklaşırken Ravza'ya ulaşabileceğimiz bir yol arıyoruz. İç kapıdan girerken görevlilerden içerisinin olduğunu öğreniyoruz. Bizi üst kata ➤

yönlendiriyorlar. Çıkmaya başladığımız merdivenler bizi en yükseğe mescidin çatısına ulaştırıyor. Farzı kılıyoruz. Teravihe kalkınca, namaz başlangıçlarında yeşil kubbeye yaklaşabileceğimiz bir istikamet üzerinde ilerliyoruz. En öne ulaşıp oradan yeşil kubbenin soluna iniyoruz. Selam verilip yeniden tekbir alınıncaya dek yürüyoruz. Teravih biterken Ravza'ya çok yakın bir yerdeyiz. Namaz bitiminde bir süre bekletiliyoruz. Yoğun bir kalabalıkla yeşil halıya doğru hızla ilerleyip mübarek kabrin yakınına ulaşıyoruz. Kalabalık etten duvar haline geliyor. Ayakta kısa sürelerle bekleyerek ilerliyoruz. Beklemediğim bir anda o etten duvarın arasından önüme bir koridor açılıyor. Biraz yürüyünce yeşil demirlerle örülü, diz boyu ince bir duvarın olduğu yerdeyim. Kabrin yanı başında. Orda olduğumun ayırımına varınca kendimi içeri itilivermişim gibi hissediyorum. Güç bela selamları iletıyorum. Sonrası sessizlik, içimize akan nehir.

Sesler

Tarihin dar koridorlarından geçerek mescidi geziyorum. Sesler, kokular görüntüler... Burası, İslam Tarihi'nin en yoğun sahnesi. Birçok şey burada gerçekleşti. Her santimi vakıalar yüklü. Mescidin bir ucundan Hz. Ömer "Resulullah ölmemiştir ve sağdır! Kim 'Muhammed öldü' derse, onu kılıcımla iki parça ederim!" dediğini duyar gibi oluyorum. Öfkeli ve çaresiz. Hz. Ebubekir, Hz. Ömer'in de gözlerinin içine bakarak "Kim ki Muhammed'e (a.s.) tapıyorsa, bilsin ki Muhammed (a.s.) ölmüştür. Kim ki Allah'a ibadet ve kulluk ediyorsa, bilsin ki Allah, Hayy'dır, ölümsüzdür." diye haykırıyor. Yeşil halı kısmında sütunlardan birine yaslanıp gözlerimi kapatıyorum. Olaylar, zamanları karışarak bir film şeridi gibi gözlerimin önünden geçiyor. Ötesi sessizlik.

►► *Medine kalbinde bir sevgi tohumu barındırır ve bundan dolayı İslam topraklarının tüm nehirleri Medine'ye doğru akar.*

Mescid-i Nebevi'de kabir ile minber arasındaki halıların rengi yeşil. Diğer kısımlar kırmızı. Yeşil kısım Resulullah (a.s.)'ın "Evimle minberimin arası Cennet bahçelerinden bir bahçedir ve minberim de Cennet bahçelerinin üzerindedir." dediği yer. Kalabalık. Burada bulunan 12 sütunun 8 tanesinin çok özel bir kıymeti var. Her biri Peygamberimizin hatıralarıyla süslenmiş bu sekiz sütunun üzerine, hatıraların kaybolmaması için isimleri yazılmıştır. İlk zamanlar bu sütunlar hurma ağaçlarındanmış. Yerleri



hiç bir zaman değiştirilmemiş. Hz. Peygamber'in daima yanında namaz kıldığı Mushaf Sütunu, Ebû Lübâbe'nin tevbesi kabul olsun diye kendini bağladığı ve altı gün bağlı kaldığı Tevbe Sütunu, Hz. Peygamber'i koruyan muhafızların bulunduğu Muhafızlar Sütunu, yabancı heyetleri kabul ettiği Heyetler Sütunu bunlardan bazıları.

►► *Peygamberin etrafına kurulmuş halka halka genişleyen bir şehir*

Peygamberin vefatından uzun zaman sonra bir gün etrafta çalışan Medineliler mescitten Bilal'in sesini duyuyorlar. Peygamber döndü diye işlerini bırakarak koşar adım mescite geliyorlar. Bilal ezanın içinde Peygamberin adının geçtiği yeri her tekrarlayışında bayılıyor. Ezanı bitiremiyor. Sonra tekrar Medine'yi terk ediyor. İşte Bilal'in, kible tarafındaniple tırmanarak çıktığı ve ezan okuduğu yer daha sonra inşa edilen minarelere esin kaynağı olmuş.



►► Medine, diğer şehirleri de kuran bir şehirdir

Tarihte ensar olabilmeyi, göç edenlere kucak açmayı onlarla beraber yaşamayı başarmış bu şehir ahalisinin alınlarının açıklığını hissetmemek mümkün değil. Peygamberin övgüsüne mazhar olmuş Medinelilerin yaşayış biçimleri, adetleri, uygulamaları pek çok ilmi mülahazalarda başvurulacak bir delil olarak görülmüştür. Öyle ki Maliki Mezhebi de Medine örfüne bir hukuk kaynağı olarak başvurmaktadır.

Bu kutlu belde; nurlanmış, nurlandırılmış şehir, önce mescidin sonra bağrında yatan Peygamberin etrafına kurulmuş halka halka genişleyen bir şehir olarak inşa edilmiştir. İslam'ın şehir pratiğinin temellerinin atıldığı bir yerdir burası. Mescid merkeze alınmıştır. Mescid-i Nebevî'nin kuzey duvarında, hurma dallarıyla bir gölgelik ve sundurma yapılmış ve buna "suffa" adı verilmiştir. Medine'de ailesi olmayan; ticaret, sanat, ziraatla iştigal edememiş herhangi bir mesleği olmayan, İslam'ı öğrenmeye çalışan insanlar için ilk medrese burada oluşturuldu. Bunlar vakitlerini Peygamberin çevresinde geçiren Kur'an ve Sünnet öğrencileriydi. İslam'ı öğretmek için gönderilenler bunların arasından seçilirdi. Burada kalan Müslümanlara da "Ashâb-ı Suffa" ismi verildi. Rivayetlere göre sol tarafındaki gümüş kaplama kapı Cebraîl Kapısı. Kapının bir kanadında "Ey kapıları açan Rabbim" yazısı, diğer kanadın da ise "Bize en hayırlı kapıyı aç" yazısı görülmüyor.

Her ne kadar değişmiş ve büyümüş olsa da Medine, Peygamber eliyle nakış nakış işlenerek pratik edilmiş bir şehir. Dünyanın tüm İslam şehirleri bu mimari mantığı takip

ederek gelişmiştir. Medine aynı zamanda diğer şehirleri de kuran bir şehirdir. Şehrin merkezine kurulan mescidin etrafında hâle hâle açılan medrese gibi ilmi kurumlar, aşevi, hamamlar gibi sosyal kurumlar ve hanlar, pazarlar gibi iktisadi kurumlarla çevrelenen, içten dışa ihtiyaca göre gelişen şehirlerin ilk pratiğidir. Şehirlerdeki yaşamın ilk düzenlenmesi Medine Vesikası ile sağlanmıştır. Medine kalbinde bir sevgi tohumu barındırır ve bundan dolayı İslam topraklarının tüm nehirleri Medine'ye doğru akar.

Tepe



►► Uhud'da mevzilenme bilincini ve sabrı hatırlamak...

Sabahın ilk ışıklarıyla Uhud'dayız. Okçular tepesi, küçük bir yükseltiden ibaret. Tepede, yamaçta ve düzlükte birçok kabile aynı anda farklı dillerde mevzilerini terk ederek neredeyse Müslümanların yenilgisine sebep olan ve öyle sonuçlandığı için de asırlar boyu Müslümanlara mevzilerinin önemini hatırlatan bu örnek olayı konuşuyorlardı. O an Uhud'tan dünyanın dört bir yanına uzanan mevzilenme bilinci ve sabrı, tepeden Hz. Hamza'nın kabrine doğru inenlerin ışıldayan bakışlarına dolandığını hissetmemek mümkün değildi. Ağır adımlarla Hamza'nın kabrine yaklaşanların onun deşilmiş kalbini saklayan toprağa yaşlı gözlerle baktıklarını ruhu serinlesin diye Fatihalar gönderdiklerini tepeden seyretmek insanı Uhud Savaşının atmosferine yaklaşıtıyordu. Çağrı filminde at üstünde dağdan dönen ve Peygamberi incitenlerin kalplerine bir ok gibi saplanan o haşmetli Hamza görüntüsünü seziyorum tozun dumanın arasında.

Rivayetlere göre Peygamberin dişinin kırıldığı ve dağın yamacındaki girintiye çıkan patikadan çıkıyoruz. Okçular tepesine ve o kanlı ovaya oradan bakıyoruz bir de. Sonra susuyoruz yine. Ötesi yine içimize akan nehir. ■

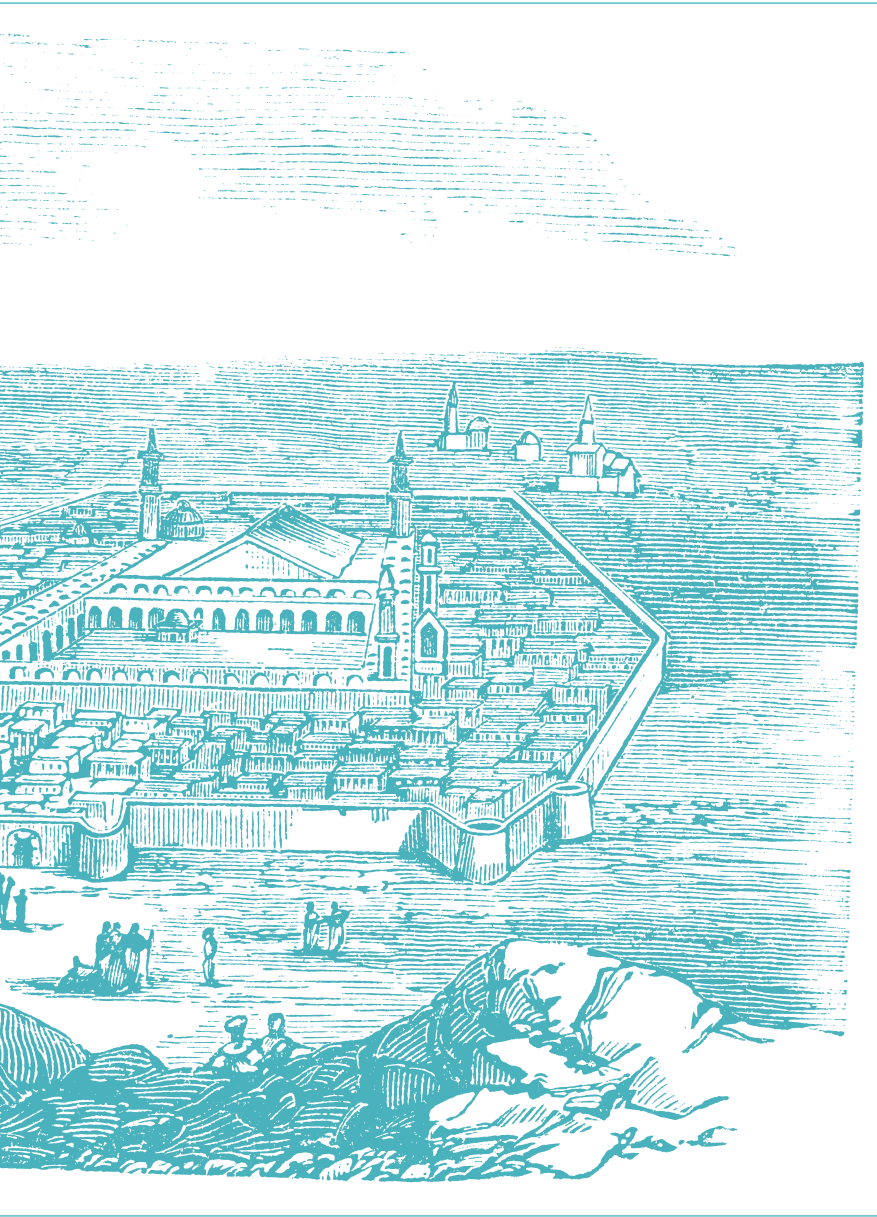
MİMARİ MEDENİYETİNİN KAYNAĞI

Yazı: Enver Uygun



Şehir, 20. yüzyılda şekillenen kent sosyolojisi ekollerinin Avrupa tarihinin esas alınarak belli üretim ilişkilerinin görüldüğü yerlere indirgenemeyecek kadar geniş kapsamlı bir kavram. Kavramların medeniyetlerle şekillendiği düşünüldüğünde Türk-İslam Kültürü için şehrin ne ifade ettiğine bakmak, dünyayı nasıl gördüğümüze bakmakla eş değerdedir. Bu anlamda “medeniyet”e adını vermiş kent Medine, medeniyetimize de yön verir.





Medine, Arapçada "belde", "şehir" anlamına gelir. Bugün Hz. Muhammed'in kabrinin bulunduğu kentin adı, Hicret'ten önce Yesrib'tir. Peygamberimizin teşrifi, İslam'ın aydınlığından sonra belde "aydınlanmış şehir" anlamında, "Medine-i Münevvere" adıyla anılır. Daha sonraları bölgenin adı Medine'ye dönüşür. Medeniyet ise "şehirlilik" anlamındadır. Fransızcadan doğan ve birçok batı diline aynı şekilde geçen "civilisation" da aynı şekilde şehirli bir kültüre vurgu yapar. İslam medeniyeti söz konusu olduğunda "şehirlilik" kavramının taşıdığı anlam, birçok bileşenle birlikte dünyayı, ahireti, insanı, doğayı ve Allah'ı anlamakla ilişkilidir. Bu ilişkinin temelinde İslamiyet'in Medine-i Münevvere'de kurumlaşması yatar.

Medine, Arap Yarımadası'nın ikinci önemli şehridir. Müşriklerin kontrolünde bulunan ve büyük bir merkez konumundaki Mekke'den bu şehre göç edilmesi, taşra/çevre kabul edilen bu kentte örgütlenip merkeze yürüyüşün başlaması büyük önem arz eder. Merkezin de merkezinde bulunan Kâbe'nin gerçek sahiplerinin eline geçmesi için bu evre gereklidir. Bölgede İslam hakimiyeti sağlandıktan sonra Dört Halife döneminde Medine'nin siyasi merkez olması, Arap toplumunda daha önce görülmemiş kurumların ihdas edilerek evrensel mesaja uygun bir hayat tesis edilmesi için bir prototip teşkil eder. Bu dönemden itibaren şekillenen İslam şehirliliği, yani medeniyeti Medine'yi örnek alacaktır. »



Kuba Mescidi

Osmanlı'nın Şehircilik Anlayışı ve İslam Estetiği

Osmanlı Devleti, İslam estetiğinin Endülüs ve Selçuklu duraklarından sonra eriştiği doruk noktasıdır. Osmanlı anlayışında billurlaşan estetik, en somut ifadesini mimaride bulur.

Allah'ın mükemmel şekilde yarattığı dünyanın çirkinleştirilmemesi düşüncesi ile sadeliğin dışına çıkmadan doğayı süsleme anlayışı kademe kademe şekillenerek Osmanlı mimarisinde mükemmel örneklerine ulaşır.

Klasik Osmanlı mimarisinde "külliye" adı verilen, merkeze camiyi alan, konumlandığı bölgenin odağına yerleşecek eğitim, ekonomi, sosyal hayat alanlarında birçok yapıyı bünyesinde barındıran bir birimdir. Mimari yapı olarak taşıdığı estetik değer dışında külliyenin işlevi, şehir hayatını organize etmektir. Külliye çevresinde şekillenen kent yapısı, bütünlüğü önemseyen bir anlayışı temsil eder. Her parça bütüne hizmet etmek üzere bulunduğu

İslam'da şehir ve mimari anlayışında mezarlıklar önemli bir yer tutar. Turgut Cansever, 'İslam'da Şehir ve Mimari' isimli eserinde "Mesken-mezar yakınlığı, fâni olan mekânlardan, ebedî âlemin başlangıç yeri olan mekâna geçişin ne kadar kısa, ne kadar çabuk ve asil imar edilmesi gerekenin ahiret yurdu olduğunu, her an hatırlatan kalbi ve zihni bir 'teyakkuzun nişanesidir.' der. Binlerce sahabe'nin defnedildiği Cennet'ül Baki Mezarlığı da Mescid-i Nebevî'nin hemen karşısında şehrin merkezinde yer almaktadır.



Anberiyeh Camii: II. Abdülhamit tarafından yaptırılan Anberiyeh Camii, Osmanlı mimari tarzının tüm özelliklerini yansıtan bir tarzda iki minareli olarak yapılmıştır. Cami aynı zamanda "Osmanlı" camisi olarak bilinmektedir. Minarelerin orta kısımlarında kuşların barınabilmeleri için deliklerin olması caminin etrafındaki devasa betonarmelerin mimari mantığına tamamen zıt bir haleti ruhiyede inşa edildiğinin göstergesidir. Bugün kapalı olan Anberiyeh Camii sadece seyirlik bir yapı olarak bile ziyaretçilere hizmetini sürdürmektedir.

yere yerleştirilir. Merkezde yer alan cami, Allah inancının şehir hayatındaki konumunu gösterir. Keşif hayatını dayatmayan İslam'ın sosyal yaşantısı cami çevresindeki yapılardan anlaşılır. İster merkezden çevreye, ister çevreden merkeze doğru okunsun, İslam medeniyeti dünyevi hayatı kolaylaştıracak, bilginin/hikmetin dolaşıma girmesini sağlayacak, ticaretin adil ölçülerle yürütülmesini şart koşacak bir şehir düzeni kurar. Merkez-çevre ilişkisini Mekke-Medine arasında daha kuruluş döneminde bir zemine oturtmuş İslam Medeniyetinin sancaktarı Osmanlı, Oğuz soylu devletlerin ve fethettiği coğrafyalarda tanıştığı kültürlerin deneyimlerini harmanlayarak bir "mimari medeniyeti" inşa eder. Şehirleşmenin gerçek anlamıyla Sanayi Devrimi sonrası başladığı Avrupa'ya kıyasla Osmanlı'nın başardığı iş, sadece mimari yapı ortaya koymak değil, bugünkü anlamda bir şehir plancılığı geliştirmektir. Bu yaklaşım, bütüne, bir olan'a verilen önemi gösterir. Bunun altında yatan temel ise Medine'de doğmuş şehir anlayışıdır. ■

Ümmeti Birleştiren Ufuk: HİCAZ DEMİRYOLLARI

✍️ Yazı: Yrd. Doç. Dr. Ali Vasfi Kurt



Medine'de bulunan Osmanlı Tren Garı ya da Medine Tren İstasyonu. Medine'ye ilk yolculuk 27 Ağustos 1908 yılında gerçekleştirildi. Büyük proje hayata geçirilmiş Şam ve Medine birbirine demiryoluyla bağlanmış, Hayfa ile İstanbul Medine'ye çok daha hızlı ulaşır duruma gelmişti. Sıra demiryolunun Mekke'ye uzatılmasına gelmişti. Fakat bu mümkün olmadı ve birbiri ardına yapılan sabotajlar, saldırılar sonucu raylar Mekke'ye kadar uzatılamadı.

►► *Medeniyeti; ahlak sahibi, hak bilen, vicdanlı insanlar yetiştirmek olarak gören, medeniyeti; yollar yapmak, yolları yollara bağlamak olarak gören, medeniyeti; imar etmek olarak gören bir zihniyet vardı. Bu zihniyet öyle bir noktadaydı ki Hazreti Peygamber Veda Tepesi'ne vardığında dolunay şavkıyla aydınlanan Medine'nin medeniyet demek olduğunu bilir, şehrin, insanın, hayatın ve düzenin yaratılmışların en nurlusunun ışığından geçtiğini bilirdi. Bu bilgiyle hareket edildiğinde yolları yollara, şehirleri şehirlere, gönülleri gönüllere bağlamak kaçınılmaz oluyordu. Zor da olsa, maddi olarak mümkün gözükme de, devletin bütçesi zorlansa da ümmeti birleştiren yolları yapmayı görev edinen bilge bir zihniyet vardı Osmanlı İmparatorluğu'nda.*

19. yüzyılın sonlarına doğru sömürgeci Batı'nın "Hasta Adam" olarak nitelediği Osmanlı İmparatorluğu'nun hükmettiği toprakların stratejik önemi daha da öne çıkmıştı. Arap Yarımadası'nı elinde tutan Osmanlı hem Basra Körfezi üzerinden Hint Okyanusu'na hem de Süveyş Kanalı üzerinden Akdeniz ve Kuzey Afrika'ya hâkimdi. İnsanlık tarihi boyunca bolluğun ve bereketin olduğu kadar savaşın ve ayak oyunlarının da adresi olmuş Orta Doğu'yu huzurlu kılan politikalarla yönetiyor olmak da Osmanlı'nın elini Kafkaslar üzerinden Orta Asya ve Rusya hattında, İran üzerinden de Pakistan, Afganistan ve Hindistan gibi kadim medeniyet coğrafyalarında güçlendiriyordu. İşte bu güçlü yapıyı kırıp Osmanlı topraklarındaki büyük hazinelere ulaşmak isteyen nifak tohumları İmparatorluk sınırlarına giren birçok bölgede haince faaliyetlerini sürdürüyordu.

Osmanlı İmparatorluğu'nun Son Büyük Projesi

Madalyonun diğer yüzünderse medeniyeti; ahlak sahibi, hak bilen, vicdanlı insanlar yetiştirmek olarak gören, medeniyeti; yollar yapmak, yolları yollara bağlamak olarak gören, medeniyeti; imar etmek olarak gören bir zihniyet vardı. Bu zihniyet öyle bir noktadaydı ki Hazreti Peygamber Veda Tepesi'ne vardığında dolunay şavkıyla aydınlanan Medine'nin medeniyet demek olduğunu bilir, şehrin, insanın, hayatın ve düzenin yaratılmışların en nurlusunun ışığından geçtiğini bilirdi. Bu bilgiyle hareket edildiğinde yolları yollara, şehirleri şehirlere, gönülleri gönüllere bağlamak kaçınılmaz oluyordu. Zor da olsa, maddi olarak mümkün gözükme de, devletin bütçesi zorlansa da ümmeti birleştiren yolları yapmayı görev edinen bilge bir zihniyet vardı Osmanlı İmparatorluğu'nda.

Birçok otoriteye göre Osmanlı İmparatorluğu'nun son büyük projesi olarak kabul edilen Hicaz Demiryolu Projesi işte bu bilge zihniyetin ümmeti birleştirme gayretinin ürünüydü. İnşaatına 1900 yılında başlanan Hicaz Demiryolu, Şam ile Medine'yi birbirine bağlayacak, İstanbul'dan başlatılan hatlar Şam'a ulaştığında İstanbul-Medine hattı birleştirilmiş olacak, Hayfa ile Medine arasında hat kurulduğunda Arap Yarımadası'yla Akdeniz arasında demiryolu hattı kurulmuş olacak ve en nihayetinde Hicaz Demiryolu'nun rüyası olan Mekke hattı tamamlandığında başkentler başkenti İstanbul



►► *İnşaatına 1900 yılında başlanan Hicaz Demiryolu, Şam ile Medine'yi birbirine bağlayacak, Hicaz Demiryolu'nun rüyası olan Mekke hattı tamamlandığında başkentler başkenti İstanbul ile kıymetliler kıymetlisi Mekke şehri birbirine kavuşmuş olacaktı.*

ile kıymetliler kıymetlisi Mekke şehri birbirine kavuşmuş olacaktı. Bu rüyanın gerçekleşmesi için dört milyon altına ihtiyaç vardı. Bu rakam devlet bütçesinin hemen hemen beşte birine denk geliyordu. Her şeye rağmen İstanbul ile kutsal topraklar arasındaki bağlantıyı kolaylaştırmanın yanı sıra boğazlarla Arap Yarımadası arasındaki ulaşımı hızlandıracağı da su götürmeyen bir gerçek olan Hicaz Demiryolu Projesi hayata geçirilmeliydi. Ayrıca güvenlik ve askeri sevkiyat konularında da önemli bir açığı kapatacak olan proje, yaklaşık iki bin kilometrelik bir hat üzerinde Osmanlı İmparatorluğu'nun hâkimiyetini dosta düşmana gösterecek bir güvenlik zinciri gibi olacaktı. Projenin bir diğer faydası da Hac yolculuğunu çok kısa süreye indirmesi ve güvenli hale getirmesiydi. Zira İstanbul'dan ayları bulan Hac yolculuğu, eşkıyalığı meslek haline getirip hacı kabilelerini soyan kabilelerle de başa çıkmayı gerektiriyordu. Oysaki Hicaz Demiryolu Projesiyle Şam'dan Medine'ye ulaşmak on iki saat sürecekti.

Projeye ilk katkı Sultan II. Abdülhamid'den

Böylesine büyük bir projeyi hayata geçirmek için devletin bütçesi yeterli olmayacağı için bir bağış kampanyası başlatıldı. İlk bağışı kendi mal varlığından Sultan II. Abdülhamid yaptı. Ardından bütün devlet erkânı ve vatandaşlar derken kampanyanın etki alanı neredeyse bütün İslam âlemini kuşattı. Afganistan, Hindistan, Pakistan, Fas, Tunus, Sudan, Singapur, Çin, Güney Afrika, Cava, Endonezya, Almanya ve Rusya gibi pek çok ülkeden kampanyaya destek yağıyordu. Müslümanlar büyük bir proje etrafında birleşmiş, gönüller bir olmuştu. Müslümanlarla birlikte Yahudi ve Hristiyanların da bağışta bulunduğu, İran Şahı ve Buhara Emiri'nin şahsi kaynaklarıyla destek olduğu projenin inşaatına 1900 yılında başlandı.

Süveyş Kanalı'nın açılmasıyla birlikte Avrupa ülkelerinin Arap Yarımadası'na ulaşması ve bölgede rahatça hâkimiyet kurma çabası içerisinde girdikleri bir dönemde hayata geçirilen Hicaz Demiryolu Projesi büyük bir gönül ufkunun olduğu kadar askeri ve siyasi dehanın da yansıması olarak kayıtlara geçti. Alman mühendislerin proje hazırlık aşamasında etkin rol aldığı Hicaz Demiryolu Projesinin inşa aşamasında tamamen genç Türk ve Müslüman mühendisler ile işçiler çalıştı. Modern teknik bilginin yeni yeni geliştiği Osmanlı topraklarında pratik yapma şansı bulamayan genç mühendisler için bir okul görevi de gören proje sayesinde birçok kaliteli mühendis ve usta bilgisine bilgi katmış oldu ki bu bilgi birikimi takip eden senelerde devletin birçok bölgesinde oldukça yarar sağladı.



Medine'ye İlk Yolculuk 27 Ağustos 1908 Yılında Gerçekleştirildi

Tüm ekonomik sıkıntılara rağmen inşasına devam edilen büyük proje 1903 yılında Amman'a, 1904 yılında Maan'a ve 1905 yılında Hayfa'ya ulaştı. Birçok saldırı ve sabotaja rağmen dönemin teknik şartları da hesaba katıldığında oldukça hızlı ilerleyen demiryolu hattı 1908 yılında Medine'ye vardı. 27 Ağustos 1908 yılında Medine'ye ilk yolculuk gerçekleştirildi. Büyük proje hayata geçirilmiş Şam ve Medine birbirine demiryoluyla bağlanmış, Hayfa ile İstanbul Medine'ye çok daha hızlı ulaşır duruma gelmişti. Sıra demiryolunun Mekke'ye uzatılmasıydı. Fakat hayal buraya kadar sürdü ve raylar Mekke'ye kadar uzatılamadı.

Osmanlı İmparatorluğu'nun içinde bulunduğu şartlar ve artık aman vermez hale gelen savaşlar birçok cepheden devleti kemirmeye devam ederken yıllar Hicaz Demiryolu'nu değersizleştirdi. İnşaat Medine'ye yaklaştığında Mescid-i Nebevi'nin, Kuba Mescidi'nin, Veda Tepesi'nin ve canını Uhud'ta seve seve veren sahabelerin hatırası ve ruhu incinmesin diyerek rayların altına keçe döşeten büyük güç zamana yenik düştü. Medine Garı'nın zarif estetiği ve büyük bir ümmetin ufuk sahibi bilge yöneticilerle neleri başarabileceğinin göstergesi kaldı arkada. Ümmet demiryolu hattıyla bir olurken yollar yağmalandı, yollar ayrıldı, Hicaz Demiryolu rüyası yok yere tarihin tozlu sayfalarına hapsedildi. Fakat fikirler tıpkı ufuklar gibi kalıcıdır. İstanbul'la Medine arasında kurulan gönül bağı yüzlerce Hicaz Demiryolu'nu yeniden inşa etmeye mukteddirdir. ■



ŞEHİR PANORAMA

İsfahan

İsfahan, modern dünyanın şehirleri tahrip eden etkisi altında, dokusunu ve kimliğini kaybetmeden, özgün karakterini koruyabilmiş bir miras. Tipik bir şark şehri olan İsfahan, sahip olduğu tarihi miras ile bir açık hava müzesi gibidir. Ayrıca şehir, tarihi İpek Yolu'nun en önemli duraklarından birisidir.

Nısf-ı cihan, yani 'dünyanın yarısı' sözüne layık görülen İran'ın kültür kenti İsfahan, İslam âleminde bir ekol olan süsleme sanatları, görkemli sarayları, bahçeleri ve çarşılarıyla bilinir.



1. **İmam Meydanı:** İslam mimarisinin en çarpıcı örneklerinden biri olan İmam Meydanı (Nakş-ı Cihan), 512 metre uzunluğu ve 163 metre genişliğiyle yapıldığı dönemde dünyanın en büyük meydanıydı. Çin'in Beijing şehrindeki Tiananmen Meydanı'ndan sonra, bugün dünyanın en büyük ikinci meydanı olarak geçiyor.
2. **İmam Camii:** Mimarisi ve içinde kullanılan seramik ile tahta oymacılık işleri bakımından geleneksel mimarinin en güzel örneklerini barındıran caminin, Caminin içi, dışı her yeri şehrin sembolü haline gelmiş mükemmel mavi çinilerle kaplı.





8



9



10



11

3. **Şeyh Lütfullah Camii:** Adını, Lübnan'dan İsfahan'a davet edilen saygın bir İslam âlimi olan Şeyh Lütfullah'tan alıyor. Şeyh Lütfullah aynı zamanda Şah Abbas'ın kayınpederidir. İlk yapıldığında dini sohbetler, dersler ve kişisel ibadet amacı yapılmıştır ve bu yüzden minareleri bulunmuyor.
4. **Ali Gapu Sarayı (Devlet Kapısı):** Şah Abbas'ın emriyle 1597'de yapılmış. İki yana doğru genişleyen altı katlı Ali Gapu Sarayı, meydana hâkim bir konumda bulunuyor.
5. **Çehel Sütun Sarayı (Kırk sütun):** Aslında 20 sütundan oluşan bu saray, önündeki suya yansımalarıyla beraber 40 sütun olarak görüntü oluşturmamasından dolayı bu isimle anılmıştır.
6. **İsfahan Halıları:** İran'ın tümünde olduğu gibi İsfahan'da da halı turistik, estetik bir zevk halindedir ayrıca ticari olarak da önemli bir ekonomik getirisi vardır.
7. **İsfahan Köprüleri:** Zayende Nehri'nin üzerinde birçok tarihi köprü bulunmaktadır. Köprülerin en görkemlisi ise 298 m uzunluğundaki Si-o-seh (33) Köprüsü'dür. Adını yapısında bulunan 33 kemerden alır.
8. **Abbasi Oteli:** 1704-1714 yılları arasında yapılmış. Döneminde kervansaray olarak kullanılan bu yer şimdi Abbasi Otel olarak işletilmektedir. Unesco tarafından dünyanın en eski oteli unvanı verilmesi beklenmektedir.
9. **Kaju Köprüsü:** Akşama doğru sosyalleşme mekânına dönüşüyor. Gençler gruplar halinde köprü'nün iç bölümüne bakan taşlarına diziliyor, sohbet ediyor. Karakalem portre çizen ressamın yerlerini alıyor. Nehir yatağı manzaralı, kemerli odacıklarda orta yaşlılar akşam çayını yudumluyor.
10. **Vank Ermeni Katedrali:** Şah Abbas döneminde, Aras ırmağı civarında İsfahan'a göç ettirilen Ermeniler, 1606-1655 yılları arasında Vank Katedrali'ni (Kelisa-ye Vank) yaptırdılar. Vank Kilisesi'nin iç dekorunu da genellikle İtalyan sanatkarlar yaptıklarından Floransa kilisesi arasında benzerlikler bulunuyor.
11. **İsfahan Büyük Çarşısı:** Tarihi 11. yüzyıla kadar giden İsfahan Büyük Çarşısı, Ortadoğu'daki en eski ve büyük çarşılar arasında yer alıyor. İmam Meydanı'nın kuzey kanadında yer alan Cuma Camisi ile bağlantısı var. Ünlü İsfahan halıları bu pazardan alınabilir. Çarşı, haftada 1 gün sadece kadınlar için açılıyor.



“Bunca dert varken sıradan filmler yapmak bize yakışmaz”

✍ Röportaj: İsmail Yıldız

Kanak Attack filmi ve Pusat dizisiyle Türkiye’de ve Almanya’da adını duyuran Haluk Piyes, bugün yaptığı sayısız başarılı çalışmalarla yurt dışında yaşayan Türklerin gururu olmuş durumda. Yaşadığı döneme kayıtsız kalmayı asla doğru bulmayan Piyes; hırs, intikam, samimiyetten ve gerçeklikten uzak aşk hikâyeleri, zenginlik budalası yaşamları ve kültürümüzden uzak unsurları şirin göstermeye tepkili. Dünyada onca şey olup biterken ‘sıradan filmler yapmak üstümüzde güzel durmazdı’ diyor ve ekliyor: “Bizim bir derdimiz var, her şeyimiz de ona feda...”



Senarist, yönetmen, oyuncu, boksör, sosyal danışman. 10 parmağında 10 marifet denilebilecek bir isim o. Kanak Attack filmi ve Pusat dizisinden sonra Türkiye’nin daha yakından tanıdığı bir isim olan Haluk Piyes, oyunculuğunun yanı sıra farklı kimlikleriyle de ön plana çıkmayı başardı. Haluk Piyes, aynı zamanda Türkiye’den Almanya’ya göç etmiş bir ailenin çocuğu. Yani gurbetliğin, göçmenliğin, yabancılığın ve dahi birçok zorluğun hayatına dokunduğu milyonlarca insanımızdan biri. O, tüm bu zorluklara, olumsuzluklara rağmen çok çalışarak, gayret ederek başarının anahtarına ulaşmış.

Yurt dışına göç etmiş bir ailenin çocuğu olarak gettolaşmanın hız kazandığı kenar mahallerden birinde zor bir hayat süzgecinden geçiyor Haluk Piyes. O yılları şöyle özetliyor: “Almanlar sizi kabul etmek istemiyor, Türklere, Müslümanlara karşı büyük bir tepki var. Ama siz orada tutunmak zorundasınız. Henüz çok küçük yaşlarda iken bazı sorunlardan ötürü babamdan uzak kaldım. Annem yabancı bir diyarda bizlere hem annelik hem babalık yaptı. Dışarının tehlikelerine karşı güçlü olmamız için bizi yine dışarıya ihtiyaç duymayacağımız bir şekilde yetiştirmesi için gösterdiği o üstün çabanın hakkı ödenemez. Bizler anahtar çocuktuk. Anahtarımız boynumuzda, ailemiz sokaklardı. Anne çalıştığı için komşularda kalıyorduk. Bazen dayak yiyorduk ama annemize söyleyemiyorduk çünkü ertesi gün yine o komşuya gitmek zorundaydık.”

Belki de hayatta bu kadar başarılı olmasının nedeni de bunca zorluğa göğüs gerebilme ve mücadele edebilme iradesinden kaynaklanıyordu.

“Gettonun tüm zorluğunu çektik. Bizi kimseye muhtaç etmeyen anneye karşı kendimizi de kötülüğe kurban etmeyecektik” diyor Haluk Piyes. Ailelerin para kazanma arzusunun asıl öncelikleri görmelerine engel olduğunu dile getiriyor: “Arkadaşlarım uyuşturucu bağımlısıydı. Orada aile sürekli çalışma, para kazanma, tutunmayla kodlanmış gibiydi. Haliyle evi sokak olan çocuklar da ai-»



leden göremediği ilgiyi sokakta arıyorlardı. Uyuşturucu da bunun en kötü sonucuydu. Bunlardan uzak kalmak için spora yöneldim ve arkadaşlarımı da buraya çekmeye çalıştım. Ben spor olarak boksı seçtim. Kendinizi güçlü, öz güvenli, disiplinli ve tüm zararlı alışkanlıklardan uzak tutmak için spor şarttı. Tabi bu arada boksör-lükte şampiyonluklarım da oldu. Hukuk okudum, adaleti temin etmekte maksadım. Ama baktım ki Hukuk okurken adil olmayı değil adalet kavramını öğretiyorlar.”

Sporcu tarafınızın yanı sıra sosyal danışmanlık kimliğiniz de burada devreye giriyor. Ne zaman başladınız danışmanlık yapmaya?

16 yaşında sosyal danışmanlığa başladım. Ufak ufak bulunduğum çevrede zararlı maddelere bulaşmış arkadaşlarımı uyarmaya, bilinçlendirmeye çalışıyordum. Sonra bunu daha da geliştirdim. Geceleri sokakta her türlü tehlikeyle karşı karşıya kalan gençleri bir spor okulunda sabaha kadar basketbol oynatıyordum. Bu büyük

bir proje oldu örneğin. Sabaha kadar polislerle dahi basket oynayan bu gençlerin zaten başka şeylere yönelmeye hali bile kalmıyordu.

Bu kadar yorucu bir tempoda çalışmak sizin için de yorucu olmadı mı? Yardım aldığınız birileri var mı?

Annemden aldığım sevgi, ilgi, dua, enerji bu noktada çok önemliydi. Hala benim en büyük motivasyon kaynağım, her şeyim.

Gençlere spor dışında daha farklı nasıl ulaşılabilir?

Ben daha çok gence ulaşmak için de belki de en iyisi sinema dünyasında yer almaktır diye düşündüm ve sponsor desteğiyle 4 yıl Los Angeles ve New York'ta en iyi 2 akademide senaryo, yönetmenlik ve aktörlük eğitimi aldım. Almanya'ya dönerek aldığım bu eğitimle sinemayı, TV dünyasını gençlere ulaşmak için bir araç olarak kullanmaya başladım. Çok güzel, etkili projelerimiz oldu. Almanya'da yaşayan Türklerin sesi oldu.

Göçmen bir ailenin çocuğu olmak; toplum içinde var olma mücadelesini ne derece etkiliyor? Bu konudaki tecrübelerinizi bize aktarır mısınız?

Almanya'da ya kendini gösterecektin ya da onların girdabında sen de kaybolup gidecektin. Bize öğretilen milli, manevi değerler, annemden aldığım sevgi, ilgi ve bilgi kendimi gösterme, arkadaşlarımın da elini tutma, yanı sıra Alman gençlerine de destek olma yönünde oldu. 16 yaşından bu yana Sosyal Danışmanlık yapıyorum. Bağımlılık ve suça yönelme riskini azaltma yanı sıra aile içi iletişim, gençlik ve medya konularında seminerler verdim ki bunlar gerek Almanya'da gerek Türkiye'de halen devam ediyor. Aslında o zorluklardan edindiğim tüm deneyimlerim ve bilgileri gençlere ulaştırma yolunda kullanmaya gayret gösterdim. Buna sinema hayatım da dâhil olmak üzere... Bu şekilde topluma mesajları ulaştırdığım sinema projelerim devam ediyor.

Mesaj kaygınızı yaptığınız işlerde çok net bir biçimde görüyoruz.

Bugüne kadar şahit olduğum olaylar aslında beni bu çalışmalarını yapmaya iten. Uyuşturucu tüm dünyanın sorununu, hakeza diğer bağımlılıklar da öyle. Suç ve şiddet... Bunlarsız yaşayamayan insanlar var. Kin, nefret duy-

gularına çokça şahit oluyoruz, nice canlar yanıyor. Tüm bunları görüyor ve biliyorken sıradan konulu filmler yapmak üstümüzde güzel durmazdı. Bir derdimiz var, her şeyimiz de ona feda...

Kanak Attack filmi ile insanlar sizi tanımış oldular. Almanya'da yaşayan Türklerin yaşamını anlatan filmlerin devamı gelecek mi? Bu doğrultuda ileriye dönük projeleriniz var mı?

Kanak Attack, Almanya'daki Türklerin sesi oldu. Rahatsız olanlardan çokça tepki de aldı. Ama yorulmadan devam ettik. Şu an Kültür Bakanlığı'nın desteğiyle hikâyesi Almanya ve Türkiye'de geçen bir filmin hazırlığındayım. Birkaç ay içerisinde çekimlerine başlayacağız. Bu filmimin konusunu da bir Anadolu rüyası oluşturuyor.

Uzun bir süredir hayatınızı Türkiye'de sürdürüyorsunuz. Sanatınız bağlamında değerlendirecek olursanız iki ülkeyi nasıl karşılaştırırsınız?

Türkiye'den proje teklifleri gelince buraya yerleştim... Ama bir ayağım hep Almanya'da. Yine de buradaki film, dizi çalışmaları tam tasvip ettiğim yöntemde ve içerikte değil. Almanlar bu konuda daha disiplinli. Farklılıklar çok elbette. Almanya film sektöründe disiplinli, belli bir sistematigi var, çoğu işlerde olduğu gibi. İçeriğe baktığınızda Almanya zaten yabancı bir ülke... Haliyle filmleri de kendi sistematiklerine göre oluyor. Türkiye düzensiz. Özellikle milli, manevi değerlerimizi öne çıkaracak projeler yapılsın diye dert yanıyorken TV'yi açtığımızda tam aksini görüyoruz. Hırs, intikam, samimiyetten ve gerçeklikten uzak aşk hikâyeleri, zenginlik, kültürümüzden uzak birçok unsur maalesef dizilerimize ve filmlerimize hâkim. Bunun farkında olmadan yapıldığına inanmıyorum. Bunlar destekleniyor. Tam aksine mesaj verme derdinde olan filmler de bir o kadar destekten uzak...

Yaptığınız başarılı çalışmalarla Almanya'da ve Türkiye'de yakından tanınan bir isim oldunuz. Almanya'daki güncel gelişmeleri yakından takip etme şansınız oluyor mu? Almanya'da doğmuş yetişmiş biri olarak bu konuda nasıl bir değerlendirme yapmak istersiniz?

Elbette, hem Türkiye hem Almanya gündemini yakından takip ediyorum ve karşılaştırma imkânım da oluyor. Yıllar önce göçüp orada kalanlar artık orada yerleşmiş

durumdalar. Aileler çocuklarının Türk kültüründen uzak kalmaması için gayret ediyor. Diyanet İşleri Başkanlığı ve kurulan Türk dernekleri de hakeza öyle. Milli birlik, beraberlik Almanya'da yaşayan Türkler için hala çok derin duygular. En yakın örneğine 15 Temmuz olaylarında şahit olduk. Türkiye'de ciddi bir kültür ve bilgi dezenformasyonu yaşanıyor. Özellikle gençler üzerinde. Gençler kendilerine dayatılmış Batı ve Amerika'nın modernite algısına çok açıklar ve hemen kabulleniyorlar. Türkiye'de durum böyleyken Almanya'daki durumu varın siz tahmin edin. Oralarda gençlerimizle buluşmak en az buradaki gençlerle buluşmak kadar önemli. Milli kültürümüzü, değerlerimizi, dinimizi, dilimizi doğru öğrenip doğru bir şekilde uygulamalıyız. Gençlerimize bu bağlamda destek olmalıyız. Bu destek onların en çok benimseyebileceği sanatla, sporla, değişim programlarıyla olursa daha da güzel olacaktır. Bu anlamda Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı çok güzel adımlar atıyor, bu minvalde geliştirilen projeleri destekliyor. Ben de yurt dışında doğmuş büyümüş biri olarak bizleri orada yalnız hissettirmediğiniz için ayrıca teşekkür ederim.

Yapılan toplum araştırmaları özellikle ülkesinden uzakta yaşayan gençlerin kimlik çatışması yaşamasına daha açık olduğunu ortaya koyuyor. Siz hayatınızın herhangi bir döneminde böyle bir çatışma yaşadınız mı? Hangi kültüre ait olduğunuz noktasında bir sorgulama yaptığınız oldu mu?

Ben Anadolu çocuğuyum, Almanya'da doğup büyüdüm. Nereye ait olduğumu sorgulamaktan çok sorumluluğumu bilip ne yapmam gerektiğini sorguladım. Sosyal Danışmanlık, seminerler ve film projeleri de bu sorgulamanın getirileri...

Oyunculuk dışında Haluk Piyas nasıl birisi? Özel hayatınızda nelere dikkat edersiniz?

Sağlıklı yaşamayı bir yaşam tarzı haline getirmemiz gerekiyor. Bu ruh ve beden sağlığımız için çok önemli. Düzenli spor yapıyorum. Her türlü gıdayı dengeli ve yeterli bir şekilde almaya çalışıyorum. Olumsuz düşünmekten ve olumsuz yaşamaktan uzak kalıyorum. Bu büyük bir ruh tahribi. Hayatımdaki ve çevremdeki insanların negatif huylarını da doğru ve samimiye yönlendirmek için de çabalıyorum. Bu da bir sorumluluk... ■

TÜRKİYE BURSLARI AİLESİ BÜYÜYÖR

✍️ Yazı: Ahmet Alemdar



2016-2017 öğretim yılında;

776 Doktora,

1419 Yüksek Lisans,

1793 Lisans,

olmak üzere toplamda **3988 öğrenci**

Türkiye Burslusu olmaya hak kazanmıştır. ”





En çok yerleştirme yapılan 5 şehir

Ankara

İstanbul

İzmir

Konya

Eskişehir



Uluslararası öğrencilere sağlanan en kapsamlı burs imkânlarından olan Türkiye Bursları, Türkiye ailesine her yıl binlerce başarılı bireyi kazandırmaya devam ediyor. Hâlihazırda Türkiye'nin değişik şehirlerinde 100'ün üzerinde farklı ülkeden uluslararası öğrenci yükseköğrenim görüyor.

Dünya'daki uluslararası öğrenci hareketliliği, ülkeler ve kültürler arasındaki işbirliğinin artırılması adına etkili bir dış politika ve kültürel diplomasi aracı olarak görülmektedir. Uluslararası öğrencilerin eğitim gördükleri ülkelerin tanıtımlarına katkı sağladığı ve bununla birlikte bulunduk-

ları ülkelerdeki yükseköğretim standartlarının artırılmasına olumlu etkileri olduğu tespit edilmiştir.

Türkiye'nin kendi hikâyesini dünyaya doğru ve etkin bir şekilde anlatabilmesine imkân veren Türkiye Bursları, Türkiye'nin kültürel diplomasi çabaları arasında önemli bir rol oynuyor. Türkiye'nin son yıllarda ortaya koyduğu özgün dış politika iddiası ve dünyaya Türkiye'den bakma gayreti; kültürel diplomasi araçlarını daha aktif kullanmasıyla etkisini daha da artırıyor. Bu çerçevede, en önemli kültürel diplomasi unsurlarından bir sayılan eğitim başlığı altında Türkiye, dünyanın her yerinden uluslararası öğrencilere burs imkânı sunuyor. »



En çok yerleştirme yapılan 5 üniversite

Marmara Üniversitesi
Selçuk Üniversitesi
Sakarya Üniversitesi
Uludağ Üniversitesi
Anadolu Üniversitesi



Türkiye'nin Uluslararası Öğrenci Hareketliliğindeki Etkinliği Artıyor

Uluslararası öğrenci hareketliliğinden Türkiye'nin hak ettiği payı alması, Onuncu Kalkınma Planı ile Türkiye'nin stratejik öncelikleri arasına girdi. 2018 yılı sonunda Türkiye'nin yükseköğretimde dünya uluslararası öğrenci



hareketliliğindeki payının yüzde 1,5'e çıkarılması, ayrıca yükseköğretim sisteminin uluslararası öğrenciler için merkez haline getirilmesi hedefler arasına alındı.

2012 yılı Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) istatistiklerine göre uluslararası öğrencilerin yüzde 16,4'ü eğitim için ABD'yi tercih etmiştir. ABD'yi yüzde 12,6 ile İngiltere, yüzde 6,4 ile Almanya, Yüzde 6 ile Fransa ve yüzde 5,5 ile Avusturalya takip etmektedir. Türkiye için ise bu oran yüze 0,9'dur.

Türkiye'nin uluslararası öğrenciler için önemli bir çekim merkezi haline gelmesi aslında 1992-1993 yılında başlatılan Büyük Öğrenci projesiyle oldu. Ancak ülkemizin içerde yaşadığı bir takım sıkıntılar kamu ve diğer sivil toplum örgütlerinin bu meselenin önemine eğilmesini engelledi. Siyasi istikrarın ülkede her alanda gösterdiği olumlu gidişat uluslararası öğrenciler hususuna devletin yeterince dikkatli yoğunlaşmasının önünü açtı. 2012 yılında Türkiye Bursları markasının ortaya çıkarılması ve yapılan titiz planlama ve tanıtım çalışmaları neticesinde Türkiye'nin uluslararası öğrencilere sunduğu karşılıksız burslar 2016 yılı itibarıyla dünyada 183 ülkeye erişebilir hale geldi.



Türkiye'nin bölgesinde ve dünyada artan etkisi Türkiye Burslarına yıl bazında yapılan başvuru rakamlarında kendisini gösteriyor. Türkiye Burslarına 2011 yılında 50 farklı ülkeden yapılan 8.000 başvuru söz konusu iken, 2016 yılında ise 183 farklı ülkeden 120.000'e yakın başvuru yapıldı. Her yıl Türkiye Burslusu olarak Türkiye'de yükseköğrenim görme hakkı kazanan 5 bin civarında öğrenci yükseköğretimdeki uluslararası öğrenci oranının artmasına katkı sağlarken, yaşadıkları olumlu tecrübeleri geldikleri ülkelere aktararak çok daha fazla öğrencinin eğitim için Türkiye'yi tercih etmesinin önünü açtılar. Nitekim Türkiye Burslarının yürürlüğe girdiği 2012 yılında 24.000 olan Türkiye'deki uluslararası öğrenci sayısı 4 yıl gibi kısa bir sürede üç kattan fazla artarak 90 bine ulaştı.

Uluslararası öğrenciler için Türkiye'de yükseköğrenim gördükleri süre zarfı içerisinde kültürel ve sosyal etkinlikler düzenlenerek Türk kültürünü yakından tanımları sağlanıyor. Ayrıca yıl boyunca düzenlenen Uluslararası Öğrenci Akademileri ve Uluslararası Öğrenci Sempozyumları ile öğrencilerin Türkiye'deki akademik serüvenlerini başarılı bir şekilde tamamlamalarına yardımcı olunuyor.

Türkiye'den mezun olmuş uluslararası öğrenciler ise Türkiye Bursları ailesinin kadim üyeleri olarak kabul ediliyor. Türkiye mezunları bulundukları ülkelerde iş yapan Türk iş adamları, aktif Türk sivil toplum örgütleri temsilcileri ve Türk öğrenciler ile bir araya getirilmek suretiyle ilişkilerin her alanda sürekliliğinin tesis edilmesine gayret ediliyor. ■

Uluslararası Öğrenciler Akademisi, Uluslararası Öğrenciler Sempozyumu, Uluslararası Öğrenciler Treni, Uluslararası Öğrenciler Dünya Kupası, Uluslararası Öğrenciler Mezuniyet Töreni ve Uluslararası Öğrenciler Festivalleri gibi **birçok etkinlik her yıl düzenli olarak gerçekleştiriliyor.**



TARİH ATLASI

**3 Ekim 1990,
Almanya / Berlin**

İki Almanya'nın Birleşmesi

Alman Demokratik Cumhuriyeti'nin (Doğu Almanya) 18 Mart 1990'da yaptığı ilk serbest seçimlerden sonra, Alman Demokratik Cumhuriyeti ve Almanya Federal Cumhuriyeti (Batı Almanya) arasındaki görüşmeler Birleşme Anlaşması ile sonuçlanmıştır.

**3 Ekim,
Orta Asya**

Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Günü

Türkiye, Azerbaycan, Kazakistan ve Kırgızistan arasında 3 Ekim 2009 tarihinde imzalanan Nahçıvan Anlaşması sonucunda, bu anlaşmanın imza tarihinin yıl dönümü günleri olan her yıl 3 Ekim tarihinde Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Günü ilan edilmiş ve kutlanmaktadır.

**30 Ekim 1961,
Almanya**

Türkiye ile Almanya Arasında İşgücü Anlaşması

Türkiye ile Almanya arasında imzalanan işgücü anlaşmasıyla bugün 54. yılını geride bıraktığımız yarım asırlık göç hikayesi başlamış oldu.

**29 Ekim 1923,
Ankara**

29 Ekim Cumhuriyet Bayramı

Türkiye Büyük Millet Meclisi, 29 Ekim 1923'te devletin yönetim sistemini Cumhuriyet olarak ilan etmiştir. Bu yıl Cumhuriyetin ilan edilmesinin 93. yıldönümüdür.

**01 19 Ekim 2003,
Bosna Hersek**

Aliya İzzetbegović'in Vefatı

Hayatını ülkesinin ve milletinin bağımsızlığına adanmış Bosna-Hersek'in kurucu devlet başkanı Aliya İzzetbegović, 19 Ekim 2003'te vefat etti. Bilge Kral olarak anılan İzzetbegović, mücadelesiyle tüm İslam dünyasına örnek oldu.

06

**1 Kasım 1958,
İstanbul**

Yahya Kemal Beyatlı'nın Vefatı

Türk şiirinin usta şairi Yahya Kemal, 2 Aralık 1884 yılında bugünkü Makedonya'nın başkenti Üsküp'te dünyaya gelmiştir. Şair, yazar, aynı zamanda bir diplomat olan Yahya Kemal 1 Kasım 1958'de İstanbul'da vefat etmiştir.

13

**27 Aralık 1936,
İstanbul**

Mehmet Akif Ersoy'un Vefatı

İstiklal Marşı şairi Mehmet Akif Ersoy, 27 Aralık 1936'da İstanbul'da hayatını kaybetti. Mehmet Akif Ersoy'un cenazesi Edirnekapı Şehitliğine defnedildi.

12

**10-17 Aralık,
Konya**

Hız. Mevlana'yı Anma Törenleri

Büyük Türk İslam mütefekkeri ve mutasavvıfı Hız. Mevlâna'yı anlamak ve anlatmak amacıyla her yıl 10-17 Aralık tarihlerinde çeşitli etkinlikler gerçekleştirilmektedir.

11

**14 Kasım 1944,
Gürcistan**

Ahıska Türklerinin, Gürcistan'dan Orta Asya'ya Sürgün Edilmesi

Stalin liderliğindeki Sovyetler Birliği, 14 Kasım 1944'te Gürcistan'ın Ahıska bölgesinde yaşayan onbinlerce Ahıskalı Türk'ü "sınır güvenliğini tehdit ettikleri" gerekçesiyle sürgün etti.

10

**23 Kasım 1992,
Almanya**

Mölln Katliamı

Mölln'de 23 Kasım 1992 tarihinde yaşanan kundaklama olayında 10 yaşındaki Yeliz Arslan, 14 yaşındaki Ayşe Yılmaz ve 51 yaşındaki Bahide Arslan hayatlarını kaybettiler.

09

**10 Kasım 1938,
Ankara**

Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Vefatı

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu, Türkiye'nin ilk cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal Atatürk, 10 Kasım 1938 tarihinde hayata gözlerini yumdu.

07

**9 Kasım 2011,
Almanya**

Almanya'da Nasyonal Sosyalist Yeraltı (NSU) Terör Örgütü'nün İrkçı Cinayetlerinin Ortaya Çıkması

Almanya tarihinin en korkunç cinayetler zincirinin failleri ortaya çıktı. 2000-2006 yılları arasında 8 Türk, 1 Yunan ve 1 Alman polisin öldürülmesinin arkasında ırkçı terör örgütü NSU'nun olduğu belirlendi.

08

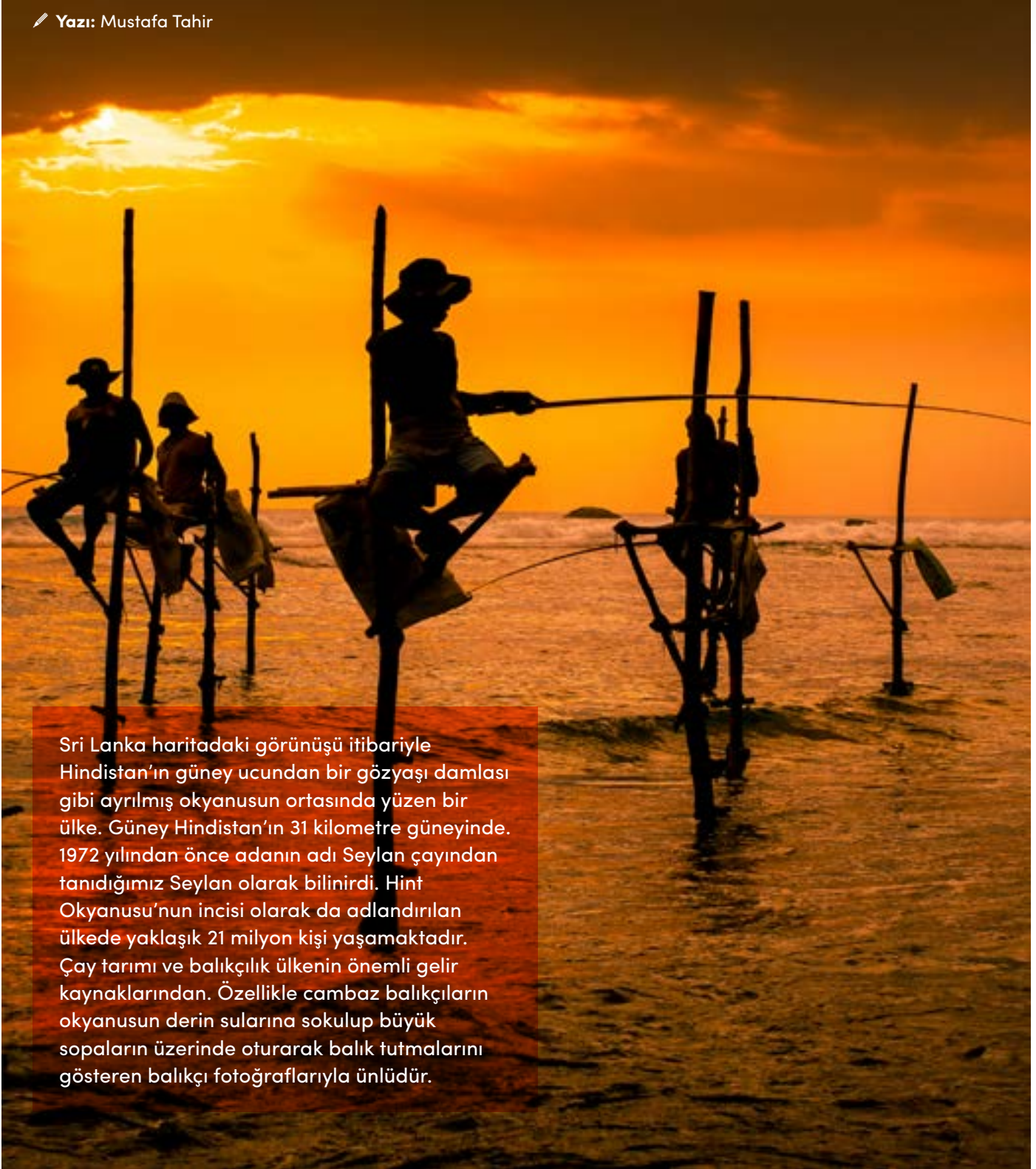
**14 Kasım 2013,
Almanya**

Almanya'da Tuğçe Albayrak'ın Saldırı Sonucu Hayatını Kaybetmesi

Almanya'da taciz edilen iki genç kızı korumak isterken uğradığı saldırı sonucu komaya giren Tuğçe Albayrak'ın hastanede hayatını kaybetmesi tüm Türkiye'yi yasa boğdu.

KOLOMBO'DA ÜÇ DURAK

✍️ Yazı: Mustafa Tahir



Sri Lanka haritasındaki görünüşü itibariyle Hindistan'ın güney ucundan bir gözyaşı damlası gibi ayrılmış okyanusun ortasında yüzen bir ülke. Güney Hindistan'ın 31 kilometre güneyinde. 1972 yılından önce adanın adı Seylan çayından tanıdığımız Seylan olarak bilinirdi. Hint Okyanusu'nun incisi olarak da adlandırılan ülkede yaklaşık 21 milyon kişi yaşamaktadır. Çay tarımı ve balıkçılık ülkenin önemli gelir kaynaklarından. Özellikle cambaz balıkçıların okyanusun derin sularına sokulup büyük sopaların üzerinde oturarak balık tutmalarını gösteren balıkçı fotoğraflarıyla ünlüdür.

Sri Lanka, Doğu Afrika ve Güney Asya arasında, okyanus yolunun üzerinde bulunduğu için tüccarların tabii bir uğrak yeri olmuş. İslamiyet'in adaya ulaşması da bu şekilde olmuş. Ülkenin tarihi M.Ö. 3000 yıllarına kadar uzamaktadır. Adanın ilk olarak ismi Yunanca 'bakır renkli' demek olan 'Toprobane' imiş. Arap fetihlerinden sonra, Arapça 'beklenmedik şeylerin ülkesi' anlamına gelen 'Serendip' denilmiş. Sonra 1972 yılına kadar kullanılacak olan Seylan ismini almış. Bu tarihten itibaren 'debdebeli, şaşaalı ülke' anlamına gelen Sir hale dilindeki Sri Lanka, ülkenin bugünkü resmi ismi olmuş. Ülkenin resmî dili Sinhâlî (Sinhalese 'Seylanca'), ikinci resmî dili Tamilce'dir.

Sri Lankalı erkekler genellikle 'sarong' adı verilen giysiler, parlak gömlekler, sandal ayakkabılar ve özel günlerde 'shervani' denilen bir ceket giydikleri biliniyor. Kadınların elbisesine 'cambaya' deniyor. Kaynaklarda geçen bu bilgileri Kolombo sokaklarında dolaşırken erkeklerin ve kadınların giyim kuşamlarına bakarak teyit etmek mümkün.

Yakın tarihlere kadar camilerde Osmanlı padişahları adına hutbeler okunuyormuş. Osmanlı fesi de özel günlerde takılıyormuş. Düğünlerde damatlar fes geleneği-



Âdem Tepesi denilen yüksek konik dağ, Müslümanlar, Budistler ve Hindular tarafından kutsal kabul ediliyor. Zira bu tepede değişik dinlerin mensupları tarafından Âdem'in, Budha'nın veya Şiva'nın ayak izi bulunduğu inanılıyor. Özellikle Budistler yılın belli günlerinde dini merasimler gerçekleştiriyor.



İngilizlerin o ünlü çay keyfi, özellikle 'beş çayı' kültürleri bu adanın sömürülmesiyle oluşturulmuş. Ada, İngilizlere uzun yıllar çay deposluğu yapmış.



ni hâlâ sürdürüyormuş. Müslümanların evlerinde özel günler için en az bir fes bulunduruluyormuş.

Kolombo sokaklarında dolaşırken insanların yüzlerinde ülkelerinin harita üzerindeki görüntülerine benzeyen bir hâl seziliyor. Kopmuş bir hâlleri var. Serbest kalmışlığın getirdiği bir rahatlama ama bu serbestlikle ne yapacaklarına karar verememişliğin getirdiği bir tedirginlik. Devasa kara parçasından kopmuş gibi duran bu ada karadan uzaklaşarak okyanus ortasında yüzen nereye gideceği belirsiz büyük bir gemi gibi. Kaptan köşküne önce Portekizliler ardından Hollandalılar sonra İngilizler geçmiş. İstedikleri yöne kırmışlar dümeni. Ada 48'de okyanusun ortasında bir başına kalmış. Ada halkı başta Hintliler olmak üzere başkalarına benzetilmekten oldukça rahatsız oluyorlar. »



Kolomboluların, ilk görünüşte nazik insanlar olduğunu hemen fark edebiliyorsunuz. Gülümseyen, başka bir dünyadan geldiğin için sana meraklı gözlerle bakan ve ürkekçe yaklaşan insanlar.

Başkent Kolombo'nun ismi bir rivayete göre mango yapraklarıyla kaplı liman anlamına gelen Kola-amba-thota kelimelerinin birleşmesiyle türetilmiş ve ilk olarak, adaya 1505 yılında gelen Portekizliler tarafından kullanılmış.

Kolombo'da İngilizlerden kalma eski binalar yaygın. Portekizlilerden kalma eserlerde kendini gösteriyor. 17. yüzyılda Hollanda'nın egemenliği zamanında kurulan eski Hollanda hastanesi (Old Dutch Hospital) şimdilerde Kolombo'nun en önemli alışveriş ve yaşam merkezlerinden birisi. Restoran kısmında yenilebilecek en önemli yiyecek ise elbette balık. Restoran kısmı tek katlı ve bahçenin etrafına çevrilmiş avlunun içinde. Çatısının altında restoranın dış mekânı genişçe yer kaplıyor. Sorduğunuz

kişilerin çoğu yemek için burayı tarif ediyorlar. Şehrin silüetinde önemli ölçüde farklı kültürlerin izleri görünüyor. Bu yüzden karışık bir zihni var şehrin.

Tuktuk denilen ve taksi niyetine kullanılan araçlar üç tekerlekli ve motosikletin kapalı hâli. Uzak doğu ülkelerinin pek çoğunda ulaşım aracı olarak kullanılıyor. Taksiden çok daha ucuz. Öne şoför arkaya iki ya da üç müşteri binebiliyor. İngilizlerin ülkeye bıraktıkları bir miras olarak trafik soldan akıyor.

Kolomboluların ilk görünüşte nazik insanlar olduğunu hemen fark edebiliyorsunuz. Gülümseyen, başka bir dünyadan geldiğin için sana meraklı gözlerle bakan ve ürkekçe yaklaşan insanlar.

ZAHİRA KOLEJİ

124 Yıldır Eğitim Veren İlim Yuvası

İslam tarihinde Emevî yönetiminden kaçan bazı Arapların adanın sahil şehirlerine gelip yerleştikleri iddia edilir ve Beruwela'da bulunan beyaz minareli caminin oraya gelen ilk Müslümanlar tarafından yapıldığına ve yanındaki mezarın da onlardan bir veliye ait olduğuna inanılır. Kolombo'da halkın, mahallî eşraftan birini konsolos olarak bulunduran Osmanlı Devleti'ne karşı manevi bir bağlılıklarının olduğu kaynaklarda geçmektedir. Sultan-Halife II. Abdülhamid'in doğum yıl dönümü ve

tahta çıkışı Kolombo'da kalabalık ve gösterişli merasimlerle kutlandığı Hicaz Demiryolu ve Balkan Savaşı'nda mağdur duruma düşen Müslümanlar için adada yardım toplandığı ve Osmanlı simgesi sayılan fesin yaygınlaştığı ve adada Müslüman kimliğinin bir göstergesi hâline geldiği kaynaklarda geçmektedir.

Bir rivayete göre İngilizlerin Mısır'dan adaya sürdüğü Urâbî Paşa'nın teşvikleriyle 1892 yılında Kolombo'da Al-Madrasatul Zahira isminde modern bir okul açılmış.

1913'te Zahira College adıyla yüksekokul statüsü kazanan ve daha sonra çeşitli illerde şubeleri açılan bu kolejden günümüzde de Müslüman aydınların yetişmesi sağlanmaktadır. Zahira Koleji'nin başkent Kolombo'daki kampüsü oldukça geniş bir araziye kurulu ve okul öncesi eğitim, ilkokul, ortaokul ve lise bölümleri var. Beş yaşlarında eğitime başlayan bir öğrenci lise bitimine kadar koleje devam edebiliyor. Lise sonrası için durum biraz sıkıntılı. Ülkenin üniversitelerini kazanmak oldukça zor. Müslüman öğrenciler üniversite eğitimi için -imkânlar ölçüsünde- başta Hindistan ve Pakistan olmak üzere Bangladeş, Malezya ve Türkiye'yi tercih ediyorlar.

Biz de Kolombo ziyaretimizin uzunca bir bölümünü Zahira Koleji'nde geçirdik. Türkiye'den geldiğimizi söylediğimizde okulun öğretmenlerinin yüzündeki ferahlama görmeye değerdi. Merkez binanın ilk katından ikinci katına çıkılan genişçe merdivenlerin ortasındaki duvarı boydan boya kaplayan panoda okula gelen önemli ziyaretçilerin isimleri ve ziyaret tarihleri yazıyordu. 1927 yılında okulu Gandhi ziyaret etmiş. Bu tarihten bir yıl önce 1926 yılında Türkiye'den Ali Bey, okulu ziyaret etmiş. Kim olduğunu bilen yok. Öğretmenlerden biri bu ziyaretten sonra okulu Türkiye'den ilk bizim ziyaret ettiğimizi söyledi. Lise öğrencileriyle giriş merdivenlerde memnuniyetle fotoğraf çekildik. Gözlerindeki memnuniyeti ve o müthiş şaşkınlığı görebiliyorduk. Öğretmenlerden biri hızla bize okul müdüründen randevu aldı. Müdür bizi memnuniyetle karşıladı. Büyük bir masaya buyur edip yardımcılarını topladı. Samimiyetle geçen görüşmemiz sonunda Türkiye'den bir beklentilerinin olup olmadığını sorduk. Bizden Suriyeli misafirlerimize iyi bakmamızı rica ettiler. Okulu gezdirmek üzere öğretmenler refakat ettiler. İlkokul öğrencileri kampüsün en kenar binasının önünde ip gibi dizilmişlerdi. Okul çıkış merasimlerini öğrencilerle birbirimize tebessüm ederek seyrettik. Cıvı cıvıldılar. Ortaokul bölümünde sınıflara buyur edildik. Derslerini engellemek için sınıflarda uzun süre kalmak istemiyorduk. Ama öğrencilerin ilgileri bu süreyi uzatmamıza sebep oldu. Beyaz gömlekleri ve beyaz pantolonlarıyla melek gibiydiler. Beyaz takkeleri ilkokullar dâhil erkeklerin tamamı takmışlardı.

Kızlar beyaz başörtüleri takmışlardı. Okulun kütüphanesi sınıflara göre daha yeniydi. Muhtemelen araştırma yapan son sınıf öğrencilerinin önünde büyük ansiklopediler açıktı. Selamlaştık. Onlara Türkiye'den geldiğimizi söyledik. Kelimelere sığmayacak muhabbeti birbirimize derinden bakarak yapıyorduk. Kelimeleri çok da ihtiyacımız yoktu.

Çıkış saati geldiğinde bahçe tuktuklarla kaynıyordu. Öğrenciler onları evlerine götürecek servis araçlarına hep birlikte kalabalık bir şekilde koşturuyorlardı. Hepsini beyaz giyinmiş olduklarından okulun bahçesini baştanbaşa beyaz bir yoğunluk kapladı. O beyaz yoğunluğun içindeki ışıldayan gözleri görmek her şeye değerdi.

Sri Lanka'da 1939 yılından itibaren Müslüman çocukları için ilk ve ortaöğretim okullarında Arapça ve din dersleri başlatılmış. 1942'de Seylan Üniversitesi kurulduğunda Müslüman liderlerin talepleri üzerine Arapça, daha sonra da Jaffna ve Peradaniya üniversitelerinde İslâm Medeniyeti ve Arapça bölümleri açılmış. Geçmişte tarikatlara ilgi Müslümanlar arasında oldukça yaygınmış. Ama bu ilgi günümüzde eskiye nazaran azalmış. Şâzeliyye, Aleviyye, Çiştîyye, Nakşibendiyye, Rifâiyye ve Kâdiriyye başlıca faal tarikatlar arasında yer almaktadır. ➤

➤➤ *Kolombo ziyaretimizin uzunca bir bölümünü Zahira Koleji'nde geçirdik. Türkiye'den geldiğimizi söylediğimizde okulun öğretmenlerinin yüzündeki ferahlama görülmeye değerdi.*



KIRMIZI CAMİİ

Sri Lanka'da İslam'ın Sembolü



Pettah Çarşısı içinde aniden bir Kızıl Meydan eseri gibi karşımıza çıkan Kirmızı Camii, olağanüstü bir güzelliğe sahip. İnşa edilirken; üst üste konulan her tuğlanın, biri kırmızı, biri beyaz renkte kullanılmış. Nar şeklinde kubbeleri ve Hint tapınaklarını andıran mimarisi ile 19. yüzyıla imzasını atan en önemli İslam eserlerinden biri kabul ediliyor. Hindistan'ın güneyinden Sri Lanka'ya gelen seyyah Müslüman tüccarlar tarafından 1908 yılında inşa edilen (Jami Ul-Alfar) Cami renginden dolayı halk arasında "Kirmızı Cami" olarak adlandırılıyor. Cami kalabalık ve karmaşık bir sokakta. tuktuktan indiğimizde sokağı canlandıran kırmızı beyaz görüntüsüyle Kirmızı Camii karşımızdaydı. İlk iki katında duvarların dışındaki sütunlar kırmızı ve beyaz kuşaklarla kaplı. Üçüncü katında iki büyük yarım soğan şeklindeki kubbeler de soğan başından başlayıp indikçe genişleyen kırmızıyla ayrılmış sekiz bölmeden oluşuyor. Kubbelerin arka tarafında onlara göre daha sivri ve

ince iki ya da üç kubbe daha bulunuyor. Onlar da farklı desenlerde ama kırmızı beyaz renginde. İlk katla ikinci katı ayıran kuşak biraz kabartılarak saçak görevini de üstlenmiş.



Caminin girişi adeta bir apartman girişi gibi. Tahmin edildiği gibi terlikler ve ayakkabılar darma dağınık. İçerden bakıldığında bir binanın sonradan camiye dönüştürülmüş hâli var. Dışarda 3, içerden 6 ya da 7 kat olduğu görülebiliyor. Bazı katlar sonradan ilave edilmiş. Çok katlı olduğundan Kolombo'daki Müslümanların çeşitli ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte. Camiinin içerisindeki sütunlara dayanmış sessizce zikrine devam eden Müslümanlarda bir sükûnet hâkim. İç sütunlar da kırmızı beyaza boyanmış. Namazımızı kılıp görevlilerden camiyle ilgili bilgiler

alıyoruz. İç bahçeye çıkıyorum tekrar. Abdesti havuzdaki sudan alıyorlar. Tıpkı Hindistan'daki camilerde olduğu gibi.

OKYANUSTA TAŞ SEKTİREN ÇOCUKLAR

Dev Dalgaların Şahitliğindeki Eşsiz Muhabbet



Serinlemek için geldikleri okyanus kenarındaki kordon boyunca insanların bazıları tek bazıları gruplar hâlinde yürüyüşler yapıyorlar. Taktukunu kenara çekmiş dalgın dalgın ufka bakan şoförler, okuldan yeni çıkmış öğrenciler, çocuklarını yanında getirmiş aileler ve ellerinde makinalarla gülümseyerek her anı fotoğraflamaya çalışan rengârenk turistler. Okyanusa bir dil gibi uzanmış iskeleden dev dalgaları seyrederken bir okyanus ufkunun ne anlama geldiğini düşünüyorum. Kıyafetleri Zahira Kolejinin öğrencilerine benzeyen bir grup geliyor yanımıza. Başlarında beyaz takkeleri var. Onların da bizim gibi okyanusun dalgaları arasına karışıyor bakışları. Yanımıza, aramıza gelen turistlerin bizi neredeyse itercesine fotoğraf çekme ısrarları öğrencilerle yakınlaşmamıza sebep oluyor. Konuşmuyoruz fakat bize diğerlerinden farklı baktıklarını hissedebiliyorum. Yanımızdaki arkadaşlardan biri direk muhabbete başlıyor. İşte bunun fotoğrafı çekilir. Birbirimize tebessüm ederek uzunca mu-



habbet ediyoruz. Arkadaşlarımızdan birisi işçi bulmaya gelen bir Arap tüccarla konuşmaya başlıyor az ilerde.

Kordon boyuna koğuşlanmış büfeler plastik futbol topundan yemeğe kadar her türlü ihtiyaca cevap veriyor. Suların karanlık yüzü sahili de bir parça karartıyor. Sahildeki bu karanlık içerisinde beyaz gülümseyişleriyle gezinen Zahira Kolejinin öğrencilerini görmek belki de Hind Okyanusunu görmekten daha değerliydi benim için.

İki tanesi gruptan ayrılıp yerden topladığı taşları okyanusta sektirmeye başlıyorlar. Taşlar sektikçe sırtıyor biri. Nereye bakıyor? Neye sırtıyor bilemiyorum. Calvino'nun da dediği bu değil miydi..

'Bir kentte hayran kaldığın şey onun yedi ya da yetmiş yedi harikası değil, senin ona sorduğun soruya verdiği yanıtıdır.'

Calvino ■



Bir Memleket Hasretidir; **NOTALARI TİTRETEN...**

Yazı: İsmail Yıldız





“ Kimi zaman bir şarkı,
kimi zaman bir türkü,
kimi zaman da bir
ağıttı gurbeti anlatan.
**Gurbet başa bela,
gurbet zalım, gurbet
zehirden de acı bir
şeydi.** ”

1961 yılıyla başlayan yurt dışına göç hikâyesi birçok ayrılığı, hasretliği ve elbette gurbetliği beraberinde getirdi. Gurbet, aslında yabancı olunan bir şey değildi bu toprakların. Vatandan ayrı düşmek bir yana dursun köyden çıkıp gitmek gurbet sayılırdı bizde. Ve herkesin olmasa da her ailenin bir yarası vardı gurbete dair...

Anadolu'nun dört bir yanından iş umuduyla büyük şehirlere göç eden insanlar gurbet acısını içlerine çekmeye başlamışlardı o yıllarda. Ama bu kez farklıydı. Dil, din, kültür ve coğrafya farklılıklarının üstüne ağır ve zor şartlar altında çalışma ve barınmayı da eklemek gerekiyordu. Tabii yalnızlığı, hasretliği de.

Gidene gurbetti yabancı topraklar ama kalanlar için de çok farklı değildi. Onlar da beklediler yıllarca eşlerini, babalarını, oğullarını.

Akşam olunca 'heim' denilen yurt odalarını dolduran gurbet türküleri olurdu genelde. Belki yanık sesli biri çıkardı içlerinden ya da bulup buluşturulmuş bir plaktan gelen cızırtılı bir sestir yürekleri dağlayan. O günlerin bir türkü tadında ya da acıklı bir şarkı burukluğunda hatırlanması belki de bu yüzdendi. »

Tarihe Tanıklık Eden Şarkılar...

Zira bu şarkılar olmuştu göç hikâyesinin en gerçekçi tanıkları. Sonrasında da hiç değişmedi. Dönemin tüm yaşanmışlıkları adeta bir tarihi vesika gibi şarkılarda kayıtlara geçti. İşte bu yüzden gurbeti anlamak ve anlatmak için şarkılara, türkülere kulak vermek gerekir.

İlk yıllarda geçici olarak görülen bu göç hikâyesinin zamanla kalıcılığa dönüşmesi gurbet şarkılarında da kendini göstermişti. İlk dönem gurbet şarkılarında özlem, hasret içerikli gurbet türküleri ön planda iken geçen zamanla yaşanan sorunların ve sıkıntıların içinde yer aldığı eserler de görülmeye başlandı.

Köln Bülbülü: Almanya'ya Mecbur Ettin

'Köln Bülbülü' olarak anılacak olan Yüksel Özkasap'ın söylediği şarkılar Almanya'da yaşayan Türkler arasında büyük ilgi uyandırmıştı. Etkileyici sesiyle arabesk türünde şarkılar seslendiren Yüksel Özkasap'ın çıkardığı albümler rekor seviyesinde satışlar yapmıştır. En çok bilinen şarkısı 1976 yılında piyasaya sürdüğü 45'likte yer alan 'Almanya'ya Mecbur Ettin' olmuştur. Şarkı yoksulluğun, fakirliğin Almanya'ya göçün en temel nedeni olduğu vurgusunu yapmaktadır. *"Çekmem şu gurbeti gelse elimden / Almanya'ya mecbur ettin yoksulluk beni beni, fakirlik beni beni."* Başka bir şarkıda ise sevenlerin birbirinden ayrı düşmesini *"İkimizi ayıran zalım Almanya"* diyerek anlatacağı Köln Bülbülü.

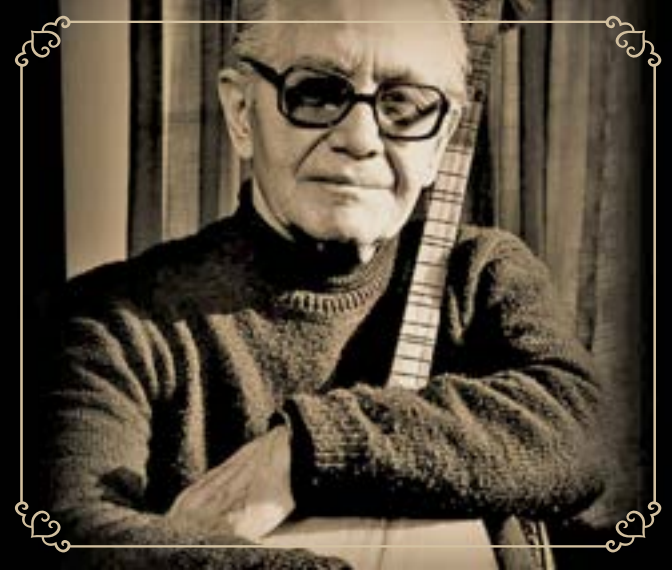
Türk Halk Müziğinin en değerli seslerinden biri olan Aşık Mahzuni Şerif de bu gurbetliğe bigane kalmamıştır. 70'li yıllarda seslendirdiği *'Almanya Gardaşımı Geri Ver'* parçasında gurbetteki insanlarımıza *'Artık Anadolu'ya dönün'* mesajını verir.

Yine bu dönemde çıkışta olan arabesk müziğin temsilcileri Orhan Gencebay, Ferdi Tayfur, Müslüm Gürses, Gülten Karaböcek, Neşe Karaböcek, İbrahim Tatlıses, Bergen gibi isimler de gurbetçilerin en çok dinlediği sanatçılar arasında yer almışlardır. Ferdi Tayfur'un *'Almanya Treni'* ve *'Gurbetçiler'* isimli parçaları Almanya'da yaşayan Türklere ithafen yazılmış olması dikkat çekicidir. Bu şarkılarda genel itibarıyla gurbet acısı, sıra özlemi konuları işlenmiştir.

"Düşmüşüm Ben, Düşmüşüm Ben El Kapılarına"

Ruhi Su'nun 1977 yılında çıkardığı *'El Kapıları'* albümünde yer alan eserler ise bize bu yaşanan göçün çok başka bir boyutundan haber vermektedir. *'Almanya'da Çöpçülerimiz'* türküsünde *"Daha üç yüz yıl önce, omuzlarımızda gök yarısı bayraklar/ Eğilirdi bu ülkenin burçları uygarlığımıza"* derken yüzbinlerce insanımızı ağır şartlarda çalışmak üzere yurt dışına işçi olarak gönderişimizi ne Türk'ün şanlı tarihine ne de asaletine sığdırabiliyordu: *"Ne duruyoruz be kardeş, aylık bin yeşil mark / Varalım dağılalım kartal Anadolu'dan yeryüzüne / Beyler altın uykularından uyanmak üzere / Haydi yollarını temizleyelim / Al güneşten bile utanmadan; pis el, pis yürek."*





"Sığmazken atalarımız güne, yarına / Düşmüşüm ben, düşmüşüm ben el kapılarına."

Ruhi Su'nun el kapılarını kölelik kapısı olarak nitelendirdiği parçası insanın içini acıtmaktadır.

"Ay doğar bedir bedir / Yel eser ılgıt ılgıt / Sırtır sıram sıram el kapıları / El kapıları da kölelik kapıları / Kul olur yiğit! Kul olur yiğit!"

"Gurbet Herkesin İçinde Taş Gibidir"

Gurbet deyince büyük usta halk ozanı Neşet Ertaş'a ayrı bir sayfa açmak gerekir. Zira gurbeti iliklerine kadar yaşamış bir sanatçıdır o. *"Gurbette olanların hiç biri mutlu değil, ben mutluyum diyene rastlayamazsın. Neden?"*



"Gurbet herkesin içinde taş gibidir" der Bozkırın Tezenesi gurbeti tanımlarken. Neşet Ertaş sağlık sorunlarından ötürü 1978 yılında Almanya'ya gitmiş, yaklaşık 28 yılını Almanya'da geçirmek mecburiyetinde kalmış, memleket hasretini adeta ilmik ilmik yüreğine nakşetmiştir.

Neşet Ertaş, Avrupa'da yaşayan Türklerin göç ve entegrasyon süreçlerine yakından tanıklık etmiş, hemen her Avrupa şehrinde verdiği konserlerde vatandaşlarımızla bir araya gelmiştir. Bu bakımdan ustanın o dönemde verdiği eserler daha bir dikkate değerdir.

"Uzadı sıladan bizim yolumuz / Eşe dosta malum olsun halimiz / Korkarım gurbette kalır ölümüz / Garibin derdine ağlar bulunmaz."

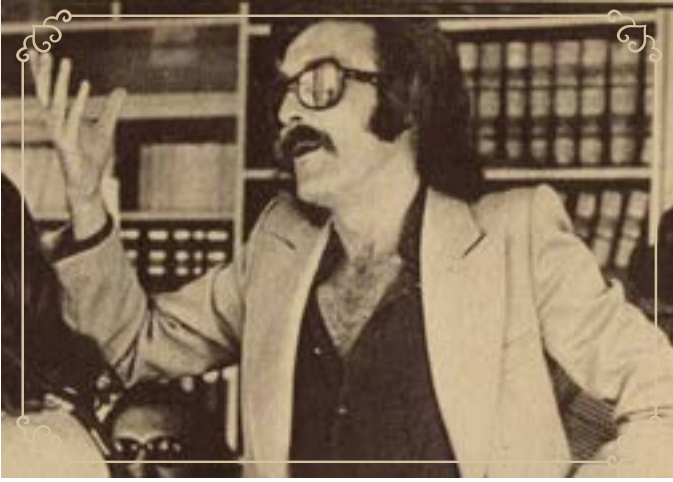
'Bizim Elin Boranına Selamım Söyle Alamanya Soğuşunda Berbat Haldayım'

Türk Rock müziğinin baş aktörlerinden olan Cem Karaca'nın da yolu gurbete düşmüştür. Elbette bir mecburiyettir bu *'yabanele düşmüşlük'*. Adı 80 ihtilalinin yasaklıları arasında yer alınca konser için gittiği Almanya'dan yaklaşık 6 yıl dönememiştir Cem Karaca. Kader ağlarını »

“

Gurbet deyince büyük usta, halk ozanı **Neşet Ertaş'a** ayrı bir sayfa açmak gerekir. **Zira gurbeti iliklerine kadar yaşamış bir sanatçıdır o.**

”



örmüştür bir kere. Hasretle, özlemle ve sıkıntılarla dolu geçen bu 6 yıl Cem Karaca'nın hayatının kahir yıllarıdır belki ama onun Türk müziğine muhteşem eserler kazandırmasına da vesile olmuştur.

"Bizim elin boranına selamım söyle Alamanya soğuşunda berbat haldayım" deyişi aslında onun Almanya yıllarındaki ruh halini özetler. İlk kez Cem Karaca'nın şarkılarında entegrasyon, dil sorunları, eşitsizlik, ayrımcılık, ağır ve kötü çalışma şartları dile getirilir. Cem Karaca şarkılarında adeta mücadelenin ve isyanın sesini yükseltir.

"Kalay tozu, çinko tozu, yut babam yut, Alamanya ciğeri bana geri ver."

"Entegrasyon dedikleri, beni benden almak ise, beni benden almayın dost, benden Alman olamaz ki."

"İşte Ahmet işte Ayşe buradakiler on binlerce Türkiyeli Gastarbeiter / Çocukları burada doğdu, burada büyüler / Merhabayı unuttular 'Grüßgott' derler / 15 yıldır gurbette mark ile ırgat / Alamanya dillerimi bana geri ver."

Cem Karaca'nın vatan özlemi öylesine kavurmuştur ki yüreğini, bu dönemde söylediği şarkılar birer ağıta

dönüşmüştür. 1982 yılında *'Bekle Beni'* albümünü, 1984 yılında ise Nazım Hikmet'in şiirinden bestelediği *'Çok Yorgunum'* isimli şarkının dışında tamamı Almanca şarkılardan oluşan *'Die Kanaken'* albümünü yayınlamıştır.

Karaca, Türkiye'ye döndükten sonra da yurt dışında yaşayan insanlarımıza dair şarkı söylemeye devam etmiştir. 1987 yılında çıkardığı *'Merhaba Gençler ve Her Zaman Genç Kalanlar'* albümündeki *'Almancılar'* parçasıyla dönemin en çok konuşulan konularından birine parmak basmaktadır. 1984 yılında Alman Hükümeti *'Geri Dönüşü Teşvik Yasası'nı* (Rückkehrförderungsgesetz) parlamentodan geçirmiş, Türklerin ülkelerine kesin dönüş yapmaları şartıyla kendilerine belirli bir ücret ödemeyi taahhüt etmiştir. Almanya en doğru ifadeyle *'Türkleri Almanya'dan atmanın'* bir yolunu bulmaya çalışmaktadır. Cem Karaca bu vefasızlığa, bu aymazlığa, bu ikiyüzlülüğe karşı haykırır; o kulaklara aşına *"Amaaan amman amaaan amman Almancılar"* nakaratıyla şarkısında:

"Davulla zurnayla yola çıkmış / Bandoyla karşılanmış / İş gücümüzü sattığımız / Ter olup çarklara aktığımız / Servete servet kattığımız / Gurbet el şimdi bize 'dön geri' diyor."

Yine bu dönemde Derdiyoklar İkilişi, Selda Bağcan, Aşık Metin Türköz, Gurbetçi Rıza ve Ozan Ata Canani gibi isimler de gurbetçi temalı şarkılara imza atmışlardır.



Şarkılar 'Vefasızlık' da Söyler

60'lı yıllar, 70'li yıllar, 80'li yıllar derken gurbetlik uzamıştır. Kimileri kalıcı olduğuna kanaat getirmiş geride bıraktığı ailesini de yanına getirmiştir. *'Hasretlik bitsin de varsın birlikte katlanalım gurbetin kahrına'* demişlerdir. Kimi *'biraz daha dayanalım'* demiştir ayrılığa, Kimi ise çıkıp gittikten sonra ne aramış ne sormuştur.



Demiştik ya sadece gidene değil kalana da gurbettir bu hikâye. Şarkılar hasretliği, ayrılığı söylediği kadar ihaneti ve vefasızlığı da söylemektedir:

*"Almanya gemileri, bir ileri bir geri / Kör olsun
Alamanya, ağlatur gelinleri*

*Almanya acı vatan, adama hiç gülmeyi / Nedendir
bilemedim, bazıları gelmeyi*

*Üçü kız iki oğlan, kime bırakıp gittin / Böyle güzel
yuvayı, ateşe yakıp gittin*

*Almanya'ya gitmişsin, orada evlenmişsin / Tam yedi
sene oldu, evine gelmemişsin*

*Az çok para yollarsın, bu para neye yarar / Beş
çocuklu ailen, hepsi seni arar"*

(Ruhi Su, Almanya Acı Vatan)

Maalesef benzer hikâyeler o kadar çoktur ki; bu dönem gidenlerin vefasızlığı üzerine okunmuş şarkılara sıkça rastlanır. En çarpıcı örneklerden biri de Zehra Sabah'ın Almanya'ya gidip uzun süre dönmeyen bir adama ithaf edilmiş olan 'Almanya Dönüşü' isimli parçasıdır. Şarkı teatral özellikler de taşır. Gurbetten haber bekleyen, eşlerinin yollarını yıllarca hasretle, sadakatle gözleyen kadınların bir isyanı gibidir.



1972 yılında gösterime giren 'Dönüş' filmi kalanların gözünden bir Almanya hikâyesidir. Film eşini Almanya'ya işçi olarak uğurlamış bir kadının küçük bir köyde çileye dönüşen yaşamını anlatmaktadır. Türkan Şoray'ın muhteşem oyunculuğu filmi adeta bir efsaneye dönüştürmüştür. Ve 'Hasretinle Yandı Gönlüm' şarkısı öyle bir sahnede girmiştir ki filme tüylerin diken diken olmaması mümkün değildir.

Biz başrolü hep trene binip gidenlere veririz oysa kalan kala kalmıştır acısıyla, yalnızlığıyla. Belki gurbeti biraz da göçüp gidemeyen, sığınacak bir limanı olmayan kadınlardan dinlemek gerekir.

Değişen Hayatlar, Değişen Müzik Kültürleri

1990'lara gelindiğinde ikinci ve üçüncü nesil boy göstermeye başlamıştı artık. Birinci nesle kıyasla daha iyi hayat şartlarına sahiptir yeni nesil. Dil sıkıntısı eskisi gibi yaşanmıyordu. Ancak bu durum her şeyin düzeldiği anlamına gelmiyordu. Çünkü yeni neslin beklentileri, talepleri çok daha farklıydı. Yeni nesil daha fazla görünür olmak istiyordu, yabancı değil vatandaş olmak istiyordu. Ana dilde eğitim almak, dinini öğrenmek ve istihdam edilmek istiyordu. Bir şeyleri isteyebilme öz güvenine sahipti yahut reddetme hakkına. 'Nasıl olsa dönüp gideceğim buralardan' düşüncesi yoktu onların zihinlerinde. Buradaydılar ve mücadele etmeleri gerekiyordu. Zaman; sorgulayıcı, hak arayıcı bir dönemin kapılarını aralama zamanıydı.

İşte bu dönem yani 90'lı yıllar; pop müziğin zirveye çıktığı bir döneme işaret etmekteydi. Aynı şekilde hiphop ya da rap müziğe karşı da müthiş bir ilgi uyanmıştı. Dünyada geniş kitleleri etkisi altına alan bu akımın Türkçe'deki temsilcileri Almanya'da yaşayan Türkler olmuştur. Bu bağlamda Türkçe rapin temellerinin Almanya'da yaşayan Türkler tarafından atıldığını söylemek doğru olacaktır. Aslında bu durum pek de şaşırtıcı gelmemelidir kimseye. Zira rap, neşvünema bulduğu Amerika'da ayrımcılığa, ırkçılığa ve zorbalığa karşı başkaldırının bir sesi olarak ortaya çıkmıştır. Almanya'daki gidişat da bundan daha farklı değildir.

Göçmen gençler üzerinde yapılan araştırmalar da bu gerçeğe işaret etmektedir: "Göçmenler için müzik bir kimlik aracı olduğu kadar aynı zamanda sorunlarla başa çıkma stratejisidir. Örneğin geldikleri ülkenin bir parçası olmayı amaçlamayan ve getto yaşamı ile yeti-



“

Parçalarında daha **çok ırkçı, Nazi yanlısı görüş ve politikalara yüklenen**, bunun yanında kendi kimliklerini savunur bir tarzda çıkmıştır **ilk Türkçe rap örnekleri.**

”

nen ebeveynlerinden farklı olarak toplumdaki statülerini kabullenemeyen göçmen Türk gençleri yaşadıkları bunalımı müzik ile aşmaya çalışmıştır. Almanya'daki Türk gençleri arasında yaygın olan hiphop kültürü aracılığıyla dışlanmaktan kaçınmak isteyen bu gençler, bir müzikal ifade kaynağına yönelerek nasıl saygınlık kazanılabileceğini göstermişlerdir.”⁽¹⁾

Cartel, Almanya'daki Türk Gençlerinin Sesi Oldu

Rap müziğin Türkler arasında yaygınlaşması 1995 yılında Cartel grubunun ortaya çıkışıyla olmuştur. Ancak bunu biraz daha geçmişe götürmek mümkündür. İlk Türkçe rap parçası, 'King Size Terror' grubunun 1991 tarihli 'The Word is Subversion' albümünde yer alan 'Bir Yabancı'nın Hayatı' adlı şarkısıdır. Parça, Almanya'da yaşayan Türklerin sorunlarını ele almaktadır. Albümün genelinde yabancı düşmanlığına ve Almanya'da uygulanan politikalarla karşı bir tavır vardır. Yine ilk dönemlerde etkili olan 'Islamic Force' isimli rap grubu da altyapısı güçlü eserler vermiştir.



Rap, özellikle Avrupa'da yetişmiş ikinci nesil Türk gençleri tarafından rağbet görmüştür. Parçalarında daha çok ırkçı, Nazi yanlısı görüş ve politikalarla yüklenen, bunun yanında kendi kimliklerini savunur bir tarzda çıkmıştır. İlk Türkçe rap örnekleri.

Bu dönemde ortaya çıkan albümler arasında en önemlileri: 'Ultimatum', 'Defol Dazlak' ve 'Cehenneme Hoşgeldin' adlarını taşıyan albümler olur. Türk gençlerinin dillerinden düşürmediği bu parçalar rap müziğin Türkler arasında yaygınlaşmasına imkân tanır. Rap o kadar etkili bir hale gelir ki, Almanya'da yaşayan Türklerin evlerinin dazlaklar tarafından yakıldığı dönemlerde 'Defol Dazlak' Türk gençleri arasında bir marş haline gelmiştir.⁽²⁾

Almanya'da yaşayan Türk gençleri tarafından kurulan Cartel'in yaptığı şarkılar, dönemi tüm çıplaklığıyla gözler önüne sermesi açısından kayda değerdir.

Cartel'in o meşhur klipi radyodan yüreklerimizin dağıldığı Solingen faciasını bildiren haberin anonsuyla başlar. Ve Karakan, "Cartel bir numara, en büyük" sözleriyle girer şarkısına.

Cartel'in Başarısı Sahicilikte

İrkçi saldırılar, ayrımcılık, dazlaklar, uyuşturucu, alkol müptelalığı, bozulan aile ilişkileri gibi konular işlenir şarkılarda. Sokak dili ile Almanya sokaklarından haber verir Cartel. Grubun bu denli etkili olmasının en büyük nedeni de bu sahiciliktir. Örneğin 90'lı yıllarda Türk dükkânlarının sayısının artmasının sevindirici olduğunu ancak diğer taraftan insanlarımız arasındaki kıskançlığın rahatsızlık derecesine ulaştığı tespitini yapmaktadır. Aynı şekilde Türk toplumu içindeki ayrışmaların bir an önce son bulmasını birlik ve beraberlik içinde olunursa kimsenin bize yikamayacağı mesajı sıkça vurgulanmaktadır.



Cartel etkisi o denli güçlü olmuştur ki uzun bir süre gençler arasında Cartel tişörtü giymek, Cartel şarkıları söylemek bir moda haline gelmiştir. Ayrıca grup kendisinden sonra gelecek Türk rapçiler için rol model olma niteliği taşımıştır.

Sert Söylemler Yerine Duygusal Parçalar

Özellikle 2000'li yıllarla birlikte Türkçe rapçilerin sayısında muazzam bir yükseliş olmuştur. Ancak 90'lı yılların sert rap söylemleri yeni yüzyılda yerini rap-slow müzik karışımı yeni bir türe bırakmıştır. Benzer bir tarzı şiir-şarkı bütünlemelerinde de görülmektedir. Özellikle İbrahim Sadri'nin başını çektiği bu yeni tür pek çok gurbet şiir-şarkılarının da ortaya çıkmasına vesile olacaktı. Tarz yeni, hikâye eskidir: "Sirkeci'den tren gider / vagon gider, derdim gider / gurbet elde bir başıma / varım, yoğunum alır gider." Şair Tuna Nehri'nden böyle geçişe hayıflanır, "Tuna bizden utanır, biz Tuna'dan."

Ve Münih Treni: "Bir bavulla gelmişler / Karaların Memet, ince Ali ve bir de Bekir / Puslu bir Alaman sabahında Münih'e inmişler trenden / Biraz memleket peksimeti mendil içinde üç beş lokum / Bir de yar ilen ana baba hasreti / Bildikleri birkaç sıra türküsü / İnmişler üçüncü mevki kompartımandan / Başlarında kasketleri / Şen olasin bakalım gurbetlik şen olasin yabaneli."



"Nere baksan bir soğukluk değmiş içlerine / Nere baksan insanı üşüten kocaman bir yalnızlık / Dönelim demiş Memet yıkıp kaşlarını arkadaşlarına / Nere baksan deli bir ayrılık düşecek burada bahtımıza / Dönelim demiş Memet yıkıp kaşlarını arkadaşlarına".

Yine bu dönemde pop müziğin etkisinin giderek arttığını, diğer yandan arabesk/fantezi müziğin de yeniden çıkışa geçtiğini gözlemliyoruz.

1961 yılında başlayan bu göç hikâyesini anlatırken müziği apayrı bir yere koymak doğru olacaktır. Bir tahta bavulla yola koyulan işçilerin yüreklerinde götördükleri birkaç gurbet türküsü, zamanla farklılaşmış olsa da, yeni formlara dönüşse de hep aynı şeyi söylemektedir aslında.

Bir Yarım Asırdır Geride Kalan

Zaman her şeyin ilacı mıdır? Yaşayan bilir elbet. Ama o inceden sızı durmuş, kalmıştır hep bir yerde. Ansızın nükseder bir gece yarısı ya da öyle gündüz ortası; ekmeğinde, toprağında, suyunda, havasında, sokağında... Gelir dayanır, dolar ciğerlerine boğar adamı ya da oturur öyle taş gibi içine vatandan ayrı düşmüş olmanın özlemi. Tıpkı çok sevdiği vatanını terk etmek zorunda kalan Ahmet Kaya'nın ihtimalinden bile korktuğu o tarifsiz acı gibi; amansız, zamansız: "Ya beni sararsa memleket hasreti!". ■

Kaynaklar:

1-Onur Şenel, Türk Diaspora Gençliğinde Kültürel Kimliğin Dönüşümü: Hiphop, Entegrasyon ve Eğlence Mekânları. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2015

2- Turkuaz Dergisi 3. Sayı, Bozulan Rap Kültürü ve Türkçe Rap



Kutadgu Bilig Araştırmaları Tarihi Projesi

BİN YILIN BİLGELİĞİ

Kutadgu Bilig

Türkçenin en temel ve kaynak eserlerinden biri olarak kabul edilen Kutadgu Bilig, kaleme alınmasının üzerinden 1000 yıl geçmiş olmasına rağmen günümüze ışık tutmaya devam ediyor.



Bu noktadan hareketle YTB de bu değerli eserin gelecek kuşaklara aktarılması noktasında önemli bir projeye imza attı: “Kutadgu Bilig Araştırmaları Tarihi Projesi”.

YTB’nin desteğiyle hayata geçirilen Kutadgu Bilig Araştırmaları Tarihi projesinin tanıtım ve değerlendirme toplantısı Ankara’da gerçekleştirildi. Proje kapsamında dünyanın çeşitli ülkelerinde Kutadgu Bilig ile ilgili yapılan araştırmalar bir kitapta değerlendirildi. Kitap Türkçe, İngilizce ve Çinceye çevrildi.



Türk edebiyatında siyasetname türündeki ilk eser olan Kutadgu Bilig üzerine yapılan araştırmalar Kutadgu Bilig Araştırmaları Tarihi projesi ile ele alındı. Türkiye’den Kırıkkale Üniversitesi ve Çin’den Şincan Ekonomi ve Finans Üniversitesi’nin işbirliği ile gerçekleştirilen projeye YTB destek sağladı. YTB’de gerçekleştirilen tanıtım toplantısına İstanbul Milletvekili ve TBMM Türkiye-Çin Parlamentolar Arası Dostluk Grubu Başkanı Ravza Kavakçı Kan, YTB Başkanı Doç. Dr. Kudret Bülbül, Kırıkkale Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ekrem Yıldız, kamu kurumlarının temsilcileri ile yurt içinden ve yurt dışından akademisyenler katıldı.

Bin Yılın Bilgeliği: Kutadgu Bilig

Programda konuşan YTB Başkanı Kudret Bülbül, gerçekleştirilen projenin önemini anlatırken “Bu çalışmayla bin yılın bilgeliğini adeta yeniden anımsıyor ve yeniden yudumluyoruz. Kutadgu Bilig öyle bir bilgelik ki, sadece bir coğrafyaya, sadece bir ülkeye, bir çağa ait değil. Pek çok coğrafyayı birbirine bağlayan ortak bir eser, ortak bir ismi tekrar burada anımsıyoruz ve onlar üzerine yapılmış çalışmaları birlikte değerlendiriyoruz” ifadelerini kullandı.

Kutadgu Bilig ve Yusuf Has Hacib’in sınırlı bir coğrafyaya sıkıştırılamayacak kadar değerli olduğunu dile getiren Bülbül, “Bu buluşma Türkiye-Çin ilişkileri açısından son derece değerli. İki ülke ilişkilerinin sadece ekonomik bir boyutunun olmadığını tarihsel ve kültürel olarak çok >>>



Prof. Dr. Reşat Genç başkanlığında yapılan oturumda, Prof. Dr. Suzuki Tadashi, Prof. Dr. Peter Zieme, Prof. Dr. Hu Fanzhu ve Prof. Dr. Kamil Veli Nerimanoğlu Kutadgu Bilig üzerine değerlendirmelerde bulundu.



daha geniş bir perspektifinin olduğunun göstergesidir” ifadelerine yer verdi.

Kendimize Yön Çizme Fırsatı Bulacağız

Programın açılışında konuşan İstanbul Milletvekili Ravza Kavakçı Kan, Kutadgu Bilig’de bugüne ışık tutan nasihatler olduğunu söyleyerek, “Şimdi bu çalışma ile bu nasihatleri okuma ve kendimize yön çizme fırsatı bulacağız” dedi. Bugün Batı merkezli bilgi üretimine muhatap olunan bir çağda yaşandığını kaydeden Kan, “Birçok zaman, birçok noktada Batı’nın bize dayatması olduğunu söyleyebileceğimiz belgelerle bize öğretilmiş bir tarih çerçevesinde yaşıyoruz” diye konuştu. Türk toplumunun kendi kültüründe bugünü aydınlatan pek çok eser olduğunun altını çizen Kan, Kutadgu Bilig’i bu eserlere örnek gösterdi.

Sabır ve Sükûnet Tavsiye Ediliyor

Programın açılış konuşmalarında söz alan bir başka isim olan Kırıkkale Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ekrem Yıldız, bu proje ile Kutadgu Bilig’in tüm dünyaya kazandırılmış olduğunu belirtti. Yusuf Has Hacib’in Kutadgu Bilig’de devlet yöneticilerine sabır ve sükuneti tavsiye ettiğini kaydeden Yıldız, “Bu çalışma sayesinde bu nasihatlerden tüm insanlık istifade etmiş olur” dedi.

TÜRK EDEBİYATININ İLK MESNEVİSİ, İLK SİYASETNAME Sİ:

KUTADGU BİLİĞ

Türk-İslam edebiyatının ilk temsilcilerinden biri olan Yusuf Has Hacib tarafından kaleme alınmış olan Kutadgu Bilig, Türk tarihinin ve edebiyatının başlıca kaynak eserlerinden biridir. Mutluluk veren bilgi, hükümet olma bilgisi anlamlarına gelen Kutadgu Bilig, mesnevi şeklinde yazılmış, 6645 beyitten oluşan öğretici bir eserdir. Türk edebiyatının ilk mesnevisi olarak kabul edilmektedir ve aynı zamanda bir siyasetnamedir.

Yusuf Has Hacib, bu eserinde dünya ve ahiret hayatında mutlu olmak için yapılması gerekenler, devlet adamlarının nasıl bir siyaset izlemeleri gerektiği hususlarını dile getirir. Canlı bir üsluba sahip olan Kutadgu Bilig, alegorik bir eser olup dört kavram üzerine kurulmuş ve bu kavramlar kişileştirilmiştir. Eserde, bilgi edinmek, okumak, güzel yazmak, çeşitli bilimlere elde etmek ve ahlaki faziletlerle sahip olmak konuları işlenmiştir. Ayrıca eser, atasözleri ve bilgece sözlere yer vermesi ile Türk dili ve kültürü için çok önemli bir hazine değerindedir. Kutadgu Bilig, Hakaniye lehçesi diğer adıyla Karahanlı Türkçesi ile yazılmıştır. Hakaniye lehçesi, Uygur Türkçesi ile Harezmi Türkçesi arasındaki zaman dilimine karşılık gelir. Türkçenin, Türklerin Orta Asya’da İslamiyeti kabul etmeleriyle başlayıp XIII. yüzyılın başlarına kadar devam eden döneminin adıdır. Karahanlı Türkçesi eserlerinin bir kısmı Uygur alfabesiyle bir kısmı da Arap alfabesiyle yazılmıştır. Örnek olarak mevcut Kutadgu Bilig yazmalarından ikisi Arap, biri de Uygur alfabesiyle kaleme alınmıştır.

YUSUF HAS HACİB KİMDİR?

Türkistan’ın Balasagun şehrinde dünyaya gelen Yusuf Has Hacib, çocukluğunda iyi bir eğitim görmüştür. Yusuf Has Hacib şair kimliğinin yanında aklı, bilgisi, görgüsü, ahlakı ile örnek ve seviyen bir şahsiyet olmuş, bu özellikleriyle kendisine devlet başkanı başdanışmanlığı anlamına gelen “Has Hacib”lik unvanı verilmiştir.

Kutadgu Biliğ'den 20 Öğüt

1. Bir insan bütün dünyaya tamamen sahip olsa bile, sonunda dünya kalır; onun kısmetine ancak iki top bez düşer.
2. Bu dünya renkli bir gölge gibidir, onun peşine düşersen kaçarsın; sen kaçarsan o seni kovalar.
3. Bütün iyilikler bilginin faydasıdır. Bilgi ile göğe dahi yol bulunur.
4. Büyüklük taslayan, kibirli ve küstah adam, tatsız ve sevimsiz olur; kibirli insanın itibarı günden güne azalır.
5. Daima iyilik yap ki, kendin de iyilik bul.
6. Doğan ölür, ondan eser olarak söz kalır. Sözünü iyi söyle, ölümsüz olursun.
7. Elini uzatarak gökteki yıldızları tutsan ve başın göğe değse bile, sonunda sen yine yerdesin.
8. Ey asil insan! İnsanlığı elinden bırakma; insanlığa karşı daima insanlıkla muamele et.
9. İşini adaletle yap, buna gayret et; hiç bir zaman zulüm etme; Allah'a kulluk et ve O'nun kapısına yüz sür.
10. Hangi iş olursa olsun, sen onu tatlı dille karşıla; her işte tatlı dil kullanırsan saadet sana bağlanır.
11. Hiç bir işte acele etme, sabırlı ol, kendini tut; sabırlı insanlar arzularına erişirler.
12. Diline ve gözüne sahip ol, boğazına dikkat et; az ye, fakat helal ye.
13. Hangi işe girersen, önce sonunu düşün; sonu düşünülmemeyen işler, insana zarar getirir.
14. Başkasının zararını isteme, kendin de zarar verme; hep iyilik yap, kendi heva ve heveslerine hâkim ol.
15. Çok dinle fakat az konuş. Sözü akıl ile söyle ve bilgi ile süsle.
16. Fenalık cahillikten doğar, hastalıklar kötülükler hep aynı noksanlıktan ileri gelir. Fakat tedavi ile hastalara şifa verilebilir; terbiye ile kötüler iyi edilebilir; okumak yoluyla da bilgisizlere bilgi verilmiş olur.
17. Gurur faydasızdır, o insanları kendinden soğutur. Alçak gönüllülük ise insanı yükseltir.
18. Her bakımdan tam zengin olmak istersen, kanaatkâr ol. Böylece kendi nasibini elde etmiş olursun.
19. Huzur istersen zahmet ile birlikte gelir. Sevinç istersen kaygı ile birlikte bulunur.
20. Menfaat sandalyeye benzer; başında taşırsan seni küçültür, ayağının altına alırsan seni yükseltir. ■



ALMANYA'DA NELER OLUYOR?

Almanya'da son dönemde yaşanan gelişmeler, **özgürlükler ve insan hakları bağlamında kötü gidişatın sinyallerini veriyor**. Almanya'da yaşayan vatandaşlarımızın Köln'de gerçekleştirdikleri mitinge Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın telekonferansla katılımının engellenmesi büyük bir çifte standardı ortaya koydu. Zira 3 Eylül 2011 tarihinde **Köln şehrinde PKK sempatisenler tarafından gerçekleştirilen bir mitingde Roj Tv aracılığıyla terör örgütünün liderlerinden Murat Karayılan telekonferans yöntemiyle mitinge katılmış ve örgütün siyasi söylemlerini bu mitingde dile getirmişti**.

✍ **Yazı: Fatma Bilim, Eylül Saya Yazıcıoğlu**

KÖLN DEMOKRASİ MİTINGİ VE CUMHURBAŞKANIMIZIN MİTINGE TELEKONFERANSLA KATILIMININ ENGELLENMESİ

Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde yaşayan 40 bin kişi, Darbeye Karşı Demokrasi Mitingi için 31 Temmuz 2016 tarihinde Almanya'nın Köln kentinde bir araya geldi. Farklı görüşten yaklaşık 100 derneğin desteklediği "Darbeye Karşı Demokrasi Mitingi"nde Almanca ve Türkçe darbeyi kınayan, demokrasiye ve demokratik kurumlara destek verilen ortak bildiri okundu. Mitingde, Sayın Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın telekonferans yöntemiyle kurulacak dev ekrandan halka hitap etmesi talep edilmiş, ancak bu istem Cumhurbaşkanı'nın konuşmasının mitinge katılanları ve karşı mitinglere katılan kişileri "kontROLSÜZ şekilde duygulandıracağı"; bu çerçevede gerginliklerin yaşanıp ceza hukuku anlamında suçlar işlenebileceği iddiasıyla reddedilmiştir. Dev ekranın kurulması ve Cumhurbaşkanımızın telekonferansla bağlantı kurmasına izin

verilmemesi üzerine, mitingi düzenleyen platform temsilcileri yasağın kaldırılmasını istemiyle mahkemeye başvurmuştur.

Münster Eyalet Yüksek İdare Mahkemesi, 15 B 876/16 sayılı kararında, kişilerin toplanma hürriyeti veya diğer temel hak ve hürriyetlerinin, başka bir devletin cumhurbaşkanının veya hükümet temsilcisinin bu fonksiyonla Almanya'da kamuya açık bir mitingde konuşma yapma hakkını içermediğini öne sürmüştür. Kararda, her ne kadar mitingi düzenleyen kişilerin mitingin içeriğini düzenleme hakkının bulunduğu ifade edilse de, mi-



tingin özü ve genel esasının konuşmada bulunacak kişilerin sahnede yer alması, başka bir deyişle fiziksel olarak ve iletişimi sağlayacak herhangi bir medya aracına ihtiyaç duyulmaksızın orada bulunmaları gerektiği iddia edilmiştir. Bu nedenle yurt dışında bulunan bir devlet başkanının bu şartı sağlayamayacağına hükmedilmiştir.

Mahkeme ayrıca Almanya topraklarında başka bir devlet başkanının siyasi bir konuda beyanda bulunma isteminin Alman dış politikasına ilişkin bir konu olduğunu, dolayısıyla bu konunun Alman Federal Devleti'nin yetkisinde bulunduğunu ve mitingi düzenleyen gerçek kişilerin bu konuda gerekli yetkiyi haiz olmadıklarını ifade etmiştir. Mahkeme bu nedenle Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın kamuya açık bir mitingde "siyasi söylemlerde" bulunma hakkının ancak Federal Hükümet'in açık veya zımnen onayı alınarak mümkün olduğunu iddia etmiştir.

Mahkeme bu bağlamda, Cumhurbaşkanımızın Şubat 2014'te Berlin'de ve



öncesinde Köln şehrinde Almanya'da yaşayan Türk toplumuna hitap etmesinin ise resmi bir ziyaret çerçevesinde gerçekleşmiş olması nedeniyle, Federal Hükümet'in zımni bir onayının olduğunu ifade ederek, "Darbeye Karşı Demokrasi Mitingi"ndeki telekonferans yönteminde bu tür bir resmi ziyaretin ve dolayısıyla zımni onayın söz konusu olmadığını öne sürmüştür.



Mahkeme, ayrıca Cumhurbaşkanımızın kamu erkine sahip olması nedeniyle Alman Federal Anayasası'nda öngörülen temel hak ve hürriyetlerine dayanamayacağını, çünkü temel hak ve hürriyetlerin bireyleri devlete karşı koruma hakkını içerdiğini savunmuştur.

Münster Eyalet Yüksek Mahkemesi tarafından alınan karar, platform temsilcileri tarafından toplanma hürriyetinin ihlal edilmesi gerekçesiyle ihtiyati tedbir dilekçesiyle 30 Temmuz'da anayasal denetim yapmak üzere Federal Anayasa Mahkemesi'ne taşındı.

Anayasa Mahkemesi 1 BvQ 29/16 sayılı kararında davayı usul yönünden – davayı sunan avukatın gerekli vekâletinin olmaması gerekçesiyle reddetmiştir. Anayasa Mahkemesi'nde hızlandırılmış davanın kararı 30 Temmuz akşamı alınmıştır. Mahkeme kararında ayrıca tali olarak esasa ilişkin görüşünü çok kısa bir gerekçeyle açıklamıştır. Anayasa Mahkemesi kararında, canlı bir bağlantı kurulmak suretiyle Sayın Cumhurbaşkanının konuşmasının aktarılmasının yasaklanmasının katılımcıların anayasal toplanma hürriyetini ihlal etmediği ve dolayısıyla Münster Eyalet Yüksek Mahkemesi'nin hükmünün uygun olduğu şeklinde gerekçelendirmiştir.

Ancak, Köln şehrinde 3 Eylül 2011 tarihinde PKK sempatanları tarafından gerçekleştirilen bir mitingde Roj Tv aracılığıyla terör örgütün liderlerinden Murat Karayılan telekonferans yöntemiyle mitingde katılmış ve örgütün siyasi söylemlerini bu mitingde dile getirmiştir. Dev ekrandan kamuya açık bir alanda telekonferans yöntemiyle bir teröriste izin verilip, AB'ye aday ülke konumunda olan bir ülkenin Cumhurbaşkanının aynı yöntemle mitingde katılımına izin verilmemesi Avrupa'da yaşayan Türk toplumu tarafından yoğun bir şekilde eleştirilmiştir.

Cumhurbaşkanı Sayın Erdoğan'ın konuşmasının aşırı duygusallığa yol açabileceği iddiası ve akabinde öne sürülen yasaklama kararı gösterinin içeriğine bir müdahale olarak değerlendirilmektedir.

Devlet, gösteriyi düzenleyen kişilerin toplantı ve gösteri düzenleme hakkını ancak planlanan gösterinin kanuni sınırlar içinde gerçekleşip gerçekleşmediğine yönelik denetleyebilir; gösterinin ve gösterideki eylemlerin içeriğini ise çok sınırlı şekilde, gösteri hukuku, kamu düzeni ve ancak oransallık ilkesi uyarınca sınırlama yetkisini haizdir. Gösterinin içerik ve program akışını belirlemek, kanuni sınırlar içerisinde olmak kaydıyla, tamamen gösteri düzenleyicilerin yetkisinde olan bir husustur. Ayrıca, genel hukuk kuralları çerçevesinde yasaklamanın en son çare olduğu ve burada iddia edilen olası gerginliklerin önüne geçmek için başkaca önlemlerin (örneğin güvenlik güçleri sayısının artırılması, miting alanına etkin sınırlama yapılması, karşı gösterilere izin verilmemesi veya miting alanına uzak bir yerde izin verilmesi gibi hususlar) alınması gerektiği, toplanma ve gösteri düzenleme hürriyetinin en az seviyede kısıtlanması gerektiği, kamu düzeni savının ise ancak somut ve çok yakın bir tehlikenin varlığında mümkün olduğu, bu nedenle "Köln Demokrasi Mitingi"ne bu şekilde müdahale edilmiş olmasının temel bir kural ihlali olduğu mülahaza edilmektedir.

YENİ ENTEGRASYON KANUNU YÜRÜRLÜĞE GİRDİ

Almanya'da 6 Ağustos 2016 tarihinde Yeni Entegrasyon Kanunu yürürlüğe girdi. Bir Entegrasyon Kanunu'nun hazırlanması ilk bakışta olumlu bir geliş- ➤

me olarak değerlendirilmektedir. Ancak Kanun, özellikle yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte olmaması, daha çok Suriye'den gelen yeni mültecilerin iş piyasasına daha hızlı bir şekilde entegre olmalarına odaklanması nedeniyle eleştirilmektedir. Kanun'da amaçlanan entegrasyonun dar anlamda iş piyasasındaki entegrasyon anlamı taşıdığı gözlemlenmektedir. Almanya'da uzun yıllardır yaşayan ve çalışan yabancı kökenli kişilerin bireysel ve grup hakları bakımından dini ve kültürel haklar, ayrımcılık vb. hususlarda özel ihtiyaçlarına cevap veren bir kanuni düzenlemeye ihtiyaç olduğu değerlendirilmektedir.

ALMAN FEDERAL İSTİHBARAT SERVİSİ'NİN YURT DIŞINDAKİ VERİ TOPLAMA FAALİYETLERİNİ DÜZENLEYEN KANUN TASARISI MECLİSTE

Alman Federal İstihbarat Servisi'nin (Bundesnachrichtendienst) yurt dışındaki veri toplama faaliyetlerini düzenleyen Kanun Tasarısı (BND-Gesetz) Federal Meclis'te görüşülmektedir. Tasarı'nın en dikkat çeken düzenlemeleri şöyledir: yurt dışında yaşayan yabancı kökenli vatandaşların bilgilendirilmesi; İstihbarat Servisi'nin başka devletlerin kurum ve kuruluşlarından bilgi talep etmesi, bilgi iletmesi ve ortak veri tabanları oluşturması; AB ülkeleri dışında yaşayan önemli meslek sahiplerinin (avukat, gazeteci, doktor gibi) Almanya'nın menfaatinin

söz konusu olduğu durumlarda neredeyse herhangi bir sınırlamaya tabi olmaksızın takip edilip, dinlenmesi ve bu şekilde veri toplanması.

Tasarı özellikle yurt dışında yaşayan kişilerin kanuni bir sınırlandırmaya tabi olmaksızın dinlenmesi hususu nedeniyle sert bir şekilde eleştirilmektedir. Başta yurt dışında yaşayan gazetecilerin bu nedenle bir nevi gözetim altında tutulacağı düşünülerek, birçok insan hakları kurumu ve gazeteci derneği Kanun'a bir sınırlandırma maddesinin eklenmesi hususunda kampanyalar yürütmektedir. Kanun Tasarısı NSA skandalı (ABD Ulusal Güvenlik Dairesi skandalı) sonrasında hazırlanmaya başlanmış olup, Alman İstihbarat Servisi'nin yurt dışındaki faaliyetlerini gerekli hukuki zemine dayandırmak için tasarlanmıştır. Alman Federal İstihbarat Kanunu Tasarısı'nda AB vatandaşları için özel koruyucu düzenlemeler bulunmaktadır. Tasarı'nın bu haliyle kabul edilmesi, AB dışında bulunan kişilerin bireysel hak ve özgürlüklerini ihlal etme riskini beraberinde getirecektir.

ALMANYA'DA ANTI-TERÖR UYGULAMALARI VE KOLAYLAŞTIRILMIŞ SINIR DIŞI EDİLME GÜNDEMDE

Almanya'da yaşanan Würzburg ve Ansbach radikal saldırılarının ardından Anti-Terör Paketi açıklanacaktır. Kamuoyuna deklare edilen taslak metinde,

suça karışan yabancıların sınır dışı edilmelerinin kolaylaştırılması öngörülmektedir. Ayrıca, terörist bir grup için sözlü bir şekilde ve sosyal medya aracılığıyla propaganda eyleminin Alman Ceza Kanunu'na dâhil edilerek, suç teşkil etmesi talep edilmektedir.

ALMANYA'DA ÇİFTE VATANDAŞLIK VE CAMİLERİN TÜRKİYE'DEN FİNANSE EDİLMESİ TARTIŞMALARI



15 Temmuz darbe girişiminden sonra Almanya'da yaşayan Türk toplumunun çeşitli şehirlerde mitingler düzenlemesi Almanya'ya olan bağlılıkları hususunda kamuoyunda birçok tartışmayı beraberinde getirmektedir. CDU/CSU partilerinden bazı milletvekilleri, bu mitinglerin Almanya'da yaşayan Türklerin halen kendilerini Almanya'ya ait hissetmediklerinin bir göstergesi olduğunu iddia ederek, Türk toplumunun çifte vatandaşlık taleplerinin siyasi olarak bu bağlamda değerlendirilmesi gerektiğini savunmuşlardır. Ayrıca, özellikle DİTİB'e ait camilerin Türkiye'den finansal desteğinin engellenmesi gerektiği ve kendi "özerk" yapısını oluşturana kadar, hali hazırda dini cemaat statüsünde görülen DİTİB ile dini haklara yönelik herhangi devlet sözleşmesinin yapılmaması istenildi. Bu talepler her ne kadar birkaç milletvekili tarafından dile getirilmiş ise de, siyasi parti temsilcilerinin ve medyada yaratılan algı sebebi ile büyük bir çoğunluğun bu görüşte olduğu değerlendirilmektedir. ■





Son iki yıldır Avrupa'da yaşanan terör saldırıları sonrası Avusturya'da sağ görüşlü söylemler olağanüstü bir şekilde artmıştır. Bu durum yeni düzenlemelerde de kendini açık bir şekilde göstermektedir.

AVUSTURYA'DA ÇİFTE VATANDAŞLARIN İNCELENECEĞİ UYARISI

Avusturya Dışişleri ve Entegrasyon Bakanı Sebastian Kurz yaptığı açıklamada, darbeye karşı çıkan vatandaşların katıldığı gösterileri eleştirerek, "Türkiye kökenli insanlar, Avusturya'ya karşı sadık tutum göstermeli" ifadelerini kullandı. Bakan, Türk siyasi partilerinin Haziran ve Kasım seçimlerinde Avusturya'da çok aktif olmalarının bir sebebinin Avusturya huku-ku uyarınca yasak olan gizli çifte vatandaşlarının olması olduğunu iddia ederek, çifte vatandaşlığı olan Türkler hakkında inceleme başlatılacağını belirtti. Avusturya vatandaşlığının yanı sıra Türk vatandaşlığını sonradan yeniden edinen kişinin Avusturya vatandaşlığı geri alınabilmektedir.

AVUSTURYA'DA MÜSLÜMAN GENÇLERİN VE CAMİLERİN DENETLENMESİ TARTIŞMALARI

Son iki yıldır Avrupa'da yaşanan terör saldırıları sonrası Avusturya'da sağ görüşlü söylemler olağanüstü bir şekilde artmıştır. Avusturya'nın sağ partisi FPÖ Genel Başkanı Strache yaptığı bir açıklamada önümüzdeki aylarda kamuoyunda tartışılması beklenen birçok hususa değinmiştir. Strache bildirisinde, DAEŞ tarafından düzenlenen eylemlerin Nazi Eylemleri Yasaklama Kanunu'na dâhil edilmesi ve radikal sanıklar için özel hapishaneler kurulması; bu tür eylemlere katıldığı tespit edilen kişilerin Avusturya vatandaşlığından çıkartılması gerektiğini savunmuştur. Strache ayrıca bu bağlamda Avusturya'da bir Anti-Terör Kanunu hazırlanması gerektiğini ifade ederek, Avusturya'da yaşayan ve terörist olabilecekleri şüphesi bulunan kişiler ile tüm cami ve Müslüman derneklerin kapsamlı bir şekilde denetlenmesi gerektiğini öne sürmüştür. Avusturya'da Müslüman dernekleri ve camilerin kontrol edilmesi hususu, ülkede bulunan Müslümanlar tarafından –muhtemel terörist muamelesi görmeleri nedeniyle sert bir şekilde eleştirilmektedir.

2016 ENTEGRASYON RAPORU YAYINLANDI

Avusturya Entegrasyon Bakanlığı tarafından yayınlanan 2016 Entegrasyon Raporu, Avusturya'da yaşayan Türk kökenli vatandaşlarımız arasında işsizlik oranının %19,8 ilâ %25,1 arasında olduğuna, fakat bu oranın Avusturyalılar arasında sadece %8,1 olduğuna dikkat çekmektedir. Raporda, yabancı kökenliler arasında Avusturya vatandaşlığının edinilmesi oranının oldukça düşük olduğu (2015 yılında: 8.144 kişi) ve 2015 yılında Avusturya'da sadece 997 Türk kökenli kişinin Avusturya vatandaşlığını kazandığı tespit edilmiştir. Yabancı kökenli kişilerin Avusturya'da eğitim, çalışma hayatı ve barınma gibi konular başta olmak üzere halen ayrımcılığa uğradığının bir göstergesi niteliğinde olan raporda, devlet yetkililerince bir eylem planı hazırlanmıştır. ■



Özellikle Müslümanlara yönelik yaptığı baskıcı uygulama ve düzenlemelerle gündemden düşmeyen Fransa'da uzun süredir plajlarda burkini giyilmesinin yasaklanması kararı konuşuluyor. **Müslümanları asıl endişeye sevk eden ise bu yasakların kapsamının genişleyerek artma ihtimali.**

FRANSIZ DANIŞTAYI BURKİNİ KARARINI DURDURDU

Fransa'da son haftalarda gündemde olan Cannes Belediyesi'si'nin "Geleneklere ve laikliğe uygun olmayan, hijyene ve yüzme güvenliğine aykırı yanlış kıyafetler ile halka açık plajlarda bulunmak ve yüzmek yasaktır" hükmü ile plajlarda özellikle Müslüman kadınların kullandığı burkiniyi yasaklaması birçok tartışmaya konu olmuştu. Belediye Başkanı "gösterişli" şekilde bir dine ait olan bir kıyafetin, özellikle son zamanlarda Fransa'nın terör saldırılarının hedefi olması nedeni ile kamu düzeni ve güvenlik açısından sorun yaratacağını iddia etmiş, sözlü ya da fiziksel saldırıların önüne geçmek adına yasağı getirdiklerini açıklamıştı.



Fransa'da İslamofobi'ye Karşı Kolektif'in (CCIF) ve diğer üç kişinin başvurusu üzerine Cannes Belediyesi'si'nin burkiniyi yasaklama kararını inceleyen Nice İdare Mahkemesi, uygulamanın ciddi ve yasa dışı olmadığına ve özellikle Nice'te yaşanan son terör saldırısına da atıf yapılarak, toplumda zıtlaşmayı ve nefreti tetikleyecek unsurların azaltılmasının isabetli olduğuna, plajlarda dini sembollerin sergilenmesinin bir gereklilik olmadığına vurgu yapılırken, diğer belediyelerde de benzer metinler gündeme gelmeye başlamış ve uygulamaya konulmuştu.

Fransa'daki bu gelişmeler İspanya, İtalya ve Almanya başta olmak üzere birçok ülkede türban serbestisini/yasağını gündeme getirdi. İtalya'da aşırı sağcı Kuzey Ligi ülkenin sahil kentlerinde Cannes'dakine benzer yasaklar uygulanması çağrısı yaparken, İçişleri Bakanlığı ve Katolik Kilisesi yasağa "provokatif" olması nedeni ile karşı çıktı. İsveç'te ise futbolda şiddetin önlenmesi kapsamında statlarda uygulanan yüz gizleme yasağına "dini gerekçelerle yüzünü gizleyenlerin" dâhil olmadığı ifade edildi. Bu açıklamaya polis teşkilatından karşı çıkanlar oldu ancak, İçişleri Bakanı statlarda az sayıda türbanlı kadının yer almasına vurgu yaparak, bunun bir polemik haline getirilmesini yanlış bulduğunu ifade etti.

Söz konusu yasak son olarak 25 Ağustos'ta Fransız Danıştay'ına taşındı ve Danıştay Burkini yasağının Fransız Anayasası tarafından da güvence altına alınmış olan "seyahat ve yer değiştirme özgürlüğü" ve "din ve vicdan özgürlüğü"nü ihlal ettiğini belirterek, yasağı getiren belediye kararını iptal etti.



2010 yılında Fransa'da ve 2011 yılında Belçika'da kamuya açık alanlarda yüz gizleme yasağı dâhilinde burka ve nikabın (sadece gözlerin açıkta bırakıldığı türban şekli) yasaklanması AİHM'e taşınmıştı. Mahkeme Belçika'nın da müdahil olduğu S.A.S vs. France davasında konuyla ilgili olarak, Fransız hükümetinin "kamu güvenliği" sebebi ile getirdiği bu yasağı hukuka uygun bulmuş ve din ve vicdan hürriyetini ihlal etmediğine hükmetmiştir. Kararın gerekçesinde "yüz gizleme" olgusunun birçok suçun failini bulmak/tespit etmek adına zorluk çıkardığına vurgu yapılmıştır.

2 Mart 2011 Tarihli 2010-1192 Sayılı ve 11 Ekim 2010 Tarihli Kamusal Alanda Yüzün Gizlenmesini Yasaklayan Yasanın Uygulamasına İlişkin Sirküler'de "yüzü gizlemeye yönelik ve kimlik tespitini imkânsız hale getiren kıyafetlerin giyilmesi yasaktır" denilmektedir. Aynı metinde örnek olarak burka, nikap ve maske türü aksesuarlar verilmiştir. Bu kurala uymayanların cezalandırılacağı vurgulanırken, gizlenme kastı aranmayacağı da belirtilmiştir. İlgili yasa ve sirkülerde Burkini (haşema) ile ilgili açık bir yasak bulunmamaktadır.

"FRANSA İSLAM VAKFI" VE İBADETHANELERİN FİNANSMANI

Fransa'da son iki yıldır artan ve en son 26 Temmuz'da bir kilisede gerçekleşen terör eylemleri uzun süredir tartışılan bir konunun parlamentoya taşınmasına neden oldu; camilerin finansmanı. Yapılan saldırıları İşid'in üstlenmesi ve bu saldırıları cihat için yaptıklarını iddia etmeleri, Fransa içinden maddi ve manevi destek aldıkları şüphesini güçlendirdi. Ülkede birçok ibadethanenin yabancı ülkeler

tarafından maddi anlamada desteklenmesinin bir kontrol sorunu olduğunu düşünen bir grup parlamenter, Başbakan Valls'in camilerin yabancılar tarafından finansmanının geçici olarak durdurulması fikrine destek veriyor. Bir diğer grup ise fikre esas olarak karşı çıkmamakla birlikte, yabancı ülkelere gelen maddi desteğin yerine nasıl bir destek sağlanacağı konusunun çözülmesi gerektiğini savunuyor.

Fransız Senatosu'na sunulan 757 Sayılı ve 5 Temmuz 2016 tarihli "2015-2016 Fransa'da İslam'ın Organizasyonu, Yeri, Finansmanı ve İbadethaneleri" başlıklı 577 sayfalık kapsamlı raporda ülkedeki Müslüman toplumu, İmam ve diğer din görevlilerinin eğitimi, ibadethanelerin finansmanı, helal ürünler, yetkin muhataplar, özel eğitim kurumları ve mezarlıklar gibi başlıklar altında konular ele alınmış; değişik ülkelere Müslüman toplumların Fransa'daki temsilcileri ile görüşülmüştür. Raporda en çok dikkat çeken konu imamların eğitimi; imamların daha maliyetli olduğu için Fransa'da eğitim almak yerine, yabancı ülkelere eğitim alıp görevlendirilmeyi tercih ettiklerine değinilmiştir. Konunun çözümü için İslam'ın finansmanını tek bir elde toplamayı ve şeffaf bir vakfın kurulmasını öncelik olarak gören birçok senatör var. Fransız devletinin ibadethanelere finansal kaynak sunmasını veya helal ürünlerin satışından camilere pay ayrılması fikrini savunanlar var ancak bu öneriye "laiklik" sebebi ile karşı çıkanlar ağır basıyor. Fransız Devleti, Anayasası'nda ve 1905 Tarihli Laiklik Yasası'nda da belirttiği üzere laik bir devlet olduğu için, herhangi bir dinin ibadethanelerinin devlet tarafından finansmanı şimdilik mümkün görünmüyor. »





FRANSA



İNGİLTERE

CHARLIE HEBDO YİNE İFADE ÖZGÜRLÜĞÜNÜN SINIRLARINI ZORLUYOR

İslam karşıtı derginin 10 Ağustos'ta yayımlanan sayısının kapağında çıplak olarak çizilmiş Müslüman bir erkek ve kadın ile "İslam Reformu. Rahatlayın Müslümanlar!" ifadesi yer aldı. Derginin yayımından sonra isimsiz tehdit aldığı da gazetelerde yer aldı. Dini değerlerin bu şekilde karikatürize edilmesi daha önce de pek çok kez gündeme gelmişti.

"Sınırsız özgürlük" anlayışı felsefi anlamda ileri sürülebilse de hukuken geçerliliği bulunmamaktadır. Fransa'nın ve birçok Avrupa ülkesinin temel değerlerinden biri olan ifade özgürlüğü, 1789 İnsan Hakları Bildirgesi'nde de "tüm vatandaşların özgürce konuşması, yazması, kendini ifade etmesi ancak yasal sınırlar içerisinde ve suistimal etmeden" bu özgürlüğü kullanmaları kaleme alınmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi de 10uncu maddesinde konuyu ele almıştır. Sözleşmenin 10uncu maddesinin ihlal sonucunu doğurmaması için 3 koşul taşınması gerekir. Bu koşullar, AİHM tarafından çok katı olarak yorumlanmaktadır. İçtihatlar göre kısıtlamanın Yasada öngörülmüş olması (hukukun üstünlüğü), sınırlı sayımla belirtilen amaçlara yönelik olması, aynı zamanda demokratik topluma aykırı düşmeyen ve öngörülen amaca ulaşmak için gereken ölçüde (orantılılık ilkesi) olmasıdır. AİHM'in daha önce verdiği kararlardan, demokratik toplumlarda hoşgörüsüzlüğe dayalı (dini hoşgörüsüzlük de dâhil olmak üzere) kını yayan, teşvik eden, yücelten ya da haklı gösteren her türlü ifade şeklinin cezalandırılmasının mümkün olduğu sonucu çıkmaktadır.

Konunun Fransız yargısına taşınıp taşınmayacağı merak konusudur. Ancak olası bir yargı durumunda AİHM içtihatlarının dikkate alınacağı mülhaza edilmektedir.

IFAP'IN ANKETLERİ İSLAMOFOBİYİ GÖSTERİYOR

Fransız Kamuoyu Enstitüsü'nün (IFAP) yaptığı son anketlerde ülkede yaşayan Katolik inancına sahip kişilerin %45'i İslam dinini bir tehdit olarak gördüklerini beyan etti. Son günlerde yeniden gündeme gelen Fransa İslam Vakfı'nın tartışıldığı dönemde yapılan bu anket ve sonucu oldukça çarpıcı. Şubat 2015'te yapılan ankette %33 oranında olan tehdit algısının artmasına rağmen, ankete katılanların %65'i radikal İslamcılarla diğer Müslümanları karıştırmamak gerektiğini söylüyor.

Aynı ankette cami yapımına karşı olanların oranı %55, devlet okullarında türban takılmasına karşı olanların oranı %67 çıkmıştır.

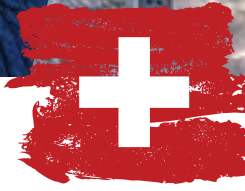
İNGİLTERE AVAM KAMARASI'NA GÖRE MÜSLÜMAN KADINLAR ÇALIŞMA HAYATINDA 3 KAT DAHA FAZLA AYRIMCILIĞA UĞRUYOR



İngiliz Parlamentosu'nun alt kanadı Avam Kamarası'nın Kadın ve Eşitlikler Komisyonu tarafından hazırlanan raporda, Birleşik Krallık'ta çalışma hayatında en dezavantajlı kesimin Müslüman kadınlar olduğu ifade edildi. Raporda, tüm diğer inanç ve etnik gruplara kıyasla çalışma hayatlarında Müslüman kadınların cinsiyetleri, etnik azınlıktan gelmeleri, inançları ve kültürleri nedeniyle en fazla ayrımcılığa maruz kalan kesimi oluşturduğu ve İslamofobiden doğrudan etkilendiği vurgulanarak, Müslüman kadınların işsiz kalma olasılığının da tüm kadınların geneline göre üç kat daha fazla olduğuna dikkat çekildi. Raporda ayrıca nefret suçlarının 2014 ilâ 2015 yılları arasında %96 oranında arttığı ifade edilmiştir. Komisyon üyeleri rapor kapsamında ayrıca İngiltere Kadın ve Eşitlik Bakanlığı'na yaptıkları çağrıda, hükümetin söz konusu eşitsizliğe ve ayrımcılığa çözüm bulması için harekete geçmesi gerektiğini vurguladı.




BELÇİKA



İSVİÇRE

TÜRK BELEDİYE BAŞKANINA TEHDİT

Brüksel'de Saint-Josse Belediye Başkanı ve aynı zamanda Belçika'daki ilk Türk siyasetçi olan Emir Kır'a içinde daha sonradan şeker olduğu anlaşılan beyaz bir toz ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı Hitler ile kıyaslayan bir yazı bulunan mektup gönderildi. Bu olay üzerine yapılan açıklamada ilk kez bir siyasetçi "Türko-fobi" den bahsetti. Özellikle son bir yılda artan olaylar ve medyada Türkiye ve Türklere yönelik karalama kampanyalarının yabancı düşmanlığından çok "Türk düşmanlığına ve korkusuna" dönüştüğünü söylemek mümkün. Bu konuda ilk adımı atan Belediye Başkanı, şikâyetçi oldu. Savcılık, mektubu gönderen kişinin kimliğinin henüz teşhis edilemediğini ancak soruşturmanın devam ettiğini bildirdi. Ülkede mektup yolu ile tehdit suçunun cezası 6 ay ile 5 yıl arası hapis cezası ile cezalandırmaktır.

ÇİFTE VATANDAŞLIK TARTIŞMALARI

Türk vatandaşı ve Belçika vatandaşı olan milletvekili Zuhul Demir'in Belçika Parlamentosu'na darbe karşıtı gösterilerde kullanılan Türk bayrakları ve Türkçe sloganları işaret ederek, "Bu insanlar Türk mü, Belçikalı mı?" diye sorması ve Belçika-Türk çifte vatandaşlığının kaldırılması gerektiğini savunması büyük gündem yarattı. Parlamento'da fikri savunular kadar, eşitlik ilkesine aykırı şekilde bu konunun sadece Türklere için gündeme getirilmesinin yanlış olduğunu savunanlar da var. Ülkede Türklere dışında, Fas ve Suriyelilerin de çifte vatandaşlıktan yararlandığı göz önünde bulundurulduğunda, sadece Türklere yönelik bir çifte vatandaşlık sınırlamasının uygulanması hukukun temel ilkelerinden eşit muamele ve orantılılık ilkesine aykırı ve devlet eli ile yapılan bir ayrımcılık olacaktır.



HELAL ET TEKRAR GÜNDEMDE

İsviçre'de helal etin vergi ayrıcalığına sahip olması, bazı milletvekilleri tarafından mecliste gündeme getirildi. Helal ürünlerin vergi dokunulmazlığı sebebi ile daha uygun fiyata satılması, özellikle kasaplarda helal etin tercih edilmesine neden oluyor. Bu durum iç piyasadaki et arzını olumsuz etkilediği için rahatsız olan vekiller, helal etin sadece Müslümanlara satılmasını gündeme getirdi.



Konunun din ve vicdan hürriyetinden çok eşitlik ilkesi özelinde tartışılması gerektiğini savunan bir başka grup parlamenter ise vergi ayrımcılığını kaldırmayı teklif ediyor. ■

Milli Mücadele ve İslam Şairi

Mehmet Akif Ersoy



Derneğin yemini içerisinde yer alan kayıtsız ve şartsız itaat ibaresini **“sadece iyi ve doğru olanlara”** itaat edeceğini söyleyerek değiştirdi.

İlk ve orta tahsillerini Fatih semtinin mekteplerinde tamamlayan Akif, geleceğini babasının görüşlerinden etkilenecek şekilde oluşturdu ve Mülkiye'ye kaydoldu. Üç yılın ardından Baytar Mektebi'ne kaydolun genç Mehmet Akif, bir taraftan hocası Rifat Hüsamet'in etkisiyle Pasteur'a hayranlık duymakta, diğer taraftan güreş tutarak bedeninin zindeliğini korumaktaydı. 1893'te mezun olmasının ardından, ilk eseri yedi beyitlik gazeli Servet-i Fünun'da yayınlandı. Dört yıl boyunca Rumeli, Anadolu ve Arabistan'ın çeşitli yerlerinde görev yaptı. Meşrutiyetin ilanından on gün sonra o zamanlar gizli bir cemiyet olan daha sonra ise partileşecek İttihat ve Terakki'ye üye oldu. Derneğin yemini içerisinde yer alan kayıtsız ve şartsız itaat ibaresini “sadece iyi ve doğru olanlara” itaat edeceğini söyleyerek değiştirdi. Akif, 1908'de Darülfünun'da Edebiyat-ı Osmaniye dersleri vermeye başladı. Aynı yıl Sırat-ı Müstakim dergisinin başyazarı oldu. 1913'te kurulan Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nde halka konuşmalar yaparak aktif görev üstlendi. Teşkilat-ı Mahsusa'daki görevi nedeniyle Almanya'ya ve sonrasında İngiliz kışkırtmalarını önlemek amacıyla Arabistan'a gitti; buradaki görevi esnasında Çanakkale Zaferini haber alan Akif coşkuyla Çanakkale Destanı şiirini kaleme aldı.

Ülkeye döndükten sonra Milli Mücadeleye destek vermeye devam etti. 24 Nisan 1920'de Mustafa Kemal'in davetlisi olarak Ankara'ya geldi. 12 Mart 1921 Cumartesi günü, saat 17.45'te İstiklal Marşı ulusal marş olarak kabul edildi; Akif beş yüz liralık ödülünü Dar'ül Mesai vakfına bağışladı. 1926 yılında Mısır'a yerleşti ve burada Türk Dili ve Edebiyatı dersleri verdi. 1936 yılında Mısır'dan İstanbul'a hasta olarak gelen Akif, aynı yıl 28 Aralık'ta Hakk'ın rahmetine kavuştu. ■

Âtiyi karanlık görerek azmi bırakmak...
Alçak bir ölüm varsa, emînim, budur ancak.
Dünyâda inanmam, hani görsem de gözümle.
İmânı olan kimse gebermez bu ölümle:
Ey dipdiri meyyit, 'İki el bir baş içindir.'
Davransana... Eller de senin, baş da senindir!
His yok, hareket yok, acı yok... Leş mi kesildin?
Hayret veriyorsun bana... Sen böyle değildin.
Kurtulmaya azmin neye bilmem ki süresiz?
Kendin mi senin, yoksa ümidin mi yüreksiz?
Âtiyi karanlık görüvermekle apıştın?
Esbâbı elinden atarak ye'se yapıştın!
Karşında ziyâ yoksa, sağından, ya solundan
Tek bir ışık olsun buluver... Kalma yolundan.
Âlemde ziyâ kalmasa, halk etmelisin, halk!
Ey elleri böğründe yatan, şaşkın adam, kalk!
Herkes gibi dünyâda henüz hakk-i hayâtın
Varken, hani herkes gibi azminde sebâtın?
Ye's öyle bataktır ki; düşersen boğulursun.
Ümide sarıl sımsıkı, seyret ne olursun!
Azmiyle, ümidiyle yaşar hep yaşayanlar;
Me'yûs olanın rûhunu, vicdânını bağlar
Lânetleme bir ukde-i hâtır ki: çözülmez...
En korkulu cânî gibi ye'sin yüzü gülmez!
Mâdâm ki alçaklığı bir, ye's ile şirkin;
Mâdâm ki ondan daha mel'un daha çirkin
Bir seyyie yoktur sana; ey unsur- îman,
Nevmid olarak rahmet-i mev'ûd-u Hudâ'dan,
Hüsrâna rıza verme... Çalış... Azmi bırakma;
Kendin yanacaksan bile, evlâdını yakma!
Evler tünek olmuş, ötüyor bir sürü baykuş...
Sesler de: 'Vatan tehlikedeymiş... Batıyormuş!'
Lâkin, hani, milyonları örten şu yığından,
Tek kol da yapışsam demiyor bir taraftan!
Sâhipsiz olan memleketin batması haktır;
Sen sâhip olursan bu vatan batmayacaktır.
Feryâdı bırak, kendine gel, çünkü zaman dar...
Uğraş ki: telâfi edecek bunca zarar var.
Feryâd ile kurtulması me'mûl ise haykır!
Yok, yok! Hele azmindeki zincirleri bir kır!
'İş bitti... Sebâtın sonu yoktur!' deme, yılma.
Ey millet-i merhûme, sakın ye'se kapılma.

14 Mart 1913
Mehmet Akif Ersoy

möln
1992



*Almanya'nın
Utanç Tarihi:*

Möln Katliamı

Almanya tarihine '**Möln Katliamı**' olarak geçen ırkçı vahşetin üzerinden tam 24 yıl geçti. Üç vatandaşımızın yanarak can verdiği korkunç olay ırkçı ve İslam karşıtı politikaların bir sonucuydu.

 **Yazı:** Editoryal

Bu elim olayın üzerinden çeyrek asır geçti ancak bugün yine ırkçılar, İslam karşıtları toplumlar arasında ayrışmayı, nefreti körüklemeye devam ediyor.

23 Kasım 1992 gecesi Michael Peters ve Lars Christiansen'in Möln'de kundakladıkları evden Yeliz'le beraber, 14 yaşındaki Ayşe Demir ile 51 yaşında-



ki Bahide Arslan'ın cenazeleri çıktı. 22 Kasım'ı 23 Kasım'a bağlayan gece katiller önce Ratzeburgerstr'de bulunan Türklere ait binaları sonra Arslan ailesinin evini ateşe verirler. İtfaiye ekiplerinin Arslan Ailesini kurtarmaya gelmesi, Ratzeburgerstr'deki yangın yüzünden saatlerce gecikir ve üç Türk yanarak can verir.

Nihayetinde ekipler içeri girdiklerinde, 6 saattir duman soluyan ve babaannesi Bahide Arslan'ın ıslak battaniyelere sarıp masanın altına soktuğu İbrahim Arslan'ı canlı ama ağır yaralı bulurlar. Ayten Arslan ise oğlu Emrah'ı ıslak battaniyeye sarıp yedi metre yükseklikteki camdan atlar. İki sene süren tedavisinden sonra sakat olarak hayatta kalmayı başarır.

Mölln'de yaşananlar vatandaşlarımıza yönelik yapılan vahşi saldırılardan sadece bir tanesi. Bu ülkenin kalkınmasına, gelişmesine yıllarca emek vermiş insanlara yönelik yapılan saldırılara karşı Alman devletinin daha kararlı, daha caydırıcı, her şeyden önemlisi daha inandırıcı bir politika izlemesi gerekmektedir. ■





Bir Tutam Tad **BAHARAT'IN** **TARİH YOLCULUĞU**

✍ Yazı: Habibe Yıldız

►► ***Kültür kavramını daha dar bir alanda tanımlayacak olursak insanoğlunun doğa tarafından kendisine verilen malzemenin ham haliyle yetinmeyip onu işlemesi, dönüştürmesi, malzemenin birbiriyle uyum ve zıtlıklarını keşfetmesinin adıdır denilebilir. Bu merak ve yeti insanoğlunun diğer canlılardan farklı olarak tarih ve kültür denilen ayrıcalığa sahip olmasını sağlamıştır.***

Yemek kültürü de doğanın insana sunduğu envai çeşit besin maddesinin işlenip dönüştürülmesini, korunup saklanması ve sunumunu konu eder. Her ne kadar öncelikli amaç karın doyurmaksa da yediğinden lezzet almak uğraşısı, ham malzemeyi dünyanın her köşesinde farklı tatlara büründürüp yemek yemeyi bir zevk, bir ayrıcalık, daha da ötesi yaşıyor olmanın sağladığı büyük bir armağana dönüştürmüştür.

Ham haliyle yine doğadan elde edilen, kokusu iç açıcı, tadı keskin bitkilerin eklendikleri yemeği bambaşka bir tada dönüştürüyor olduğunu görmek yemek kültürünün en önemli keşfidir. Bu aşamadan sonra bir daha hiç bir tat eskisi gibi olmayacaktır. Eski çağlarda muhtemelen etlerin yapraklara sarılarak saklanması ya da pişirilmesi

dolayısıyla keşfedilen baharatın, bir süre sonra sadece lezzet verici değil aynı zamanda besin maddelerini koruyucu, bozulmasını önleyici, bozulmuş olanın da tadını düzenleyici etkilerinin keşfedilmesi dahası bu tarz bitkilerin şifa verici özelliklerinin fark edilmesi de eklendiğinde baharat insanoğlu için vazgeçilmez hale gelmiştir. O artık hem ağız tadıdır, hem de ilaç...

Baharat Önemli Bir Ticaret Malzemesi Ve Zenginlik Kaynağıdır. Tıpkı Altın ve İpek Gibi...

Ham gıda maddeleri gibi baharatlar da coğrafyaya göre farklılıklar arz etmekle birlikte kurutulmuş olarak saklanmasının mümkün oluşu, az miktarının bile kokusunu ve tadını muhafaza ediyor olması dolayısıyla heybelerde, ceplerde, torbalarda uzun yolculuklara çıkmış, dünya-

nın dört bir yanına dağılmış, aranır bilinir hale gelmiştir. Bu sebeple eski çağlardan beri baharat önemli bir ticaret malzemesi ve zenginlik kaynağıdır. Tıpkı altın ve ipek gibi...

Eski Mısırlıların kişniş, rezene, kimyon, sarımsak ve kekik gibi çok farklı baharatları sadece tıpta ve mutfakta değil, dahası mumyalama işlemlerinde, ölü törenlerinde, dini ritüellerde kozmetik ve büyüculükte kullandıklarını biliyoruz. İncil’de Saba Melikesi Belkis’in Süleyman’a değerli taşlar ve baharatlar hediye ettiği bilgisi de eski çağlarda insanoğlunun kendi medeniyet sahasında bulunmayan baharatları bilip tanıdığına işaret eden bir başka kayıt.

Mezopotamya medeniyetlerinden kalan kil tabletlere çivi ile çiziktirilmiş kayıtlara göre eski Asurlular aromatik bitkilere özel önem veriyorlardı. Asurbanipal dönemine ait tabletlerde aromatik ve şifalı bitkilerin listesi tutulmuş, kekik, susam, kakule, zerdeçal, safran, haşhaş, sarımsak, kimyon, anason, kişniş, dereotu ve mür gibi baharatlardan bahsedilmiştir. Yine bu dönemlere ait bir başka kayıta Babil Kraliyet Bahçesi’nde 64 farklı bitkinin yetiştirildiği bilgisi vardır.

Hint’te Kokunun, Tadın ve Buhurun Tıbbi Etkileri Yanında Mistik Anlamları da Vardı

Uzakdoğu medeniyet sahalarının zengin florası çok farklı baharat cinslerinin keşfine imkân sağlamıştı. Çin ve Hint mutfagında bir tutamı eti ve sebzeyi cennet tadına dönüştürmeye yeten otlar, kökler ve yapraklar kullanılıyordu. Dünyanın bu köşesinde ölümden başka her derde deva olan otların varlığı dilden dile anlatılıyordu. Milattan yüzlerce yıl önce tutulmuş Çin kayıtları sinameki, muskat ve karanfilden bahsediyordu. Çinli soylular nefeslerinin güzel kokması için ağızlarında karanfil saklıyor, saksılarda zencefil yetiştiriyorlardı. Bir başka baharat cenneti olan Hint’te kokunun, tadın ve buhurun tıbbi etkileri yanında mistik anlamları da vardı.

Doğu ülkelerinde yetişen baharatlar ve Akdeniz havzasının aromatik tatlı bitkilerine ilişkin ilk bilimsel ve ayrıntılı kayıtlar eski Yunan’da tutulmuş, Hipokrat ve Dioskorides’in verdiği bilgiler günümüze kadar bitkisel tıbbin temelini oluşturmuştur.

►► **Nane, kekik, dereotu, maydanoz, biberiye, kişniş, çemen, poy, safran, biber** gibi baharatlar hemen hemen her hanenin mutfagında bilinir ve yerli yerince kullanılır.



Temizlik, Güzel Koku ve Şifa Arayışı

İslam Medeniyeti, yayıldığı coğrafyalar arasında kurduğu ticari ilişki ile baharat üzerinde çağlar süren bir tekel kurmayı başarmıştır. Bu tekel ticaret kalemi olan baharatların sayısını arttırmış, uzak memleketlerin baharatlarını Akdeniz’e taşımış, dinin emri olan temizlik, güzel koku ve şifa arayışı baharatların bu alanda kullanımını yaygınlaştırmış, özellikle kozmetikte benzersiz yenilikler ortaya çıkmasını sağlamıştır. Tıp bilginlerinin atıfta ►►



Nitekim bu uzak deniz yolculuklarından dönen İspanyol ve Portekizli gemicilerin navlun yükü **tarçın, karanfil, karabiber** ve **zencefilden** ibarettir.



bulunduğu baharatlar ısrarla aranılan, yüksek bedeller karşılığında alıcı bulan ticari ürünlerdir artık.

Bu ticari tekel Haçlı Seferlerinin görünmeyen gerekçelerinden birisidir. Tanrının rızası vaadiyle Avrupa içlerinden yola çıkartılan yoksul insanların elde ettikleri ilk ödüdür baharat. Onlar eliyle Avrupa içlerine taşınan,

tadanı kendisine bağımlı kılan, tanrının göksel ülkesinden indirilmişçesine anlamlı kutsal tatlar ve kokulardır bunlar.

Baharat Yolculuğu

Ortaçağ Avrupa'sında baharat altın kadar önemlidir. Bir kilo safran soylu bir at değerindedir, bir parça zencefil bir koyun. Londra'da bu çağlarda ev kirası para yokluğu sebebiyle biberle ödenebiliyordu. Soylu gelinlerin çeyizlerinde bir parça biber olması en büyük zenginlikti. Bu çağlarda baharat, altın ve ipek kadar soyluluk ve zenginlik göstergesi olması dolayısıyla büyük coğrafi keşiflerin yapılmasının da en önemli gerekçelerindendir. Kolomb'u uçsuz bucaksız okyanuslara düşüren, Vasko de Gama'yı, Vespuçi'yi, Cook'u, Dias ve Magellan'ı fatihler haline getiren, kendilerinden önce karayoluyla Çin'e gidip Kubilay'ın sofrasında farklı lezzetler tadan Marko Polo'nun anlattığı baharatlara ulaşmaktır. Nitekim bu uzak deniz yolculuklarından dönen İspanyol ve Portekizli gemicilerin navlun yükü tarçın, karanfil, karabiber ve zencefilden ibarettir.





Sanayi devrimiyle birlikte tahtından olan baharatın Türk mutfağındaki macerasına gelince; Asya içlerinde yaşayan Türk halklarının çok çeşitli baharatlara ve şifa taşıyan otlara aşinalığı olduğunu biliyoruz. Göçebe Türkler, gelip geçtikleri coğrafyalar arasında bir çok kültürel öğeyi taşıdıkları gibi baharat kültürünü de beraberlerinde taşıyorlar, hastalıklarını çeşitli otlarla tedavi ediyorlardı. Yüz yıllar içinde bitkilerin faydalarını ve etkilerini gözlemleyen insanlar kendilerine has bir geleneksel tıp geliştirmişlerdi.

Osmanlı ülkesi baharat ticaretinin merkezinde yer alıyordu ve aşağı yukarı bütün baharat limanları Osmanlı kontrolünde bulunuyordu. Bu ticaret imparatorluğun başkentinde Mısır Çarşısı olarak bilinen bir baharat çarşısında bütün görkemi ve çeşitliliğiyle sergileniyordu. Yüzlerce yıl boyunca doğunun ihraç ürünü olan baharatlar bu çarşıdan Avrupa'ya ulaştırılıyordu. Çin'in zencefilini, Hint'in muskatını, Arabistan'ın karabiberini ve helini, Sind'in tarçınını Mısır Çarşısı'nda bulmak mümkündü.

Baharat, Osmanlı Mutfağında Bambaşka Yeni Tatlar Ortaya Çıkarmıştır

Osmanlı Türk mutfağı hem Anadolu ve Trakya'nın bitki çeşitliliği hem de Türklerin geçmişte ilişkili oldukları coğ-



Nane, kekik, dereotu, maydanoz, biberiye, kişniş, çemen, poy, safran, biber gibi baharatlar hemen hemen her hanenin mutfağında bilinir ve yerli yerince kullanılır.

rafyalardan gelen tatlar sayesinde baharat kullanımı açısından son derece zengindir. Özellikle Osmanlı mutfağında baharat kullanımı standardize edilmiş, baharat zorunlu bir tat olarak yemeklere sokulmuştur. Öyle ki baharat Osmanlı eliyle girdiği şerbeti, tatlıyı, yemeği, deniz ürünlerini ve eti bambaşka tatlara bambaşka ürünlere dönüştürüp yeni ticaret kalemleri haline getirmiştir.

Türk mutfağında baharat öncelikle bu coğrafyada tarımı yapılan bitkilere dayanır. Nane, kekik, dereotu, maydanoz, biberiye, kişniş, çemen, poy, safran, biber gibi baharatlar hemen hemen her hanenin mutfağında bilinir ve yerli yerince kullanılır. Bölgeye göre yoğun ya da az kullanılmakla birlikte bu bitkiler Türk mutfağının ortak baharatlarıdır diyebiliriz. Bunun dışında yüzlerce yıldır süren baharat ticareti dolayısıyla kadim zamanlardan beri bu topraklar karabiberle, tarçınla, kimyonla, zerdeçal ve zencefille, kakule ile tanıştıktır. Her bir baharatın hangi yemekte kullanılacağı bilinip kuşaklardan beri aktarılmaktadır. ■

İslam Düşünce Dünyasının Mimarlarından İmam Gazzali

Yazı: Raziye Çetin



*Bedenine değil kendine değer
ver ve gönlünü olgunlaştır.
Çünkü kişi bedeni kadar değil,
ruhu kadar insandır.*

Asıl adı Muhammed bin Muhammed bin Muhammed bin Ahmed olan İmam Gazzali, İran'ın Tûs şehrine bağlı Gazzal kasabasında 1058 yılında doğdu. Babası yün eğirip satan fakir fakat ilme düşkün bir kimseydi. Hayat-taki yegâne gayesi iki evladını da âlim olarak yetiştirmek olan baba, ömrünün buna vefa etmeyeceğini anlayınca tüm mal varlığını devrin âlimlerinden bir dostuna bırakır ve bu birikimin evlatlarının âlim birer zat olması için kullanılmasını vasiyet ederek vefat eder.

Kendisi de fakir olan arkadaşı, emanet edilen mirası son kuruşuna dek çocukların olgunlaşması için kullanır. Miras tükendiğinde ise, kendisi çocukların eğitimini devam ettirmeye güç yetiremeyeceğinden, onları bir medrese-ye kaydettirir. Bu sayede ilmi mekteplerle yolu kesişen İmam Gazzali, fıkihtan bir takım meseleleri kendi memleketinde öğrenme imkânı bulur. Ardından Cürcan'a giden Gazzali, İmâm Ebû Nasr İsmâîlî'den üç sene ders alır ve Tûs'a geri döner. Cürcan'dan Tûs'a dönerken yolu

eşkıyalarca kesilir ve tüm kitapları gasp edilir. Kitaplarının elinden alınmasına katlanamayan Gazzali, eşkıyaların reisine ulaşarak: “Ben ilim talebesiyim, aldığınız eşya içinde ilmi yazılarım, havi notlarım ve kitaplarım var. Bunları kaybedersem hâlim nice olur? Ne olur ders notlarımı bana verin.” deyince, eşkıya reisi; “Sen nasıl ilim sahibisin ki, notların elinden alınınca ortada kalıyorsun, sermayen yok olup gidiyor?” cevabını verir. Bu cevabın etkisiyle sarsılan Gazzali artık ilmi hafızasına alma azmi gösterir. Ne okursa, ya ezberler ya da fikir olarak hazmedip, özetini benimsemeyi esas alır. Memleketinde geçirdiği bu süre boyunca hafızasına almadığı tek bir ders notu dahi kalmaz ve âlimliğinde derinleşmek için devrin ilim ve kültür merkezi olan Nişabur’a gider. Zamanın büyük âlimlerinden İmam-ül-Harameyn Ebu’l-Meâli el-Cüveynî’nin talebesi olur. Burada usul-i hadis, usul-i fıkıh, kalam, mantık, hukuk ve münazara ilimlerini öğrenir. Gösterdiği gayret ve azmi sayesinde kısa zamanda yaşadığı devir ve muhitin tek âlimi olmaya namzet hale gelen Gazzali, Nişabur’dan ayrılıp büyük bir ilim ve edebiyat hâmisi olan Selçuklu veziri Nizamülmülk’ün daveti üzerine Bağdat’a gider. Nizamiyye medreselerinde müderrislik yapmaya başlayan İmam Gazzali, ilminin derinliği ve meseleleri izah etmedeki üstün hitabeti sayesinde devrin âlimlerini kendisine hayran bıraktığı gibi devrin sapkın fırkalarına mensup kişilerin fikirlerini akıl ve mantık rehberliğinde çürüterek, sapkınlıkların kök salmasına fırsat vermez. İslam’a yaptığı hizmetler Nizamülmülk tarafından takdir gören Gazzali, nihayet en yüksek payeye erişerek Nizamiyye Medreselerinin baş müderrisliğine tayin edilir. Bu esnada Rumca öğrenerek Yunan ve Latin filozoflarının kitaplarını inceler, Garp felsefesindeki eksiklikleri tespit ederek gün yüzüne çıkarır. Bu incelemeleri neticesinde felsefecilerin maksatlarını açıklayan Mekâsid-ül Felâsife kitabı ile felsefecilerin görüşlerini reddeden Tehâfüt-ül-Felâsife kitabını yazar. Çünkü o asırda Avrupalı filozoflar ilimlerini ve felsefelerini, Dünya’nın düz bir tepsi şeklinde olduğunu savunmak gibi yanlış bilgiler üzerine kurmaktaydı. İmam Gazzali’nin felsefi çabası, felsefeyi yıkmak, özgür düşünceyi boğmak diye eleştiriliyor olsa da; onun felsefe eleştirisi, felsefi düşünce sistemlerine özgün bir düşünce biçimi, farklı bir terkîb, yeni bir üslup kazandırmaktaydı.



İmam Gazzali’nin felsefi çabası, felsefeyi yıkmak, özgür düşünceyi boğmak diye eleştiriliyor olsa da; onun felsefe eleştirisi, **felsefi düşünce sistemlerine özgün bir düşünce biçimi, farklı bir terkîb, yeni bir üslup kazandırmaktaydı.**

Gazzali’nin yaptığı çalışmalar, katıldığı münazaralar ve ilmi derinliği de göz önüne alındığında dört yıllık baş müderrisliği süresince kendisini gölgede bırakacak bir başka âlim çıkmaz. Bu hâl ise Gazzali’ye itibar, nüfuz, makam, mevki, devlet büyükleri huzurunda saygınlık kazandırır.

İşte tam bu sırada Gazzali’de müthiş bir ruh inkılâbı meydana gelir. Herkesin, gıpta ve imrenme ile baktığı zirvedeki halini, kendisi aldatıcı, oyalayıcı, ihlâssız bir hâl olarak değerlendirmeye başlar. Nefsin heva ve heveslerine uyduğunu fark eden Gazzali, baş müderrislik vazifesinden istifa ederek Şam’a doğru yola çıkar. Manâ büyüklerini ziyaret edip, tasavvuf ehlinin hâllerini inceledikten sonra Şam’da on bir yıl sürecek bir inzivaya çekilir. Burada geçirdiği on bir yılın ardından memleketine dönen Gazzali, ömrünün geri kalanını Şafîî fıkı ve tasavvuf meselelerinde derinleşerek geçirir. 55 yıllık ömrü boyunca beş yüzden fazla eser kaleme alan Gazzali, 18 Aralık 1111 tarihinde sabah namazını kıldıktan sonra ruhunun ufkuna yürür. ■

Avrupa'da bir Türk Çeşmesinin Hikayesi

Yazı: Burhanettin Carlak



Hollanda'nın Almanya sınırına yakın Hengelo şehri istasyon meydanına Osmanlı mimarisinden esinlenen bir Türk çeşmesi yapıldı.

Bulunduğu mekanla uyumlu olmakla birlikte, Türk çeşme mimarisinin karakteristik özelliklerini de taşıyan çeşmenin yapılışı Hollanda'daki Türkler tarafından da memnuniyetle karşılandı.

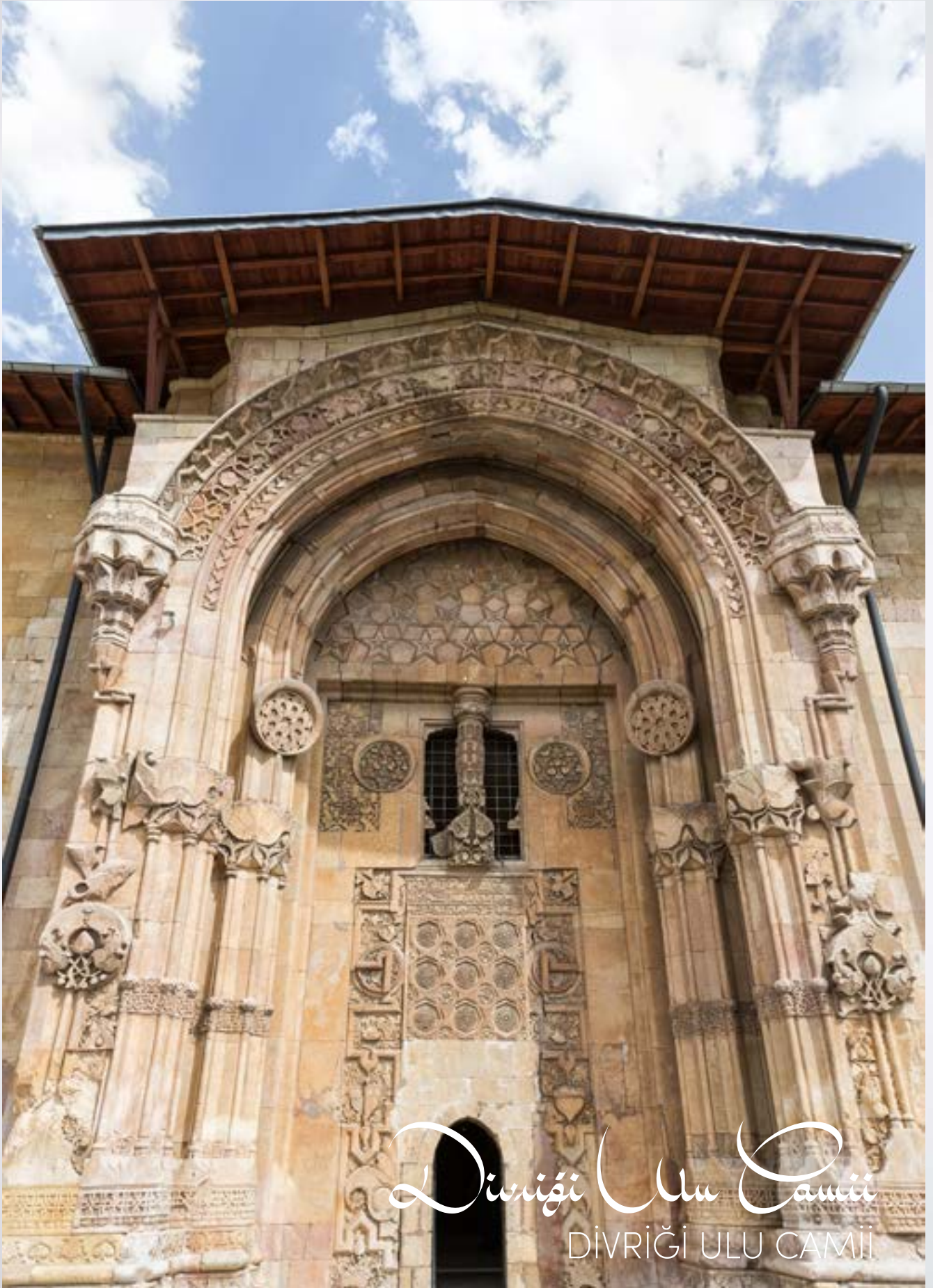
Orta Asya'dan Balkanlar'a kadar kültür coğrafyamızın bir çok beldesinde bulunan biri olarak hemen gönül coğrafyamızın hem de kültür coğrafyamızın ne kadar geniş bir alana yayıldığına şahit oldum. Atayurdundan, Anadolu'ya, oradan da Batı Avrupa şehirlerine ortak bir değer somut aksini taşımak içimde bir uhdeydi uzun yıllardır. Çeşme projesi bu uhdenin gerçeğe dö-



nüşmesidir. Türklerin hayır ve sosyal adalet duygusunun bir nevi yansıması olan çeşme fikrimi projelendirip arkadaşlarımla paylaştım. Sanat ve estetiğimizi de mimar Okan Sarıaslan betimleyerek kubbeli, dört köşeli bu güzide eseri ortaya çıkardı. Belediye yer tahsis ederek altyapı masraflarını üstlendi. Belediyeler arası işbirliğini koordine amaçlı kurulan Hengelo-Yozgat Vakfı da işadamları ve vatandaşlarımızın katkısı ile finansmanını sağladı. Şimdi bir çeşme meydanımız oldu; Ramazan'da nar şerbeti ikram edip, etrafında nice kültürel etkinlikleri sahneleyebileceğimiz...

Şehrin silüetlerinden birisi haline gelen çeşme, 4 çeşmesinden akan suyun çıkardığı sesle de adeta insanı rahatlatıyor ve telkin ediyor.

Bu durum Kayseri'de sinir hastalarının tedavi edildiği-Selçuklu dönemindeki Gevher Nesibe Şifahanesini hatırlatıyor adeta. Hollanda'nın da asırlarca suyla mücadele etmiş olmasını da düşünürsek, su ortak bir payda olarak karşımıza çıkıyor. Hemen tüm kültürlerde de su zaten hayat demek değil midir bir metafor gibi... ■



YURTDIŞINDA YAŞAYAN Vatandaşlarımız için

Y T B
C E P
Rehberi



T.C. BAŞBAKANLIK
YURTDIŞI TÜRKLER
VE AKRABA TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI

Başkanlığımızca geliştirilmiş olan bu
ücretsiz uygulama, akıllı telefonlara
kolayca indirilebilmektedir.

